

Szkoła na TAK!

PODRECZNIK
KLASA 1
część 2

**Nowość
2023**

Drogi WSiP,

Nigdy bym nie publikowała publicznie książek wydawnictw, które działają na uczciwych zasadach.

Wasza firma jednak promuje masowy dodruk, całkowicie niepotrzebnych książek, które mogłyby być zastąpione wersjami elektronicznymi!

Co prawda e-booki są dostępne na waszej stronie, jednak:

- W przeciwieństwie do fizycznej książki, licencja na e-book kończy się po roku. Oznacza to, że jeżeli moja córka chciałaby powtórzyć sobie całą wiedzę do matury, musiałabym jej kupić wszystkie wasze książki od nowa.
- Waszych e-booków nie da się pobrać! Wymagają one dostęp do internetu, co uniemożliwia ich użycie na naszej wsi, gdzie zasięg jest ograniczony.
- Wasze e-booki nie działają na telefonach komórkowych!
- Wasze e-booki sprzedawane są po tej samej (albo wyższej) cenie co regulame książki. Cena e-booka powinna być niższa, gdyż e-booki wymagają elektronicznego czytnika (tabletu)!

Czas rozpocząć nową erę, w której papier nie jest bezczelnie marnowany dla pieniędzy.

Przedstawiam e-book, który spełnia wszystkie oczekiwania uczniów.

Dbajmy o środowisko, zróbmy to dla młodych pokoleń.

Gra muzyka!

sł. i muz. Malina Sarnowska

Szkoła na TAK!

1. Śniła mi się dzisiaj szkoła:
uśmiechnięta aż po dach,
kolorowa i wesoła,
jak to bywa w pięknych snach. Ach!
Setki nowych wiadomości
pchały się do szkolnych klas.
Chciały w ławkach się rozgościć,
zostać tam na dłuższy czas.

Ref.: Teraz rozumiem, co i jak.
Radośnie wołam: „Szkoła na TAK!”.
Nowych przyjaciół czuję smak.
Szkoła na TAK!
Szkoła na TAK!

2. Tymek chodzi nie w humorze,
zła pogoda ciągle trwa.
Może bajka tu pomoże
albo ulubiona gra?

Po jesieni przyjdzie zima,
święta nam rozjaśnią mrok.
Dobry humor łap i trzymaj
przez całutki nowy rok!

Ref.: Teraz rozumiem, co i jak...

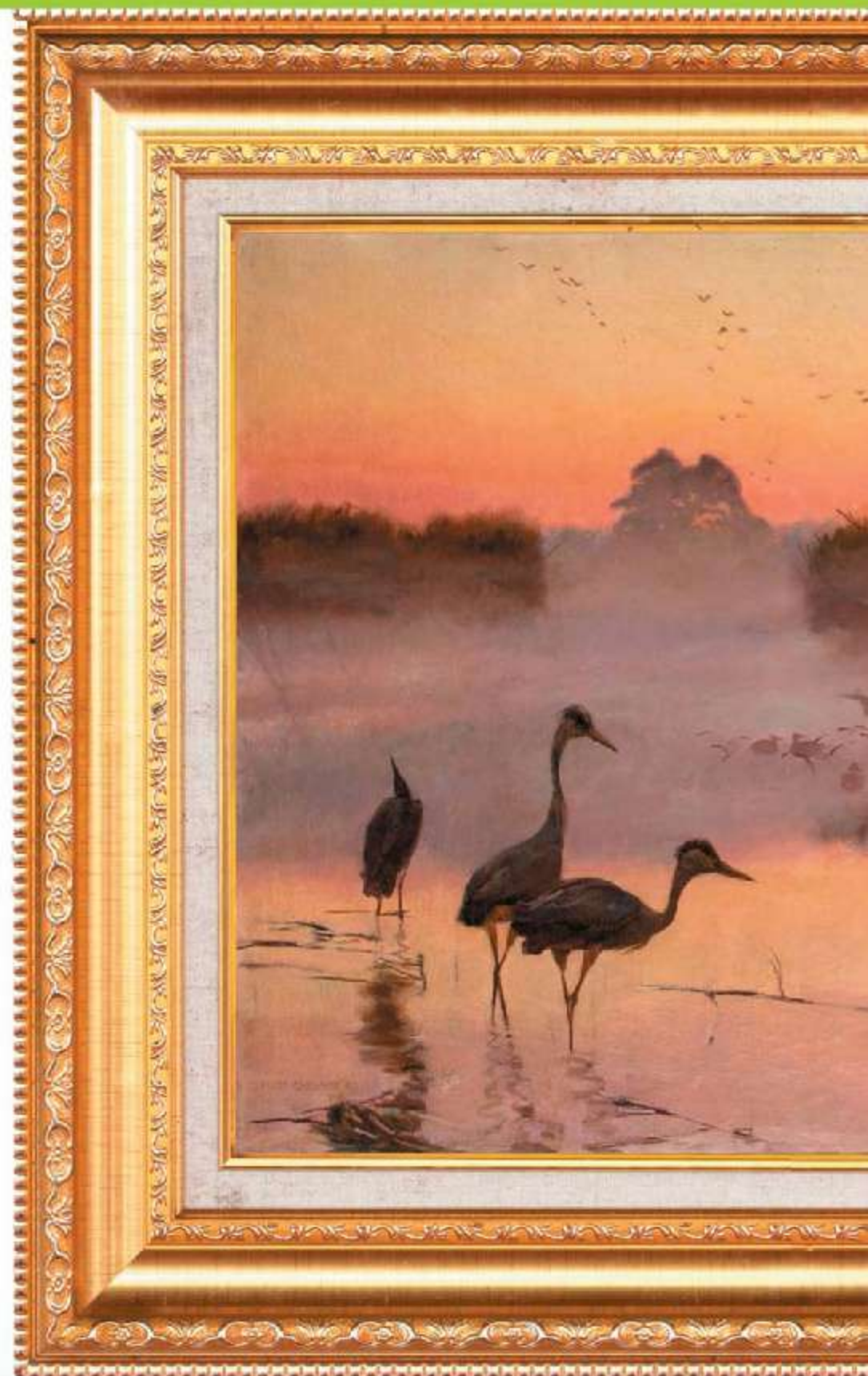
1. Posłuchaj piosenki odtwarzanej przez nauczyciela. Jeśli pamiętasz refren i pierwszą zwrotkę, to śpiewaj je razem z nagraniem.
2. Podzielcie się na dwie grupy. Jedna grupa niech nauczy się tekstu pierwszej części drugiej zwrotki, a druga – drugiej części.
3. Każda z grup niech dodatkowo wymyśli jakiś ruch, który pasuje do tekstu, i wykona go podczas śpiewania swojej części zwrotki.

1.
Czy Brzydkie
Kaczątka było
naprawdę
brzydkie?

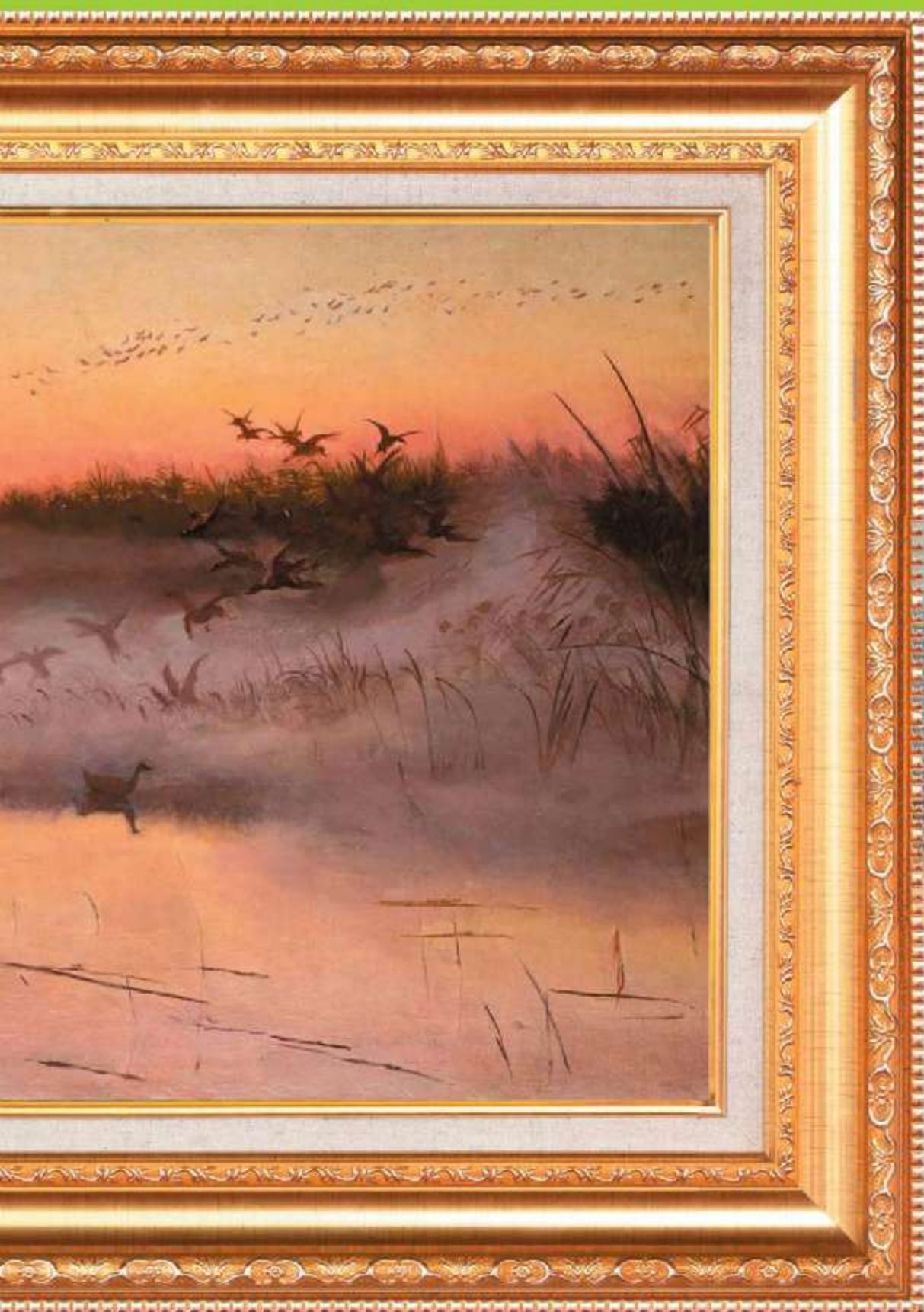
Cześć, Leno!
Wysłałem ci
e-mail ze zdjęciem
odlatujących żurawi.

2.
Po co nam
bajki?

1. Jakie są twoje ulubione postacie z bajek lub baśni? Dlaczego właśnie te?
- 2. Obejrzyj obraz. Jak ci się on podoba? Co na nim widać? Jaki jest jego nastrój?
3. Co jeszcze, poza obrazami, można oprawiać w ramy lub ramki?

Józef Chełmoński „Świt. Królestwo ptaków”

3.
Dlaczego ptaki
odlatują na zimę
do ciepłych
krajów?

4.
Jak zrobić
ramkę
do zdjęć?

Dzięki! A ja widziałam
w muzeum obraz
z żurawiami. Miał
piękną ramę.

4. Zastanówcie się w parach, dlaczego zimą gniazda bocianów są puste.

5. W drodze ze szkoły poobserwuj ptaki. Jak one się zachowują? Może zobaczysz wronę rozłupującą orzech, gołębia siedzącego na dachu albo wróbla stroszącego piórka?

1. Czy Brzydkie Kaczątka było naprawdę brzydkie?

Hans Christian Andersen, przełożyła Stefania Beylin

Brzydkie kaczątka

(fragment)

Jakże pięknie było na wsi! Lato było w pełni! Żółciło się żyto, zielenił owies, siano na zielonej łące ułożono w stogi, bocian chodził na długich, czerwonych nogach i paplał po egipsku; nauczył się bowiem tego języka od matki. Wokoło łąk i pól ciągnęły się wielkie lasy, a w lasach leżały głębokie jeziora – tak, na wsi było naprawdę prześlicznie. W blasku słońca, otoczony głębokimi rowami, stał tam stary dwór; od muru aż po brzeg wody rosły liście łopianu, a były tak wielkie, że pod największymi mogły się zmieścić stojąco dzieci; było tam tak dziko jak w najgęstszym lesie. W tym gąszczu siedziała w swym gnieździe kaczka, wysiadywała pisklęta, nudziła się, bo trwało to bardzo długo, a rzadko kto ją odwiedzał; inne kaczki wolały pływać po kanałach niż wchodzić pod liście łopianu, aby z nią pogadać.

Aż wreszcie jedno jajko po drugim zaczęło pękać, słysząc było: „Pip, pip!”, wszystkie żółtka ożyły i wytknęły główki. (...)

– Czy jesteście już wszystkie? – [powiedziała matka]. Potem wstała. – Nie, to jeszcze nie wszystkie; największe jajko jeszcze nie pękło. (...)

1. Posłuchaj fragmentu lektury. Jak myślisz, co może się wydarzyć dalej?
2. Wymień postacie, które występują w baśni. Kto jest głównym bohaterem?
3. Co to znaczy **wierzyć w siebie**? Co znaczy **akceptować innych**? Wymieńcie się opiniami.
4. Oceń, dlaczego inne zwierzęta nie akceptowały Brzydkiego Kaczątka. Co o nim mówiły? Jak się wobec niego zachowywały?

Wreszcie duże jajko pękło. „Pip, pip!” – zapiszczało pisklętko i wylazło; było bardzo duże i brzydkie. Kaczka przyjrzała mu się.

– Jakież to kaczątko jest duże – powiedziała. – Niepodobne do żadnego innego. Ale nie jest to chyba pisklę indycze? No, zaraz się o tym przekonamy. Musi wejść do wody, nawet gdybym je miała sama tam wepchnąć! (...)

– Nie, to nie jest indyk! – powiedziała kaczka. – Spójrz tylko, jak ładnie porusza nogami, jak prosto się trzyma. To moje własne dziecko. W gruncie rzeczy, kiedy mu się dobrze przyjrzeć, jest zupełnie ładne. Kwa, kwa! (...)

Ale inne kaczki patrzyły na nie i mówiły głośno:

– Ach, Boże, po cóż nam to towarzystwo? Jakby nas nie było i tak dosyć. Fe, jak wygląda tamto kaczątko! Nie chcemy go tu mieć pomiędzy nami! – I zaraz potem jedna z kaczek podfrunęła i dziobnęła kaczątko w kark.

– Zostaw je w spokoju – powiedziała matka. – Nie robi nikomu nic złego.

– Tak, ale jest takie duże i tak dziwnie wygląda! – powiedziała kaczka, która dziobnęła kaczątko. – I dlatego trzeba je szturchnąć! (...)

Kaczki je dziobały, kury szczypały, a dziewczynka, która karmiła drób, kopiała je nogami. Wreszcie kaczątko uciekło, przefrunęło przez płot, a małe ptaszki w krzakach uniosły się, przerażone, w górę. „To dlatego, że jestem takie brzydkie!” – pomyślało kaczątko i zamknęło oczy; ale biegło wciąż dalej, aż przyleciało nad wielkie bagno, gdzie mieszkały dzikie kaczki. Siedziało tam całą noc, bo było takie zmęczone i smutne. (...)

5. Wysłuchaj całej baśni H.Ch. Andersena „Brzydkie kaczątko”. Jak się ona zakończyła? Jaki płynie z niej morał? Czego może nas nauczyć ta historia?

6. Porozmawiajcie w grupach o tym, czy dobrze jest być innym, wyjątkowym, wyróżniać się wśród pozostałych. Jakie mogą być tego plusy i minusy? Co by było, gdyby wszyscy byli jednakowi?

5 listopada obchodzimy **Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek**. Bajki i baśnie towarzyszą nam od dzieciństwa. Uczą, pocieszają i przekazują życiowe prawdy. Dzięki czytaniu lub słuchaniu bajek rozwijamy wyobraźnię, pamięć oraz wzbogacamy słownictwo.

1. Wymień postacie przedstawione na ilustracji. Z jakich baśni one pochodzą?
2. Jakie znasz inne bajki lub baśnie? Podaj ich tytuły. Jaka jest twoja ulubiona bajka?
3. Pobawcie się w kalambury. Pokazujcie bez słów, samymi gestami, wybraną baśń tak, żeby pozostałe dzieci odgadły jej tytuł.
4. Narysuj na kartce z bloku postać z bajki, w którą chciałabyś / chciałbyś się zamienić.

Gra muzyka!

Nie tylko historia Dziadka do Orzechów została opowiedziana muzyką i tańcem. „Śpiąca królewna” i „Jezioro łabędzie” to również przykłady baśniowych baletów. W ostatniej scenie „Śpiącej królewny” odbywają się królewskie wesele i wielki bal, na którym pojawiają się postacie z innych bajek: Kot w Butach, Tomcio Paluch, Wilk z Czerwonym Kapturkiem i różne wróżki.

Wyobraź sobie, że każdy z bajkowych gości ma swój ulubiony taniec i własny sposób poruszania się do muzyki.

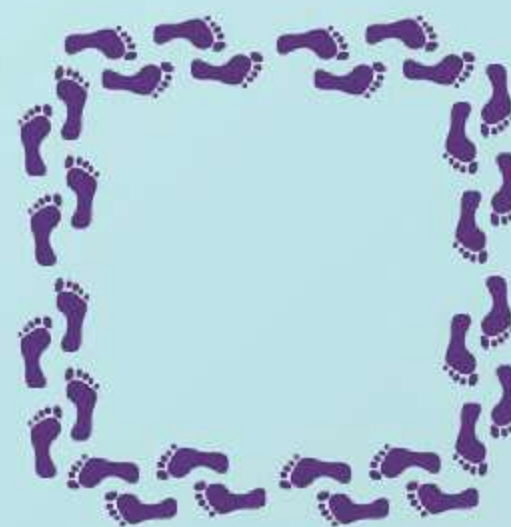
Tańczą polkę kotki dwie,
jedna w butach, druga – nie.

Wróżka na balu dziś płąsa
w rytm walca,
lekko i zwinnie się kręci
na palcach.

Maszeruje Tomcio Paluch,
malusieńkie stopy ma.
Przytupuje tak piętami,
że aż pod nim ziemia drga.

1. Posłuchaj odtwarzanego przez nauczyciela nagrania wierszyków o gościach królewskiego balu. Następnie samodzielnie je wyrecytuj i jednocześnie klaszcz rytmicznie. Sylaby, na które przypada kłaśnięcie, są oznaczone w tekście kolorem, a w nagraniu – podkreślone mocniejszym dźwiękiem.
2. Znajdź w tekstach wierszyków nazwy dwóch tańców. Czy wiesz, jak się je tańczy?
3. Spróbuj przejść się po sali w taki sposób, jak pokazują ślady stóp widoczne na obrazkach.
4. Jeśli lubisz bajki i taniec, to spodobałby ci się także balet „Jezioro łabędzie”. Dowiedz się, o czym on opowiada.

3. Dlaczego ptaki odlatują na zimę do ciepłych krajów?

Stefania Szuchowa

Odloty

– Ptaszki, ptaki wędrowniki!

Gdzie lecicie?

– Do Afryki!

Lecimy całą gromadą

dalej, niż pociągi jadą!

Będziemy machać skrzydłami
nad górami, okrętami...

I jaskółki, muchołówki,
skowronki, krętogłówki*,
dudki, kukułki, jerzyki
poleciały do Afryki.

* krętogłówki – właściwa nazwa: krętogłowy

dudek

kos

lelek

1. Posłuchaj wiersza i powiedz, dokąd leciały ptaki. Co widziały po drodze?
2. Wymień nazwy ptaków podane w wierszu. Dowiedz się, jak wyglądają te ptaki.
3. Obejrzyj zdjęcia ptaków umieszczone pod wierszem. Przeczytaj głośno ich nazwy.
4. Podaj inne znane ci gatunki ptaków. Gdzie je widziałaś / widziałeś?

Ptaki odlatujące i pozostające na zimę

Niektóre ptaki odlatują z Polski na zimę do ciepłych krajów, bo w naszym kraju jest dla nich za zimno. Wcześniej dużo jedzą, żeby zmagazynować tłuszcz. Dodaje on im energii w trakcie długiego lotu.

bocian

żuraw

gęsi

kukułka

Ptaki pozostające na zimę w Polsce potrafią znaleźć pożywienie. Niektóre korzystają z pokarmu w karmnikach.

dzięcioł

sójka

sikory

gil

Wśród piór tych ptaków pojawia się puch, który chroni je przed niskimi temperaturami. Gdy ptakom jest zimno, stroszą pióra i siadają na gałęzi blisko siebie, żeby się nawzajem ogrzać.

1. Posłuchaj opowiadania „Dlaczego niektóre ptaki odlatują na zimę, a inne – nie?” z cyklu „Lena i Tymek poznają świat”, które znajduje się na stronach 129–130. Odpowiedz na zawarte w nim pytania.
2. Które ptaki pozostają w Polsce na zimę, a które odlatują do ciepłych krajów? Podzielcie się na grupy i zastanówcie, dlaczego niektóre ptaki odlatują, a inne pozostają. Zaprezentujcie swoje pomysły całej klasie.
3. Na podstawie zdjęć powiedz, co jedzą ptaki pozostające w naszym kraju na zimę.
4. Jak radzą sobie ptaki przed nadejściem zimy i w czasie mrozów?
5. Zaobserwuj, jakie ptaki żyją tam, gdzie mieszkasz. Jak możesz im pomóc w czasie zimy?

4. Jak zrobić ramkę do zdjęć?

Radek

r R

r R

ramka

ram ka

r a m k a

rak rok ryk kura kora kara
karta radio Marta Marek

Tu jest ramka Radka.
Tam jest ramka Marty.
A to do ramek.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Przyjrzyj się ilustracji. Podaj nazwy zwierząt widocznych na zdjęciach w ramkach. Podziel te nazwy na sylaby.

rekin

wróbel

tor

Radek interesuje się fotografią. Najbardziej lubi fotografować różne ptaki. Jego zdjęcia są oprawione w drewniane, metalowe, proste lub ozdobne ramki. Niektóre fotografie są w plastikowych antyramach.

Dzisiaj Radek zrobił zdjęcie parze łabędzi. Tym razem sam wykonał do niego ozdobną ramkę. Łabędzie to jedne z najcięższych latających ptaków.

3. Wyszukaj na ilustracji elementy, w których nazwach słyszysz głoskę r.
4. Powiedz, czym interesuje się Radek. Po czym można to poznać, gdy wchodzi się do jego pokoju?
5. Jak myślisz, czy warto oprawiać zdjęcia lub obrazy w ramy? Dlaczego?

Listopadowa aura

1.

Jak poprawić
sobie nastrój
jesienią?

2.

Po co w mieście
są parki?

Poszłam dziś
na spacer do
parku i strasznie
zmokłam.

1. Jak uważasz, czy pogoda może poprawić lub pogorszyć twój nastrój? Dlaczego?
2. Czy jesienna pogoda jest przewidywalna? Opowiedz o swoich doświadczeniach.
3. Obserwuj pogodę za oknem w ciągu dnia. Czy ona się zmieniła? Co zwróciło twoją uwagę?

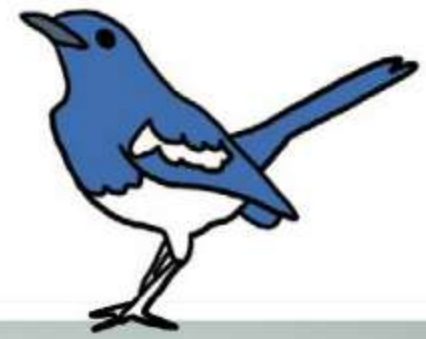

- 4. Jaka jest dzisiaj twoja „wewnętrzna pogoda”? Zamknij oczy i zastanów się, co czujesz. Radość, smutek, gniew, a może coś innego? Opowiedz o tym.
5. Jak można spędzać czas, gdy pada deszcz? Podajcie jak najwięcej propozycji.

1. Jak poprawić sobie nastrój jesienią?

1. Opowiedz, co robią dzieci przedstawione na fotografiach. Które z tych zajęć są według ciebie najciekawsze?
2. Powiedz, co robisz, żeby nie nudzić się w długie jesienne wieczory.
3. Wykonaj dowolną techniką plakat zachęcający do spędzenia jesiennej wieczoru inaczej niż zwykle.

coś ciekawego

Badania naukowe wskazują, że wszyscy ludzie na świecie odczuwają te same cztery podstawowe emocje.

radość

smutek

złość

strach

Różny jest tylko sposób, w jaki je wyrażamy.

Pamiętaj, że nie ma dobrych ani złych emocji. Masz prawo je wszystkie odczuwać. Staraj się jednak zawsze wyrażać swoje emocje tak, żeby nie krzywdzić innych.

4. Przyjrzyj się fotografiom pokazującym jesień. Jakie emocje budzi w tobie pierwsze zdjęcie, a jakie – drugie zdjęcie? Spróbuj nazwać te uczucia.

5. Które z tych emocji są dla ciebie przyjemne, a które – trudne?

6. W jakim nastroju obudziłaś / obudziłeś się dzisiaj? Nazwij go. Określ go kolorami. Jak myślisz, co mogło wywołać w tobie taki nastrój?

2. Po co w mieście są parki?

Pola

p P

p P

park

park

p a r k

por pas pole pasta patyk
kapok pismo aparat parasol

To jest park. Jak tu pusto!
Taka pora roku. Jest listopad.
A to Poldek – pies Poli.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Wyszukaj na ilustracji elementy, w których nazwach słyszysz głoskę p. Wypowiedz te nazwy głoskami.

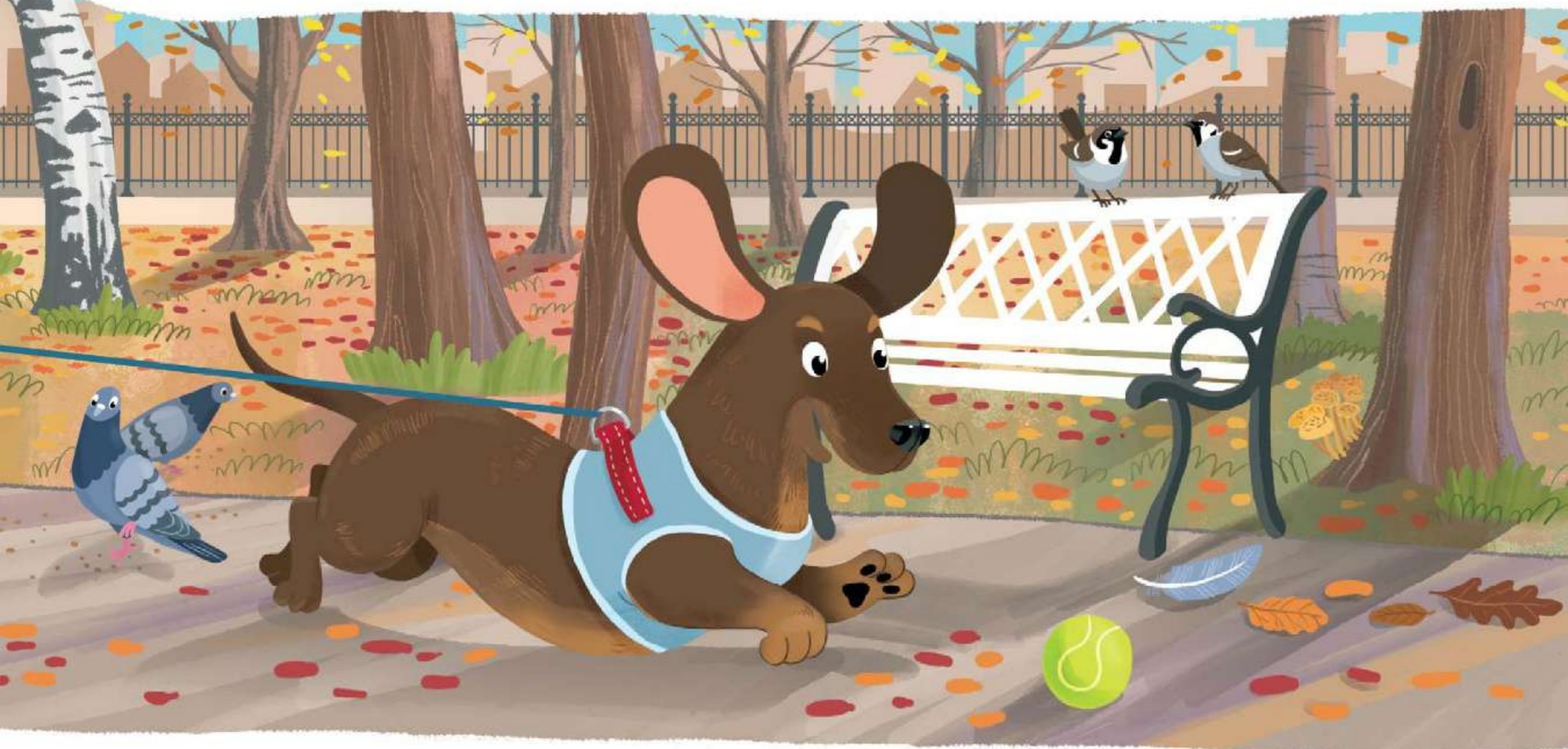
palma

mapa

mop

W każdym mieście są parki. To miejsca spacerów i odpoczynku. Są one też domem dla wielu zwierząt. Latem można się tam schronić przed upałem.

Drzewa w parkach chronią przed wiatrem. Oczyszczają powietrze. Produkują tlen, potrzebny do oddychania.

Teraz z drzew już opadły liście. Mimo to Pola lubi jesienne spacery po parku ze swoim psem Poldkiem.

3. Wyjaśnij własnymi słowami, po co w mieście są parki.
4. Czy w twojej miejscowości jest park? Jeśli tak, to opowiedz, jak on wygląda.
5. Wymień kilka nazw zwierząt mieszkających w parku.
6. Porozmawiajcie w parach o tym, czym park różni się od lasu.

sł. i muz. Malina Sarnowska

Co tu robić w listopadzie

DZIECKO:

1. Panie listopadzie,
niech mi pan doradzi,
co tu robić, w co się bawić
w te jesienne, szare dni.
Przez sobotę całą
wiało i padało.
Teraz, w końcu, gdy przestało,
chętnie wytknę nos za drzwi.

PAN LISTOPAD:

- Ref.: Można skakać przez kałuże,
małe, średnie albo duże,
słuchać, o czym kraczą wrony,
i zgadywać, z której strony wieje wiatr,
zimny wiatr.

PAN LISTOPAD:

2. Czy ta moja rada
się do czegoś nada?
Wiedz, że aura listopada
też uroki swoje ma!
Chłodne dni przynoszę,
więc dziś załóż, proszę,
ciepłą kurtkę i kalosze,
by się bawić na sto dwa!

DZIECKO I PAN LISTOPAD:

- Ref.: Można skakać przez kałuże...

1. Posłuchaj piosenki odtwarzanej przez nauczyciela. Co cię w niej zdziwiło lub zaskoczyło?
2. Zaśpiewaj cztery razy refren piosenki. Za każdym razem zwróć twarz w inną stronę.
3. Znajdź w tekście piosenki słowa związane z przyrodą, które można zilustrować dźwiękami. Zaproponuj sposób wytwarzania tych dźwięków.
4. Wykonajcie piosenkę z podziałem na role. Pierwszą zwrotkę niech zaśpiewają osoby, które wystąpią w roli dzieci. Refren i drugą zwrotkę – osoby grające rolę pana listopada, a ostatni refren – wszyscy razem.

3. Jak zmienia się jesienna pogoda?

Urszula Kamińska

Kiedy jesienią świat w deszczu moknie,
mieć go nad głową będzie roztropnie.
Ja też swój dzisiaj z domu zabiorę.
Nie zmoknę, będąc pod ...!

kap

kap

kap

W nich przez kałuże świetnie się skacze
i zawsze suche są stopy nasze.
Słotną jesienią często je noszę.
Dłuższe, gumowe. Czyli ...

plusk

plusk

plusk

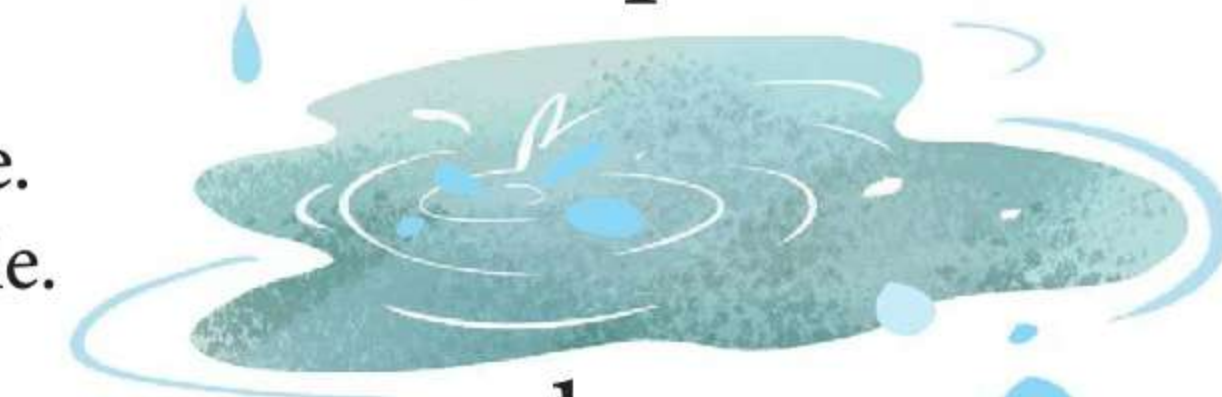
Nieprzemakalne wierzchnie okrycie.
Przed deszczem chroni nas należycie.
Dłuższy, z kapturem i kolorowy.
To właśnie mój ...

plum

plum

plum

1. Posłuchaj zagadek. Na końcu każdego wierszyka wstaw odpowiednie wyrazy, będące rozwiązaniami zagadek.
2. Naucz się wybranego wierszyka na pamięć.
3. Odczytaj wyrazy umieszczone na tle padającego deszczu. Naśladuj w dowolny sposób spadające krople deszczu.
4. Powiedz, co lubisz robić, kiedy pada deszcz.

Zmiany pogody

Pogoda, zwłaszcza jesienią, może być bardzo zmienna. W przygotowaniu się do wyjścia na zewnątrz pomocna jest **prognoza pogody**. To zapowiedź, jaka będzie pogoda w przyszłości. Jest podawana przez meteorologów na podstawie obrazów satelitarnych i różnych danych. Prognoza nie zawsze się sprawdza, bo na pogodę wpływa bardzo wiele różnych czynników, które mogą się szybko zmieniać, jak temperatura powietrza, opady czy wiatr.

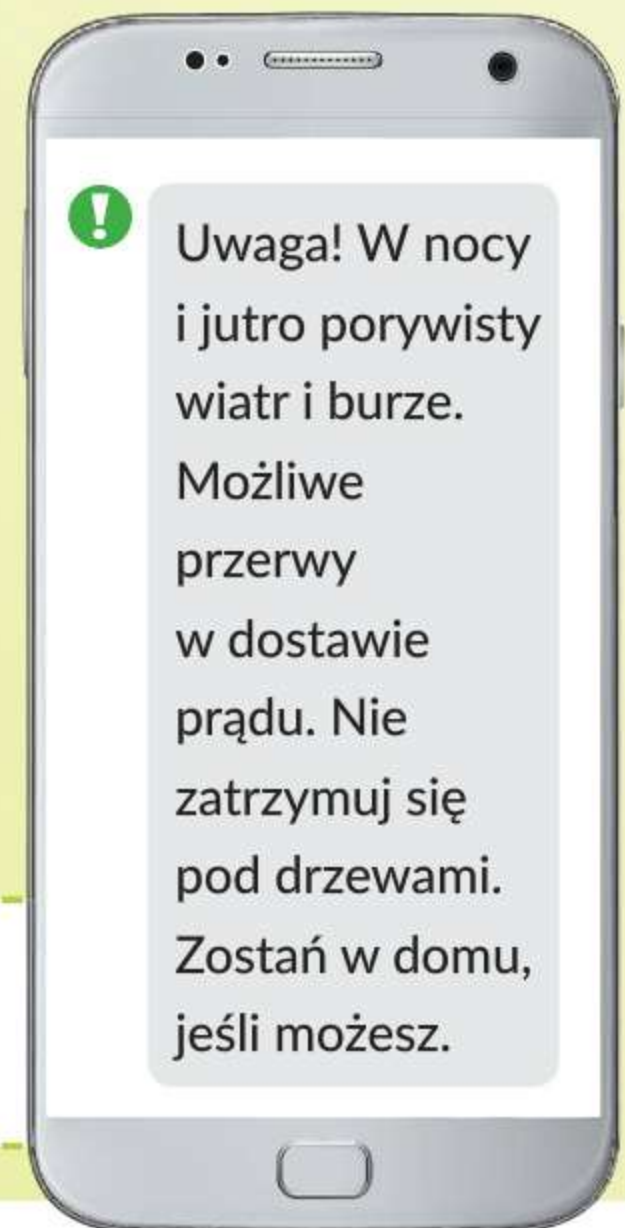

Rośliny i zwierzęta reagują na pogodę zmianami w swoim zachowaniu i wyglądzie. Kiedy jest słońce, to łuski szyszki się rozchylają. Gdy jest wilgotno albo pada deszcz, to się zamykają.

Coś ciekawego

Alerty pogodowe to ostrzeżenia, które są wysyłane na telefony komórkowe.

1. Obejrzyj zdjęcia i opowiedz, jak może się zmieniać pogoda jesienią.
2. Jak rośliny pokazują, że będzie słoneczna pogoda? Może znasz jeszcze inne takie zjawiska w świecie przyrody?
3. Po co jest nam potrzebna prognoza pogody?
4. Porozmawiaj z rodzicami lub dziadkami, jaka kiedyś była pogoda w różnych porach roku, a jak jest teraz. Jak zmienił się klimat?

Jak wykonać własną stację pogodową?

Materiały:

blok techniczny

kredki

nożyczki

klej

pinezka

korek od butelki

Wykonanie:

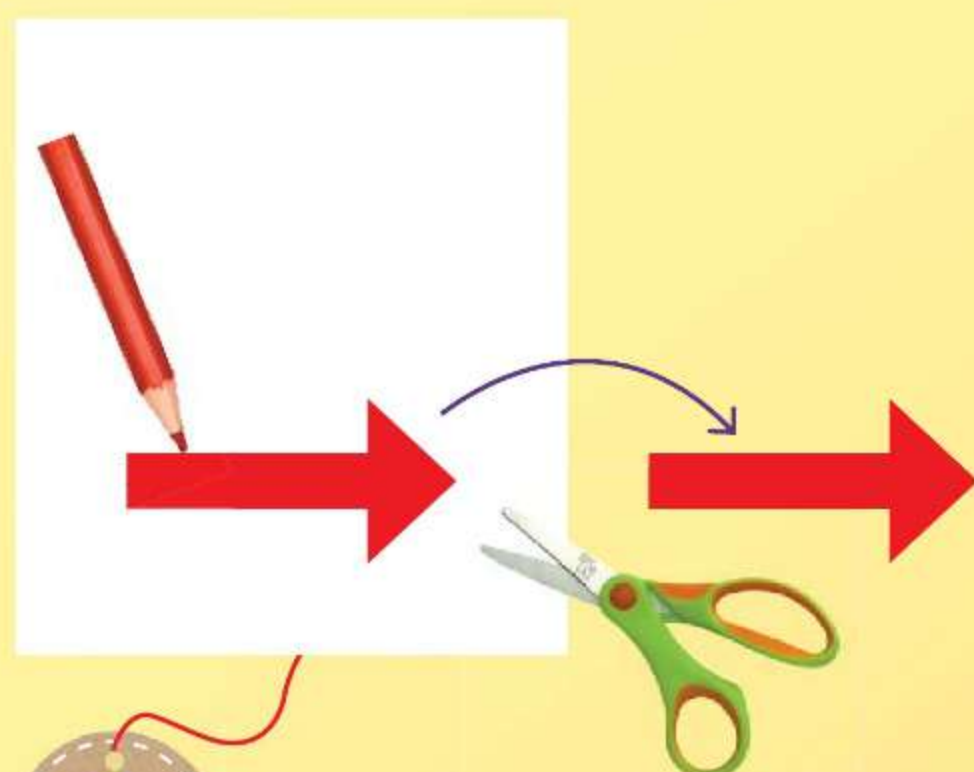

1.

Na kartce z bloku technicznego odrysuj koło. Możesz użyć do tego talerzyka. Wytnij odrysowane koło.

2.

Na czystej kartce narysuj symbole pogody. Pamiętaj, że wszystkie muszą się potem zmieścić na kole. Wytnij te symbole i przyklej przy brzegach koła.

3.

Narysuj i wytnij strzałkę, która będzie wskazywała pogodę.

4.

Przymocuj strzałkę do koła: wbij pinezkę w środek koła, a od tyłu przyczep ją korkiem. Twoja stacja pogodowa jest gotowa! Codziennie rano zaznaczaj na niej, jaka jest pogoda.

4. Czy deszcz zawsze pada tak samo?

Wojtek

w W

w W

woda

wo da

w o d a

kawa mewa worek krowa
wodospad Ewa Waldek

Wieje wiatr. Pada. Ale mokro!
Tu i tam jest woda w .
Wojtek ma kolorowy parasol.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. W których nazwach obrazków litera w występuje na początku, w których – w środku, a w których – na końcu?

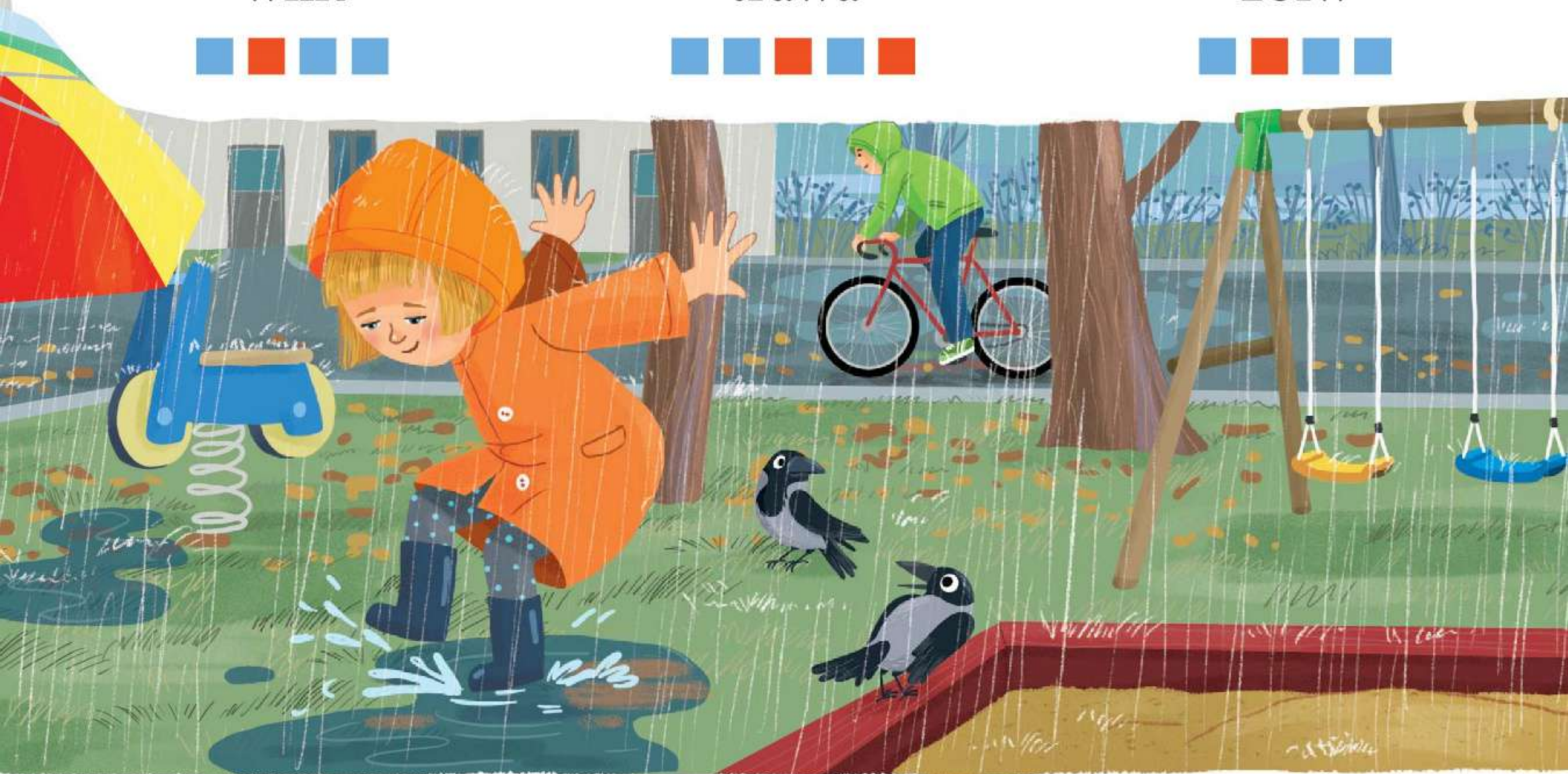
wilk

trawa

żółw

Zaczyna padać drobny deszczyk. Taki deszcz to kapuśniaczek. Na niebie zbierają się czarne chmury. Pada coraz mocniej. Wojtek szybko biegnie do domu.

Po chwili z nieba lunęło jak z cebra. To była prawdziwa jesienna ulewa. Woda zalała ulice, chodniki i skwery. Zrobiły się ogromne kałuże. Na szczęście ulewa szybko minęła. Jesień to deszczowa pora roku.

3. Jakie znasz rodzaje deszczu? Wymień je w kolejności od padającego najłagodniej do padającego najmocniej.
4. Wyjaśnij, co oznacza słowo **kapuśniaczek**. Czy potrafisz podać inne znaczenie tego słowa? Znajdź przykłady innych wyrazów, które mają po kilka znaczeń.
5. Co to znaczy, że **lunęło jak z cebra**?

Podobni, ale różni

Tymku, teraz ja przesyłam ci zdjęcia z klasowego przedstawienia. Zgadnij, jaką rolę dostałam!

1.

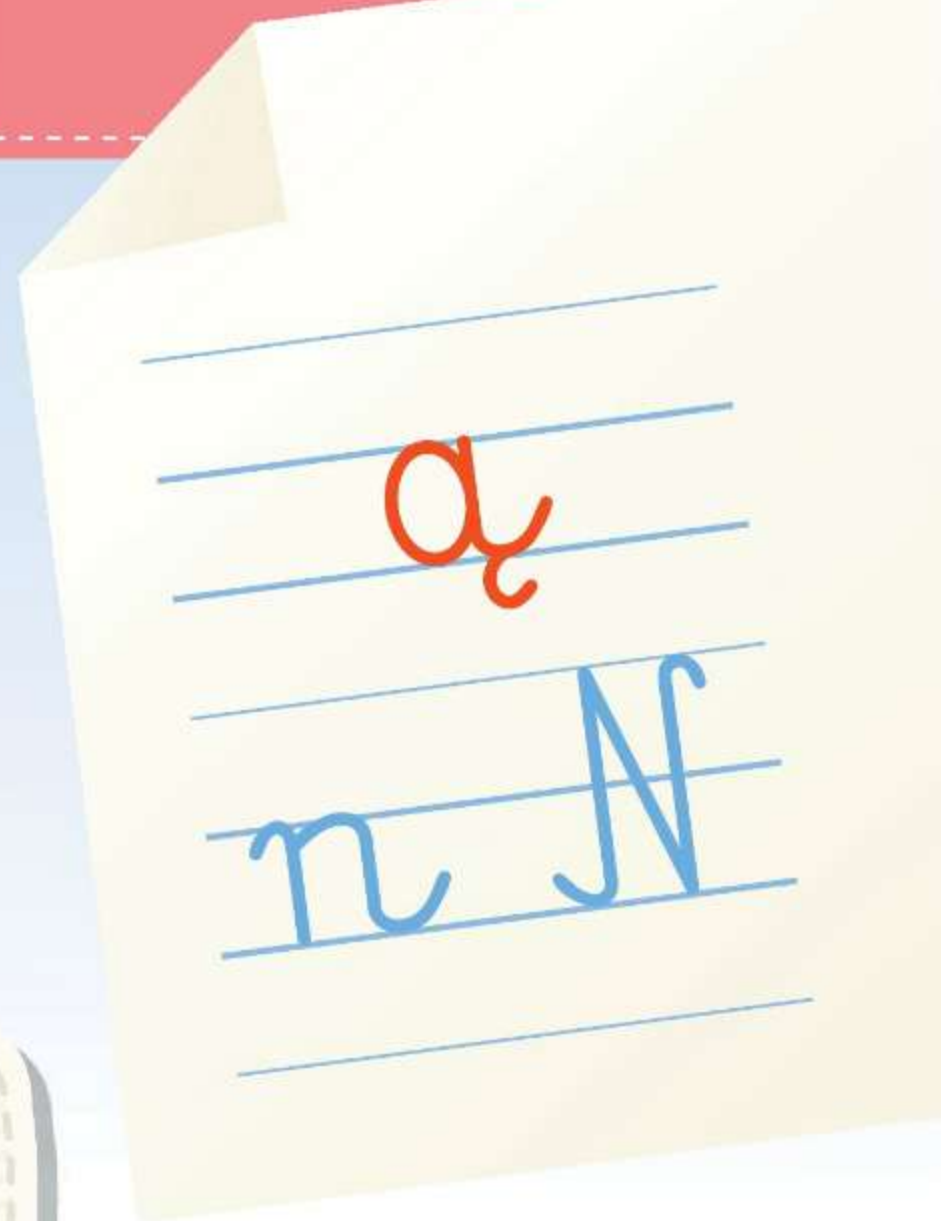
Dlaczego nie należy oceniać po wyglądzie?

1. Jakie cechy wyglądu powodują, że każdy z nas jest inny?
2. Co to jest **charakteryzacja**? W jakich sytuacjach możemy zmieniać swój wygląd?
3. Jak rozumiesz powiedzenie: **nie szata zdołi człowieka**?

2.
Jak zmienić
wygląd nie
do poznania?

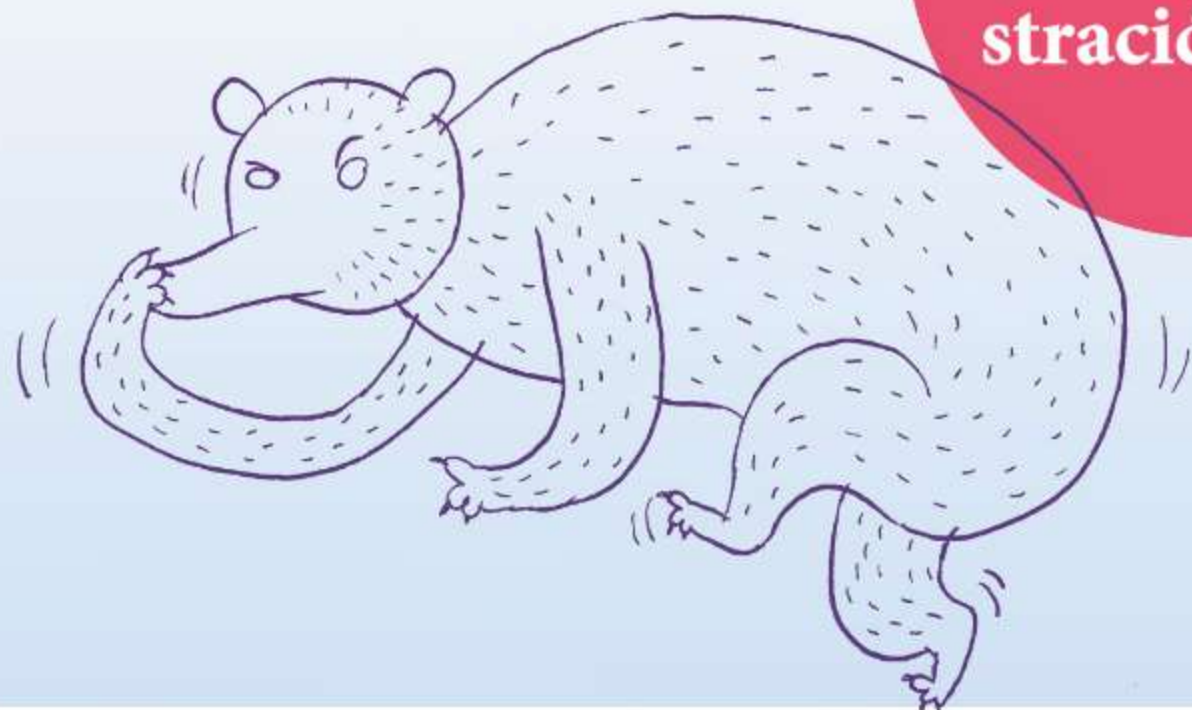

Ale ekstra
wyglądasz!
Ledwie cię
poznałem!

3.
Po co nam
zmysły?

4.
Czy można
stracić węch?

4. Poziomki są czerwone, chropowate, pachnące i smaczne. Za pomocą jakich zmysłów możemy to sprawdzić? Co może być okrągłe, twarde i słodkie?

 5. Weź do ręki dowolny owoc i skup na nim całą swoją uwagę. Jaki on ma kolor? Jaki jest w dotyku? Jaki ma zapach? Jaki ma smak? Opowiedz o swoich odczuciach.

Melania Kapelusz

Straszny ktoś

Julek wiedział, że to będzie najgorszy dzień w jego życiu. A w każdym razie najgorsza sobota. Wszystko dlatego, że poprzedniego wieczoru spotkał tego okropnego pana Leona: zgarbionego, z długimi siwymi włosami i okularami jak denka od butelek. Mama Julka mówiła, że to stary profesor, ale dzieci nazywały go Drakulą. Bały się go i wierzyły, że jest zaczarowanym czarnym kotem, przynoszącym najstraszniejszego pecha.

I rzeczywiście. Sobota zaczęła się od tego, że...

– Zaspaliśmy! – Mama Julka wpadła do jego pokoju i równie szybko z niego wypadła.

Chłopiec wyskoczył z łóżka jak z procy. Przecież na dziesiątą miał iść do kina. Popędził do łazienki, zderzając się w drzwiach ze starszym bratem, który warknął na niego: „Jak leziesz?”. Potem Julek mył zęby w pośpiechu, równocześnie ubierając się, więc pobrudził pastą swoje ulubione spodnie. Kiedy próbował je wyczyścić, z małej plamy z pasty zrobiła się wielka plama z wody. No i musiał założyć te, których nie cierpiał.

Julek wiedział, że film rozpoczyna się gigantycznym samochodowym wyścigiem, ale w drodze do kina ugrzęźli z mamą w gigantycznym samochodowym korku. I wyścigu nie zobaczył.

Po południu miał pograć w piłkę z Artkiem, ale Artek zadzwonił, że ma gorączkę. Julek zamiast mu współczuć, był na niego wściekły. O tę gorączkę. I o to, że nie mógł pokazać mu nowiusieńkiej, fantastycznej piłki do nogi. I że będzie musiał grać sam.

- Weź starą piłkę, nie tę – powiedziała mama, gdy Julek wychodził na podwórko.
- Dlaczego?! – niemal krzyknął.
- Dziś jest kiepska pogoda. Wpadnie ci do błota i co będzie?
- Nie wpadnie! – Rozzłościł się. – Przysięgam!

1. Posłuchaj tekstu i odpowiedz na pytania: Kto jest bohaterem opowiadania? Jak minął chłopcu dzień, który miał być **najgorszy w jego życiu**? Kim był Drakula? Dlaczego dzieci tak go nazywały?
2. Zastanówcie się w grupach, jak może się zakończyć ta historia. Czy Julek poprosi pana Leona o pomoc? Przedstawcie swoje propozycje, na przykład w formie scenek. Które zakończenie podobało wam się najbardziej? Dlaczego?

Grając w piłkę, Julek wyobrażał sobie, że jest Messim. Na grubą bluzę miał założoną białą-błękitną koszulkę z numerem 10, taką, jaką nosił jego ulubiony piłkarz. Wziął rozmach i kopnął piłkę w stronę bramki zrobionej z dwóch kamieni. Strzał był naprawdę piękny. Może nawet zbyt piękny. Piłka poszybowała wysoko, aż nad ogrodzeniem i... wpadła do kałuży na sąsiednim podwórku.

– O nie! – jęknął Julek. – Moja superpiłka... – I mało się nie rozpłakał.

Wtedy stało się najgorsze. Zobaczył, że niedaleko piłki siedzi na ławce... Drakula. Chłopiec był załamany. Czy odważyłby się poprosić pana Leona, aby podał mu piłkę? Na samą myśl miał ciarki na plecach. Wiedział, że w domu nikt mu nie pomoże. Brat nocował u kolegi, a rodzice wyszli. Była tylko opiekunka, która zajmowała się jego małą siostrą. No i przysiągł, że piłce nic się nie stanie...

3. Czy nasz wygląd wpływa na to, jacy jesteśmy i jak się zachowujemy? Porozmawiajcie o tym w klasie.
4. Posłuchaj dwóch możliwych zakończeń tej historii, które znajdują się na stronie 126. Czego mogą one cię nauczyć? Dlaczego nie należy oceniać nikogo po wyglądzie?
5. Podejmij wyzwanie, żeby codziennie chwilę porozmawiać z inną osobą z klasy. Czego chcielibyście się dowiedzieć o sobie nawzajem? Po kilku dniach przekonacie się, że każdy z was jest wyjątkowy, trzeba się tylko bliżej poznać. Powodzenia!

2. Jak zmienić wygląd nie do poznania?

ą

ą

wąsy

wą sy

w ą s y

pąk kąt mąka wąski piąta
idą myją mają leją piją

To jest teatr. Tam stoją
Jurek i Kamila. Dostali role.
Kamila ma wąsy?

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Wyjaśnij, dlaczego Tymek nie rozpoznał Jurka i Kamili na scenie.
3. W jaki sposób możemy zmienić swój wygląd?

bąk

pająk

trąbka

Po południu dzieci razem z innymi aktorami grają w przedstawieniu pod tytułem „Kot w butach”.

Tymek jest na widowni. Patrzy na scenę i nie widzi na niej Jurka ani Kamili. Dlaczego? Bo Kamila ma doklejone wielkie czarne wąsy. A Jurek jest w masce kota.

Tymek rozpoznał ich dopiero po głosie. Po spektaklu pogratulował im świetnej charakteryzacji.

4. Kiedy przebieranie się jest zabawne, a kiedy może wiązać się z zagrożeniem?

5. Podaj kilka wyrazów z literą ą w środku lub na końcu.

6. Wyobraź sobie, jak będziesz wyglądać za 20 lat. Narysuj na kartce swój portret. Przygotujcie klasową wystawę waszych prac. Spróbujcie się na nich rozpoznać.

Natalia Usenko

Zmysły

Poszedłem raz na spacer
i nagle, proszę was,
ujrzałem tuż przed sobą
jesienny, złoty las!

Nad głową **usłyszałem**
wysoko, pośród chmur,
gęganie dzikich gęsi –
odlatujący chór!

Z zarośli mi **zapachniał**
pożółkły, zwiędły liść,
zwęszyłem parę grzybów
i jarzębiny kiść.

Znalazłem kępę jeżyn
i zawołałem tak:
– Ach, nie ma nic lepszego
niż ten cudowny **smak**!

Objąłem gładką brzozę,
dotknąłem kępy mchu.
Już czas do domu wracać,
lecz jutro wrócę tu.

Każdym zmysłem raz po raz
czuję, że uwielbiam las!

1. Posłuchaj wiersza. Jak ci się on podoba? Jaki jest jego nastrój?
2. Co osoba mówiąca w wierszu robiła w lesie? Co obserwowała, co słyszała? Jakie czuła zapachy? Czego dotykała?
3. Dzięki jakim zmysłom osoba mówiąca w wierszu poznawała świat wokół siebie? Zwróć uwagę na słowa zapisane kolorem.
4. Przygotujcie worek i włóżcie do niego kilka przedmiotów. Z zawiązanymi oczami spróbujcie rozpoznać wyjmowane przedmioty tylko za pomocą dotyku.

Nasze ciało i zmysły

Pediatra pracuje w przychodni lekarskiej lub w szpitalu. Zajmuje się leczeniem dzieci, obserwowaniem ich rozwoju i zlecaniem szczepień. Udziela porad rodzicom, jak dbać o zdrowie dzieci. Stetoskop, otoskop, szpatułki, ciśnieniomierz i waga lekarska to przyrządy pediatrii.

1. Posłuchaj opowiadania „Co mam zrobić, żeby wyzdrowieć?” z cyklu „Lena i Tymek poznają świat”, które znajduje się na stronach 130–131. Odpowiedz na zawarte w nim pytania.
2. Obejrzyj zdjęcia. Powiedz, co robią pokazane na nich dzieci. Jakich zmysłów używają?
3. Czy tylko dłonie i stopy są narządem zmysłu dotyku? Uzasadnij swoją odpowiedź.
4. Kto to jest pediatra? Z jakich przyrządów korzysta? Dowiedz się, do czego służy stetoskop, a do czego – otoskop.
5. Postaraj się dbać o swoje ciało. Jak możesz to zrobić? Dlaczego jest to ważne?

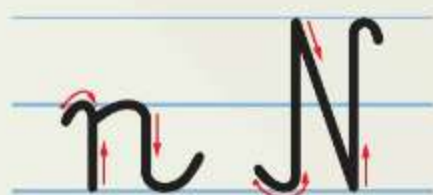

4. Czy można stracić węch?

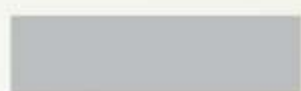

Nela

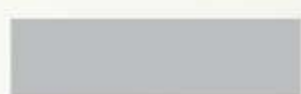
n N

nos

nos

n o s

nam nuta notes panda
namiot jasny kanarek

Nela jest smutna. Ona ma
okropny katar. Mama daje
jej krople do nosa.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Wymień kilka wyrazów, które zawierają głoskę **n** na początku, w środku lub na końcu.
3. Opowiedz, co przydarzyło się Neli. Dlaczego dziewczynka nie czuła zapachu?

narty

okno

kran

Przez katar Nela ma zatkany nos. Prawie nie czuje zapachu. Nie pomoże tacie w wyborze perfum dla mamy na jej urodziny. Musi zostać w domu.

Zapachy często wpływają na nasz nastrój. Mogą przywoływać różne wspomnienia. Czasami zdarza się utrata węchu w trakcie choroby. Wtedy często też nie czuje się smaku. Na szczęście u Neli to zwykłe przeziębienie.

4. Jakie są twoje ulubione zapachy?
5. W pozbyciu się kataru może czasami pomóc wdychanie olejku zapachowego. Spróbuj przygotować własny olejek w domu z pomocą osoby dorosłej.
6. Zbierzcie w klasie rady, co można zrobić, żeby uniknąć jesiennego przeziębienia.

Buty i buciki

1.

Jak się
samodzielnie
ubrać?

Tymku, umiem już sama
zawiazać sznurówki.
Nawet na podwójną
kokardkę, żeby się nie
rozwiązywały.

2.

Dokąd prowadzą
siedmiomilowe
buty?

1. Wymień nazwy butów na różne pory roku. Które z nich są twoimi ulubionymi?
2. Dokąd chciałabyś / chciałbyś się wybrać, gdybyś miała / miał siedmiomilowe buty?
3. Jak myślisz, czy zwierzęta potrzebują butów? Dlaczego?

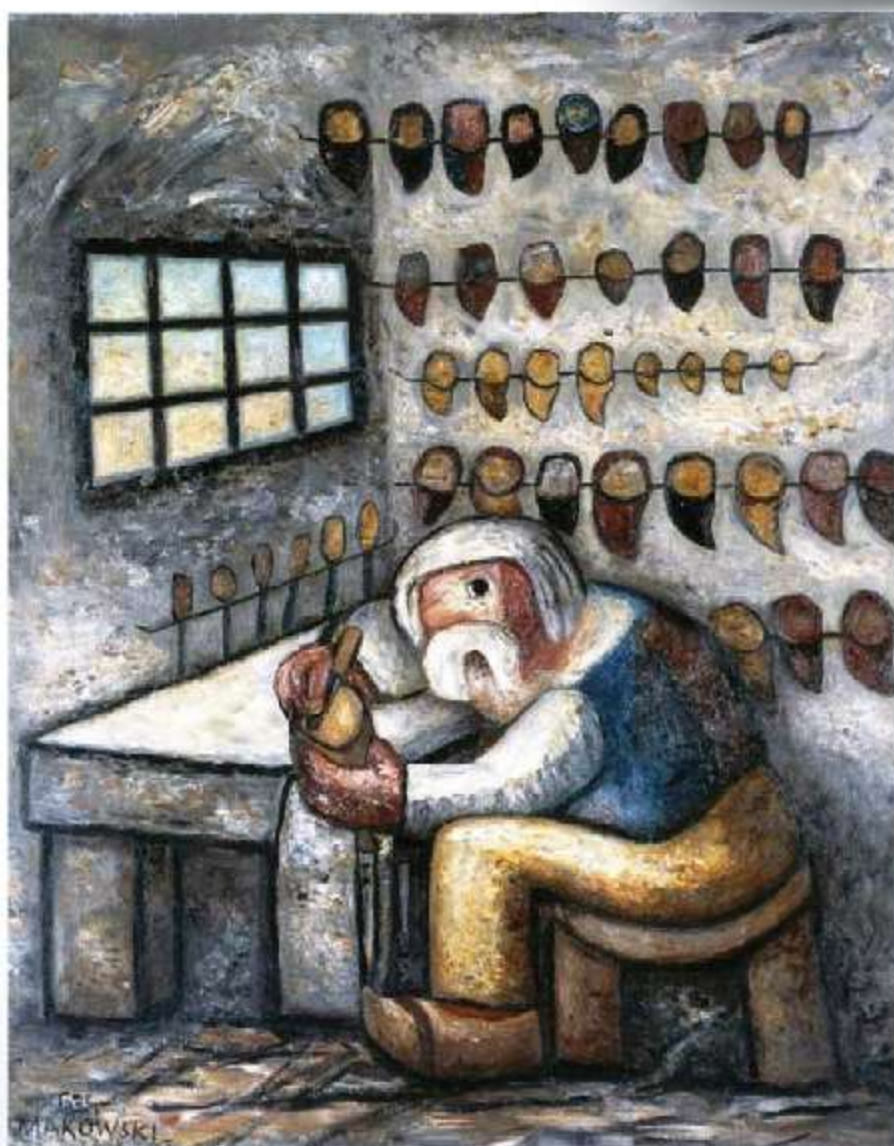
3.

Co wspólnego
ma kopyto
z butem?

b B

ę

Tadeusz Makowski „Szewc”

A ja uczę się
wiązania węzłów
żeglarskich.

1.

2.

3.

4.

Czy sznurówki
da się zawiązać
w węzeł?

4. Obejrzyj obraz. Jak ci się on podoba? Czy byłeś / byłeś kiedyś u szewca? Czy tak współcześnie wygląda zakład szewski?

5. Weź sznurówkę lub tasiemkę i zawiąż z niej podwójną kokardkę. Postaraj się zrobić to jak najstaranniej.

1. Jak się samodzielnie ubrać?

1. Przyjrzyj się zdjęciom. Jaką pogodę widać za oknem Leny, a jaką – za oknem Tymka? Czy da się to jednoznacznie określić? Dlaczego?
2. Jakie ubrania powinny założyć dzieci, żeby były ubrane odpowiednio do pogody?
3. Od czego zależy to, jaki strój należy założyć?

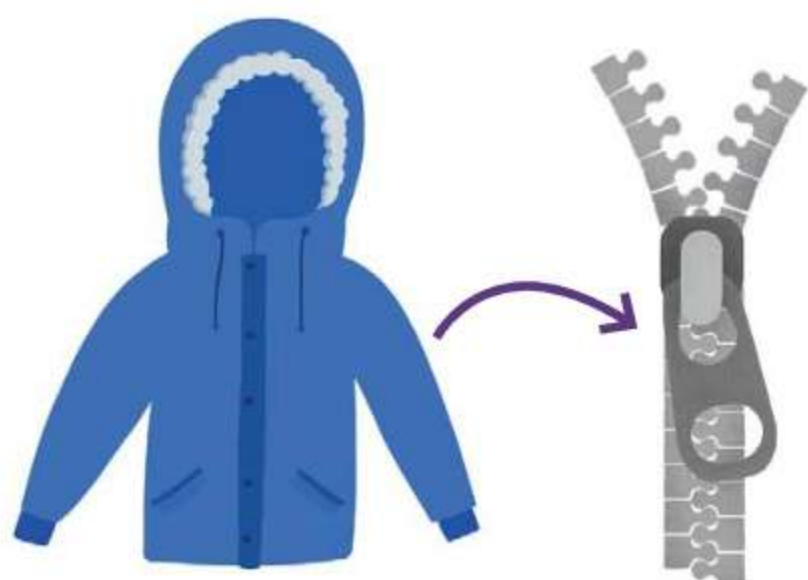

Naucz się przygotowywać ubranie w zależności od pogody i samodzielnie je zakładać.

1. Wyrzyj przez okno i sprawdź, jaka jest pogoda. Dowiedz się, jaka jest temperatura. W zależności od tego wybierz ubranie.

2. Przed wyjściem z domu załóż odpowiednie buty. Samodzielnie zawiąż sznurowadła.

3. Następnie załóż i samodzielnie zapnij kurtkę. Nie zapomnij o czapce, szaliku i rękawiczkach.

4. Jesteś gotowa / gotowy do wyjścia!

! W chłodne dni pamiętaj o ubieraniu się na cebulkę, czyli o założeniu dwóch lub trzech cieńszych warstw ubrań zamiast jednej grubej. Będzie ci cieplej, a w razie potrzeby zdejmiesz jedną warstwę ubrań.

4. Posłuchaj wskazówek dotyczących samodzielnego wybierania stroju oraz ubierania się. Które z czynności potrafisz już wykonać samodzielnie? Które musisz jeszcze poćwiczyć?
5. Zorganizujcie w klasie wspólną naukę sznurowania butów.
6. Co według ciebie oznacza **bycie samodzielnym**? Jak samodzielność przydaje się na co dzień? Wymyślcie w grupach przepis na bycie samodzielnym.

Jan Brzechwa

Siedmiomilowe buty

(fragment)

Pojechał Michał pod Częstochowę,
Tam kupił buty siedmiomilowe.

Co stąpnie nogą – siedem mil* trzaśnie,
Bo Michał takie buty miał właśnie. (...)

W piętnaście minut był już w Warszawie:
– Tutaj – powiada – dłużej zabawię! (...)

Dzieci go ciągle tramwajem gonią,
A on już w Kutnie, a on już w Błoniu.

Wybrał się Michał z żoną do kina,
Lecz zawędrował do Radzyna. (...)

Raz się umówił z teściem na rynku,
Zanim się spostrzegł – był w Ciechocinku.

Pobiegł z powrotem, myśląc, że zdąży,
I wnet się znalazł na rynku... w Łomży.

1. Posłuchaj uważnie wiersza i odpowiedz na pytania:

- Gdzie Michał kupił siedmiomilowe buty?
- Ile czasu Michał szedł do Warszawy?
- Czym dzieci goniły Michała?
- Jakie miasta odwiedził Michał? Ile ich było?
- Co na koniec zrobił Michał? Dlaczego?

* mila – jednostka długości,
w niektórych krajach mierzy
się nią odległość między
miejscowościami

** struty – zmartwiony

Chciał do Warszawy powrócić wreszcie.
Ale co chwila był w innym mieście:

W Kielcach, w Kaliszu, w Płocku, w Szczecinie
I w Skierniewicach, i w Koszalinie.

Nie mógł utrafić! Więc pod Opocznem
Jęknął żałośnie: – Tutaj odpocznę!

Usiadł i spojrzał ogromnie struty**
Na swoje siedmiomilowe buty,
Zdjął je ze złością, do wody wrzucił
I na bosaka do domu wrócił.

Nazwy miejscowości
zapisuje się wielką literą.

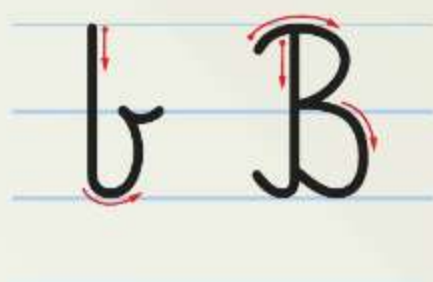
2. Opowiedz, jakie niezwykle właściwości miały siedmiomilowe buty z wiersza. Zastanówcie się wspólnie, w jakich codziennych sytuacjach takie buty byłyby przydatne.
3. Jak wyobrażasz sobie siedmiomilowe buty? Zaprojektuj takie buty na kartce z bloku.
4. Czy wiesz, jak wygląda i na czym polega stepowanie? Obejrzyjcie w klasie filmik pokazujący stepowanie. Spróbujcie wykonać podobny taniec.

3. Co wspólnego ma kopyto z butem?

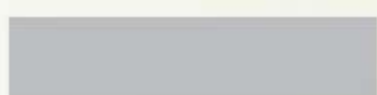

Bartek

b B

buty

bu ty

b u t y

robot borsuk banan bukiet
balon sobota Kuba Bolek

Mama kupuje buty dla Bartka.
Te buty mają jasny kolor.
Bartek dba o nowe buty.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Jakich narzędzi używa w pracy szewc? Wskaż je na ilustracji.
3. Jak myślisz, czym różni się kopyto szewskie od kopyta konia?

bratek

ryba

zęb

Dziadek ma kłopot. Uwierają go nowe buty. Nie może w nich chodzić. Razem z Bartkiem wybiera się do szewca.

Szewc ma mały zakład, a w nim dużo narzędzi. Są tu różne młotki i duża igła, czyli szydło. Szewc nawleka na nie grubą nić. Ta nić to dratew. Jest też kopyto. Ono ma kształt stopy. Służy do rozciągania ciasnych butów. To właśnie na kopyto szewc nałoży buty dziadka.

4. Podaj kilka imion, w których głoska **b** występuje na początku lub w środku.
5. Wymień tytuły bajek lub filmów, w których pojawiają się buty.
6. Wymyślcie w parach pytania dotyczące butów, rozpoczynające się kolejno od słów: **Kto? Co? Kiedy? Gdzie? Jak? Dlaczego?**

W swoim życiu człowiek przechodzi średnio dystans porównywalny nawet z trzema podróżami dookoła świata. To wszystko zawdzięcza stopom. Dlatego trzeba o nie dbać.

Tak jak całe ciało potrzebuje ruchu, tak stopy potrzebują ćwiczeń. W ciągu dnia kilkakrotnie wykonuj ruchy kostkami, poruszaj palcami i piętami.

Możesz też ćwiczyć z woreczkami: chwytać je stopami i podrzucać lub przenosić.

Kiedy tylko jest to możliwe, chodź bosy po piasku i trawie – stopy to lubią. Przy większych problemach ze stopami trzeba się udać do ortopedy. Lekarz może zalecić noszenie specjalnych wkładek do butów.

1. Posłuchaj tekstu i powiedz, jak należy dbać o stopy. Dlaczego jest to ważne?
2. Jakie ćwiczenia można wykonywać stopami? Wykonaj kilka z nich.

Kończyny zwierząt

Kończyny zwierząt są różne w zależności od podłoża, po którym się one poruszają, i środowiska, w którym żyją. Zwierzęta żyjące w wodzie wykształciły płetwy zamiast nóg.

człowiek – stopy

koń – kopyta

orzeł – szpony

pies – łapy

sarna – racice

foka – płetwy

Coś ciekawego

U bobrów zakończenia przednich kończyn są inne niż tylnych. Przednie łapy z pazurami służą do kopania nor oraz do budowy tam i żeremi. Tylne łapy mają formę płetw, co ułatwia tym zwierzętom pływanie.

Gdy jest zimno, ludzie zakładają skarpety i buty.

Ptaki stają na jednej nodze, a drugą ogrzewają sobie wśród piór na brzuchu.

1. Jak wyglądają kończyny zwierząt? Dlaczego są tak różne? Do czego im służą?
2. Co może oznaczać powiedzenie: **bez kopyt nie ma konia**? Jak można to rozumieć w odniesieniu do innych zwierząt?
3. Jak ludzie, a jak ptaki chronią swoje nogi przed zimnem?
4. Często zwierzęta ranią sobie kończyny puszkami porzucanymi przez ludzi lub potłuczonym szkłem. Z pomocą dorosłych pozbieraj w rękawiczkach te niebezpieczne dla zwierząt opakowania z lasu, łąki, brzegów jeziora czy rzeki.

Jędrek

ę

ę

węzeł

wę zeł

w ę z e ł

pęd lek sęp sęk pręt idę
dęby pętla wędka męski

Jędrek ma linkę. Robi pętelkę.
Na pewno da radę.

Powstaje spory .

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Powiedz, co robił Jędrek. Czego chciał się nauczyć?
3. Obejrzyj różne węzły pokazane na ilustracji. Jeśli potrafisz, to przeczytaj ich nazwy.

bęben

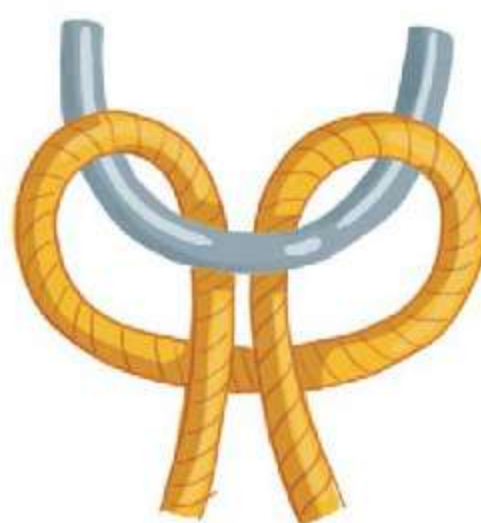
rękawice

gęś

węzły

wyblinka

płaski

ósemka

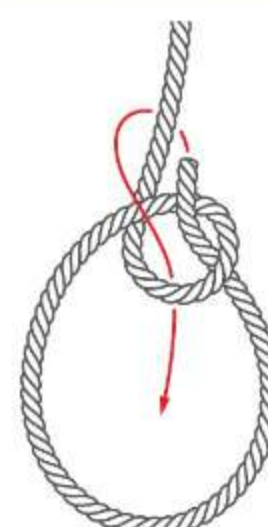
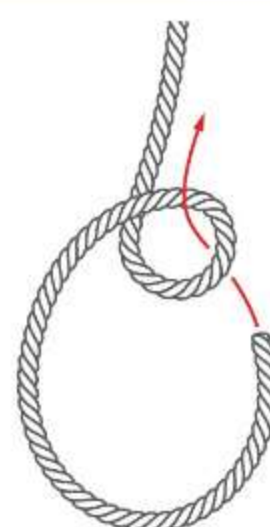
ratowniczy

Sznurowanie butów nie jest łatwe. Ale prawdziwą sztuką jest wiązanie węzłów! Dzięki nim można łączyć i mocować różne liny.

Jędrzek ogląda na tablecie filmiki z instrukcjami. Zainteresował go węzeł ratowniczy. Stosowany jest we wspinaczce, żeglarsztwie oraz ratownictwie. Musi być zawiązany bezpiecznie. Może uratować komuś życie.

- Podaj kilka wyrazów zakończonych na literę **ę**, na przykład: **robię, idę**.
- Spróbuj zawiązać węzeł ratowniczy według instrukcji obrazkowej.

Gry i zabawy z przyjaciółmi

Leno, we wtorek
idziemy z rodzicami
do cyrku.

Super! Słyszałam,
że zamiast żywych
zwierząt można
tam zobaczyć ich
obrazy w 3D.

1.

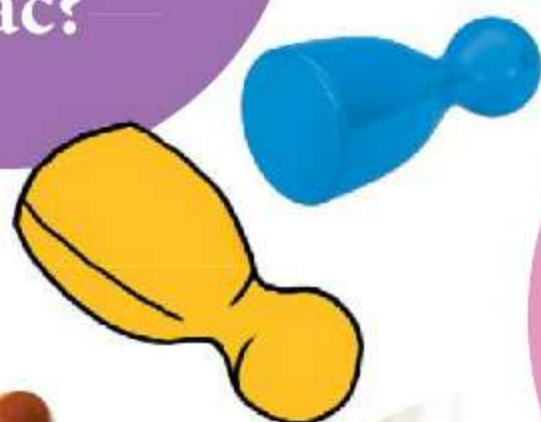
Co to znaczy być
prawdziwym
przyjacielem?

1. Czy masz przyjaciela lub przyjaciółkę? Czym według ciebie różni się przyjaciel od kolegi?
2. Czy potrafisz być dobrym przyjacielem lub dobrą przyjaciółką? Co jest dla ciebie najważniejsze w przyjaźni? Jaka może być przyjaźń?
3. Czy tylko człowiek może być naszym przyjacielem?

2.

W co lubisz
grać?

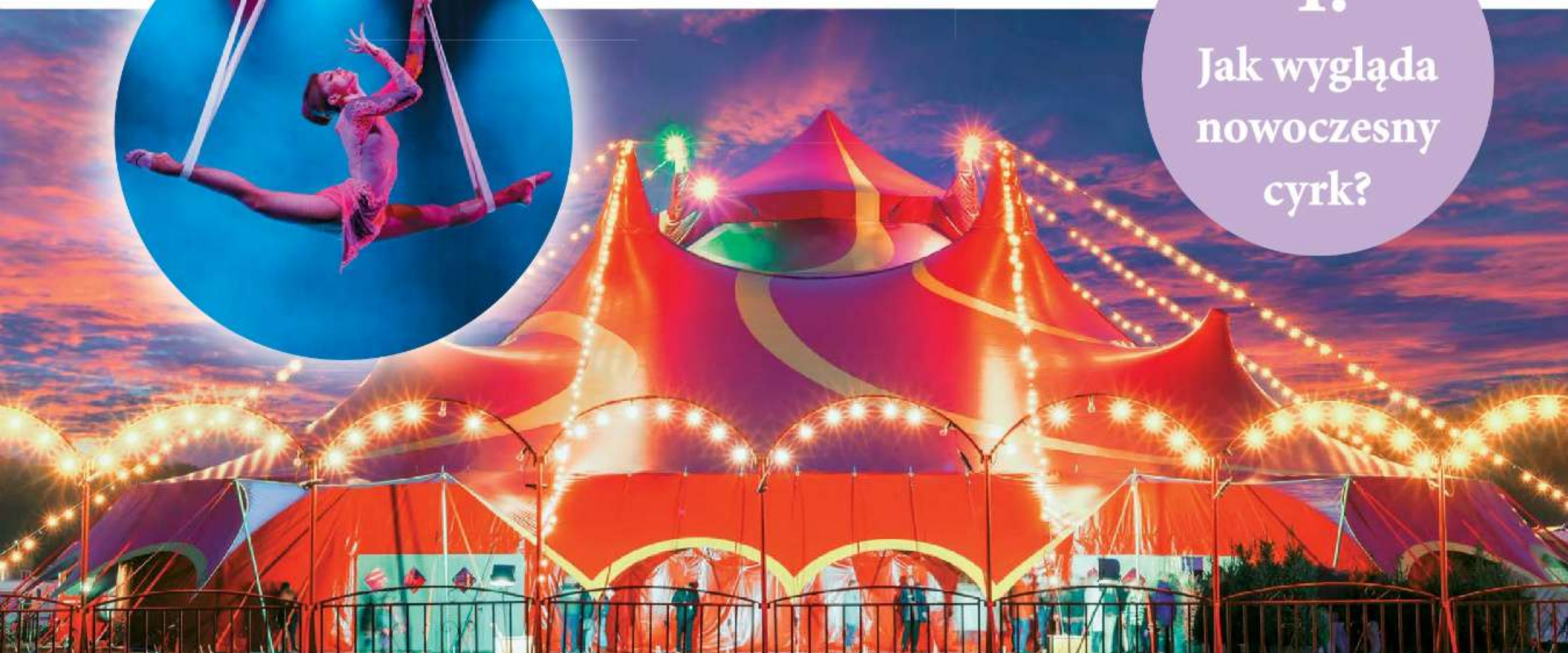
3.

Jak się
zaprzyjaźnić
z kotem i psem?

4.

Jak wygląda
nowoczesny
cyrk?

4. Dobierzcie się w pary. Wykonajcie sobie nawzajem masaż pleców: przebierajcie szybko palcami od góry do dołu i z powrotem. Jak się czujecie?
5. Czy byłeś / byłaś kiedyś w cyrku? Opowiedz o swoich wrażeniach lub o tym, jakie występy cyrkowe chciałabyś / chciałbyś zobaczyć.

Melania Kapelusz

Egzamin na przyjaciela

– Nareszcie! – powiedział do siebie Jaś w dniu urodzin. – Teraz już jestem naprawdę duży. Mam siedem lat.

Nie mógł się doczekać, aby oznajmić nowinę Tomkowi.

Chłopcy znali się od początku przedszkola i od zawsze się lubili. Często chodzili razem do parku. Jaś niczym mały kotek szybko wspinał się na mosty i drabinki, znajdujące się na placu zabaw. Tomek nie miał tyle odwagi, ale kiedy Jaś wołał do niego z góry: „Dasz radę! Dobrze ci idzie!” – od razu czuł się pewniej. Za to Tomek ogrywał Jasia w warcaby i młynek. Dlatego czasem zgadzał się, aby przyjaciel cofnął jakiś niekorzystny ruch.

– Zapraszam cię na moje urodziny w niedzielę o wpół do czwartej – powiedział Jaś, gdy chłopcy się spotkali. – Skończyłem siedem lat.

– Super! Dzięki za zaproszenie! – Tomek się ucieszył. – Kto będzie?

– Ela, Krysia oraz Franek. I oczywiście my.

Tomek zaczął rozmyślać nad prezentem dla przyjaciela. Chciał mu kupić puzzle.

– To chyba nie jest dobry pomysł – powiedziała mama Tomka.

– Dlaczego? Puzzle są świetne. A Jaś ma tylko jedno i nigdy się nimi nie bawi.

– Myślisz, że się ucieszy z takiego upominku?

– Czy ja wiem...? – Tomek wzruszył ramionami. – Ja byłbym zadowolony.

– A komu robimy frajdę prezentem: jemu czy tobie?

1. Posłuchaj tekstu i odpowiedz na pytania: Kto jest bohaterem opowiadania? Od kiedy znają się chłopcy? Jak wygląda ich przyjaźń?
2. Co Tomek chciał podarować swojemu przyjacielowi na urodziny? Co ostatecznie wybrał? Dlaczego zmienił zdanie?
3. Co zaproponowała Tomkowi ciocia? Jak według ciebie powinien postąpić chłopiec: spędzić czas z ciocią czy iść na urodziny swojego przyjaciela? Dlaczego tak uważasz?

– No... niby jemu. – Tomek zgodził się niechętnie. – W takim razie – rozpromienił się – kupmy mu autka do jego kolekcji. To na pewno chciałby dostać.

W niedzielę na obiad przyjechała ukochana ciocia Tomka, z którą nie widział się od kilku miesięcy.

– Mam dla ciebie niespodziankę – powiedziała. – Jak zjemy, mogę cię zabrać do cyrku. Zarezerwowałam bilety. Dziś o czwartej jest ostatnie przedstawienie.

– Będą tygrysy i lwy? – Tomek spojrzał na ciocię z niepokojem. – Pani w szkole mówiła, że w cyrkach męczą zwierzęta. Każą im skakać... i w ogóle...

– Nie! – zapewniła ciocia. – Do takiego cyrku byśmy nie poszli. W tym występują różni akrobaci, magicy i klauni.

– Klauni! – wykrzyknął Tomek. – Ekstra. Tylko... – Głos mu się nagle załamał.

Przypomniawszy sobie o urodzinach Jasia, który tak się cieszył na przyjście przyjaciela. Tomek bardzo chciał do niego pójść, ale przedstawienie w cyrku to była prawdziwa okazja. A z Jasiem widuje się codziennie. I przecież będą inni goście. Więc może Jaś nie będzie na niego bardzo zły...

4. Posłuchaj dwóch możliwych zakończeń tej historii, które znajdują się na stronie 127. Czego mogą one cię nauczyć? Dlaczego przyjaciele są dla nas ważni?
5. Stwórzcie w klasie „Kodeks dobrego przyjaciela”. Jak powinien się zachowywać dobry przyjaciel? Jakie powinien mieć cechy? Na czym polega prawdziwa przyjaźń?
6. Podejmijcie wyzwanie i przez dwa tygodnie zachowujcie się jak dobry przyjaciel. Postarajcie się każdego dnia zrealizować jeden z punktów powstałego „Kodeksu dobrego przyjaciela”. Powodzenia!

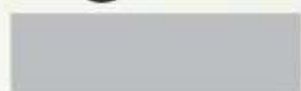

Gutek

g G

gra

gra

g r a

gol gil noga guma waga
garnek globus uwaga Agata

Gutek i jego kolega grają
w memory. Gutek pamięta
rysunki. Wygrywa tę grę.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. W jakie gry lubi grać Gabrysia, a w jakie – Gutek?
3. Jakie są twoje ulubione gry? Poleć je koleżankom i kolegom.

gitara

kogut

pług

W długie jesienne wieczory Gabrysia lubi grać w gry komputerowe. Gutek woli planszówki. Często zaprasza do domu znajomych z klasy. Razem grają w różne gry.

Dzięki grom edukacyjnym chłopiec uczy się nowych rzeczy. Gry strategiczne rozwijają umiejętność planowania i przewidywania. Gutek lubi też warcaby i gry ściganki. Dziadek nauczył go grać w szachy.

4. Podaj kilka nazw przedmiotów, w których głoska **g** jest na początku lub w środku.
5. Porozmawiajcie w grupach o tym, jakie umiejętności rozwijają gry planszowe, a jakie – gry komputerowe.
6. Podaj inne propozycje spędzenia wieczoru w gronie przyjaciół lub rodziny.

sł. i muz. Malina Sarnowska

Na poprawę humoru

1. Czasem takie chwile mam,
że chcę trochę побыć sam.
Od pokoju zamknąć drzwi,
by nikt nie przeszkadzał mi.
A jednak...

Wszystko to się zmienia,
gdy widzę przyjaciela,
i energia mnie rozpiera,
aż nie mogę w miejscu stać.
Razem nam się uda
zapomnieć, co to nuda.
Zbudujemy łódź piratów,
w różne gry będziemy grać.

2. Chociaż lubię wszystkich was,
czasem mieszkam gorszy czas.
Wtedy zostać sama chcę,
dźwięki, głosy męczą mnie.
A jednak...

Przyjaciółka sprawi,
że humor się poprawi.
Czy w rozmowie, czy w zabawie
dużo się będziemy śmiać.
Bierki i planszówki,
a może łamigłówki?
Szybko zleci popołudnie
i wnet przyjdzie pora spać.

1. Posłuchaj piosenki odtwarzanej przez nauczyciela. Początek każdej ze zwrotek śpiewaj razem z nagraniem, stojąc w miejscu obok swojej ławki. Kiedy pojawi się skoczna część, wyjdź na środek sali, znajdź drugą osobę i w parze podskakuj zgodnie z rytmem piosenki.
2. Pokaż ruchem, jak zachowuje się osoba, która chce побыć sama lub ma zły humor.
3. Udawaj, że się śmiesz. Zwróć uwagę, że każda osoba będzie to robić inaczej. A może umiesz śmiać się na zawołanie?

Radostaw Ragan

Łaciata przyjaźń

Zostaw, kocie, tę kanapkę!
I z akwariium wyjmij łapkę!
Coś ty zrobił, piesku drogi?
Trzeba zamieść ryż z podłogi...
Tyle z wami jest sprzątania,
Prania, mycia, odkurzania...
Ogoniaste utrapienia!
Lecz przyjaźni to nie zmienia,
Bo wystarczy wasza mina...
Słodki kiciuś, słodka psina!

Dwie skarpetki, wełny motek,
Tak się bawią – pies i kotek.
Nasza para rozbrykana
Wnet nam wskoczy na kolana,
A po chwili już od nowa
Pies zaszczeka, kot się schowa.
Po zabawach czas na drzemkę
Oraz na głaszczącą rękę.
Cieszymy się z przyjaźni mocy,
Która grzeje nas jak kocyk.

1. Posłuchaj wiersza i odpowiedz na pytania:
 - a. O jakich zwierzętach jest mowa w utworze?
 - b. Jak zachowywały się zwierzaki w domu?
 - c. Dlaczego wybaczają się zwierzętom ich psoty?
2. Jak myślisz, dlaczego warto mieć w domu zwierzęta?
3. Jak może wyglądać przyjaźń człowieka z kotem lub psem?
Namaluj scenkę przedstawiającą taką przyjaźń.

Przyjaźń ze zwierzętami

Żeby zaprzyjaźnić się z **kotem** lub **psem**, trzeba najpierw poznać ich zwyczaje.

Koty chodzą własnymi drogami.

Bawią się, kiedy chcą.

Bardzo często śpią.

Miau!
Miau!

Miauczenie kota może oznaczać, że jest on głodny, prosi o zabawę, chce wyjść lub się boi.

Psy uwielbiają wychodzić na spacer.

Ich ulubiona zabawa to aportowanie.

Uu...

Pies wyje, gdy tęskni.

Pii...

Wrr!

Hau!

Piszczycy, gdy go coś boli lub gdy jest chory. Warczy, gdy ostrzega, że może zaatakować. Szczeka, gdy jest zadowolony.

Co mówi ogon?

radość

niepokój i gotowość do ataku

zadowolenie

skupienie, czujność

złość

1. Posłuchaj opowiadania „Czy mój piesek jest chory?” z cyklu „Lena i Tymek poznają świat”, które znajduje się na stronach 131–132. Odpowiedz na zawarte w nim pytania.
2. Czym różni się zachowanie psa i kota? Czy łatwo jest rozpoznać, w jakim nastroju są te zwierzęta? Jakie ich zwyczaje zachęcają nas, żeby zostały naszymi przyjaciółmi?
3. Porozmawiaj z osobą z ławki o tym, dlaczego kot miauczy, a pies szczeka.

ś ciekawego

Oto prawdziwe historie przyjaźni człowieka ze zwierzętami nie tylko domowymi.

Christian to lew, którego wychowali dwaj bracia. Gdy dorósł, mężczyźni wypuścili go na wolność. Po roku odnaleźli przyjaciela w dżungli. Lew lizał ich twarze i tarzał się z nimi po ziemi.

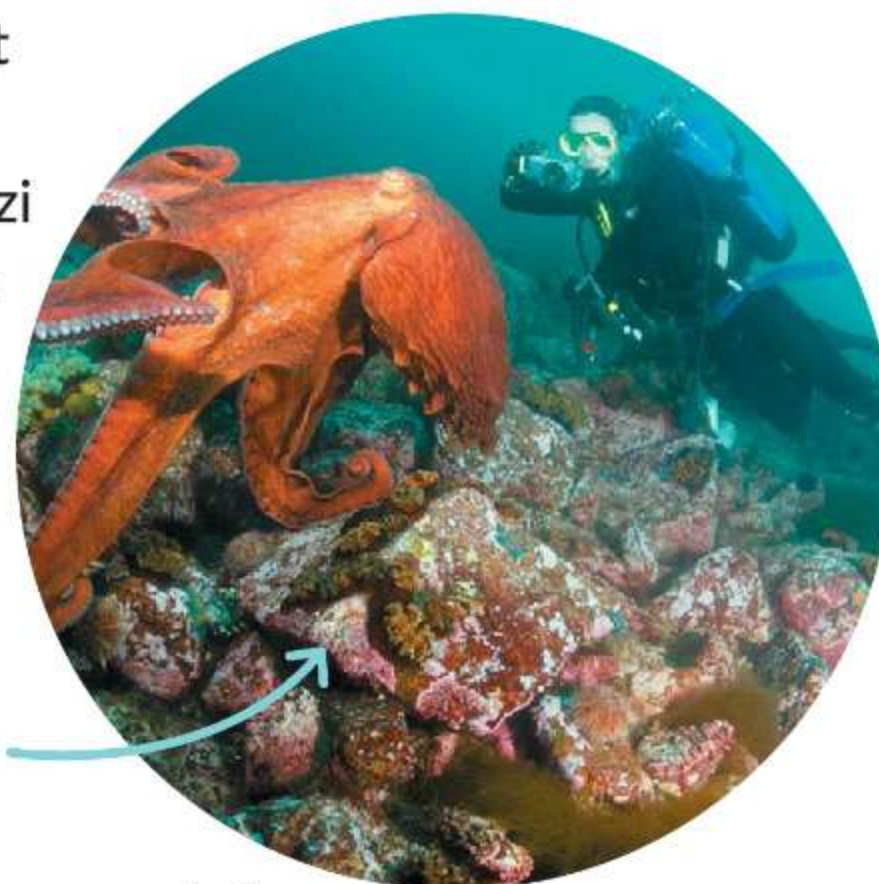
Linda uratowała szympansy i się nimi opiekowała. Uczyła je samodzielnego życia. Doll i Swing (czytaj: sling) rozpoznały ją po wielu latach rozłąki.

Zuzu to najmniejsza świnka w Polsce. Jej wzrost się zatrzymał. Mieszka z Norbertem w bloku. Jeździ z opiekunem samochodem i wychodzi na spacer.

Nurek postanowił zaprzyjaźnić się z ośmiornicą. Po wielu dniach cierpliwego poznawania się zwierzę pozwoliło mu udać się ze sobą na polowanie.

zdjęcia zwierząt pogładowe

Weterynarz pracuje zazwyczaj w przychodni dla zwierząt. Zajmuje się leczeniem zwierząt i zapobieganiem chorobom przez szczepienia, na przykład przeciw groźnej wścieklicznie. Udziela porad, jak zajmować się zwierzętami.

4. Czym zajmuje się osoba wykonująca zawód weterynarza?

5. Dlaczego opisane przyjaźnie ludzi z dzikimi zwierzętami są niezwykłe? Czy taka przyjaźń jest zawsze dobra dla zwierzęcia? Porozmawiajcie o tym w klasie.

6. Zastanówcie się, jak można pomagać dzikim zwierzętom, żeby nie uzależniły się od człowieka i mogły potem wrócić do swojego naturalnego środowiska.

4. Jak wygląda nowoczesny cyrk?

Cela

c C

c C

cyrk

cyrk

c y r k

plac **taca** **cena** **kucyk** **klocki**
cukier **cebula** **Kacper** **Celina**

Klasa **Celi** jest w **cyrku**.
Występy są **atrakcyjne**.
Tu **klaun**, a tam **akrobata**.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Obejrzyj ilustrację. Powiedz, jak wygląda nowoczesny cyrk. Jakie występy można w nim zobaczyć?

cytryna

serce

zając

Namiot cyrkowy to magiczne miejsce. Wyjście do cyrku to ciekawa rozrywka dla dzieci i dorosłych.

W cyrku można zobaczyć iluzjonistów. Oni potrafią wyczarować królika z kapelusza. Można podziwiać popisy akrobatów chodzących po linie. Są też zonglerzy i klauni. Nie ma tu już tresowanych zwierząt. Zamiast nich pojawiły się hologramy, czyli trójwymiarowe obrazy.

3. Podzielcie się na grupy. Znajdźcie jak najwięcej przedmiotów, które w nazwach mają głoskę c. Której grupie udało się podać najwięcej wyrazów?

 4. Wykonaj cyrkowego klauna z kolorowego papieru. Wytnij odpowiednie elementy i przyklej je na kartkę z bloku. Ozdób klauna cekinami lub kolorowymi koralikami.

W chacie przy herbacie

1.

Co to jest
savoir-vivre?

Dowiedziałem
się dziś, co to jest
savoir-vivre (czytaj:
sawuar wiwr).

Ja już wiem!
Warto znać
jego zasady.

2.

Gdzie rośnie
herbata?

1. Na czym polega kulturalne zachowanie w różnych sytuacjach?

2. Przeprowadźcie w klasie degustację herbaty. Z pomocą nauczyciela zaparzcie herbaty różnych rodzajów: czarną, zieloną, owocową. Spróbujcie, jak one smakują. Jaki mają zapach?

3.

Jak wygląda
górska
chata?

polska ceramika
z Bolesławca

h H
ch Ch

4.

Co podać
do herbaty?

3. Jaką głoską zaczynają się nazwy obrazków obok? →

4. Czy byłeś / byłaś kiedyś w górach? Powiedz, co kojarzy ci się z górami. Co można robić w górach zimą, a co – latem?

W restauracji

Adam, jego brat, mama i tata są w restauracji. Od kelnerki dostają menu. Wybierają potrawy. Mają apetyt na rybę i surówkę. Na stole jest kremowy obrus. Stoją kwiaty.

Adam potrafi kulturalnie zachować się przy stole. Sprawnie posługuje się nożem i widelcem. Pamięta o ważnych słowach: **proszę, dziękuję, przepraszam.**

1. Przeczytaj pierwszą część tekstu lub cały tekst, jeśli potrafisz.
2. Powiedz, co na fotografii nie jest zgodne z treścią tekstu.
3. Jakie znasz zasady kulturalnego zachowania się przy stole?

Coś ciekawego

Savoir-vivre (czytaj: sawuar wiwr) to zasady właściwego zachowania w określonych miejscach i sytuacjach. To zbiór dobrych manier i zwyczajów, który jest inny w różnych krajach. Dotyczy kulturalnego zachowania przy stole, odpowiedniego nakrywania stołu, noszenia stroju dostosowanego do okoliczności, odnoszenia się do innych z szacunkiem. Jego znajomość świadczy o naszej kulturze osobistej.

Myj ręce przed każdym posiłkiem.

Nie baw się jedzeniem.

Jeśli kawałek jedzenia, łyżka lub widelec spadną ze stołu, podnieś je i odłóż na serwetkę.

Samodzielni

Naucz się samodzielnie nakrywać do stołu. Pamiętaj o właściwym ułożeniu naczyń i sztućców.

Pomagaj w domu w nakrywaniu do stołu oraz sprzątaniu po posiłku.

4. Wyjaśnij własnymi słowami, co to jest **savoir-vivre**.
5. Przyjrzyj się ilustracji i powiedz, jak powinno wyglądać właściwe nakrycie stołu.
6. Przenieście do klasy serwetki, papierowe talerze i sztućce. Poćwiczcie w parach właściwe nakrywanie do stołu.

2. Gdzie rośnie herbata?

Helenka

h H

h H

herbata

her ba ta

h e r b a t a

hak huk herb hala huta
humor hipopotam Honorata

Mama i Helenka są w sklepie.
Kupują herbatę na wagę.
Obie lubią herbatę owocową.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.

2. Przeczytaj wyrazy. Powiedz, który nie pasuje do pozostałych. Uzasadnij dlaczego.

hiena hipopotam helikopter homar

hamak

bohater

druh

Herbata rośnie w Azji. Potrzebuje odpowiednich warunków, żeby rosnąć: ciepła i wilgoci. W Polsce jest za zimno na uprawę herbaty. Ale Helenka spróbuje wyhodować ją w doniczce.

Wielkimi miłośnikami herbaty są Anglicy. Tradycyjnie o godzinie piątej po południu piją filiżankę herbaty. Zazwyczaj dodają do niej odrobinę mleka.

3. Jakie ciekawostki o herbacie są podane w tekście? Co jeszcze wiesz o herbacie?

4. Czy lubisz pić herbatę? Jaką herbatę najczęściej pijesz?

 5. Zaprojektuj swoją niepowtarzalną filiżankę do herbaty. Zróbcie w klasie wystawę prac i wybierzcie najciekawszy pomysł.

Dzień Herbaty

Zbieranie herbaty na plantacji.

krzew herbaciany – kamelia chińska

Niektóre rodzaje herbaty łagodzą dolegliwości żołądkowe, bóle głowy i działają odkażająco.

Zielona herbata ma właściwości nawilżające i regenerujące, dlatego jest popularnym składnikiem kosmetyków do ciała.

Chińczycy zaparzają herbatę w czarce. Pierwsze parzenie wylewają. Gotową herbatę nalewają do kubeczków i piją małymi łykami. Dziękując za napój, trzykrotnie stukają ugiętymi palcami w stolik.

coś ciekawego

Wszystkie herbaty: czarna, zielona, czerwona i biała, pochodzą z takich samych krzewów. Różnią się od siebie sposobem przetwarzania liści.

1. Posłuchaj opowiadania „Dlaczego pijemy herbatę?” z cyklu „Lena i Tymek poznają świat”, które znajduje się na stronach 132–133. Odpowiedz na zawarte w nim pytania.
2. Jakie są rodzaje herbaty? Jakie właściwości lecznicze może mieć herbata?
3. Dowiedz się, czy nadmierne picie herbaty może mieć negatywne konsekwencje.
4. Zaparz z rodzicami herbatę liściastą. Zaobserwuj, jak ułożą się liście herbaty w szklance, gdy pomieszasz napój łyżeczką.

Gra muzyka!

W balecie „Dziadek do orzechów” przedstawiono muzyką Krainę Słodocy. Jest tam też opisana dźwiękami... herbata!

Ten fragment nosi tytuł „Taniec chiński”.

Chiny to jeden z krajów Azji, gdzie uprawia się herbatę. Każdy gatunek chińskiej herbaty ma wyjątkowy smak, a każda chińska melodia – charakterystyczne brzmienie. Łatwo je rozpoznać, a nawet powtórzyć głosem!

Wyobraź sobie, że stoisz wśród wzgórz na plantacji herbaty, i posłuchaj chińskiej zagadki.

1. Połóż na wyciągniętej dłoni pusty, nietłukący się kubek i poruszaj się w rytmie „Tańca chińskiego”. Staraj się, żeby kubek nie spadł na podłogę. Jeśli nie masz takiego kubka, to użyj innego naczynia.
2. Zaśpiewaj chińską zagadkę wraz z nagraniem odtwarzanym przez nauczyciela. Podczas śpiewania wskazuj na kolejne krzewy i filizanki widoczne na ilustracji.
3. Powiedz, czy melodia zagadki wznosi się, czy opada.

3. Jak wygląda góralska chata?

Lech

ch Ch

ch Ch

chata

cha ta

ch a t a

dach mech chleb ucho echo
chusta choinka muchomor

Lech ogląda album wakacyjny.
Tu jest na tle góralskiej chaty.
Ta chata ma wielkie bale.
Jej dach jest stromy.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Obejrzyj ilustrację. Powiedz, jak wygląda góralska chata. Czy byłeś / byłaś w takiej chacie?
3. Jak rozumiesz słowa z szyldu? Czy to dobre zaproszenie, żeby wejść do tej chaty?

chmura

mucha

fartuch

Pan Michał jest góralem. Wynajmuje turystom góralską chatę. W chacie jest bardzo przytulnie. Są tu drewniane łóżka, krzesła, stół. Nad drzwiami wisi szyld: **Czym chata bogata, tym rada**. Z okna widać szczyty gór. Jest tu też kominek. Wieczorem można posiedzieć z kubkiem gorącej herbaty. Można też posłuchać góralskich opowieści pana Michała.

4. Przeczytaj pierwszy wyraz i go zapamiętaj. Następnie zastoń ten wyraz i zapisz go z pamięci w zeszycie. Postępuj tak samo z kolejnymi wyrazami.

ucho chomik mech chata Chiny

4. Co podać do herbaty?

Urszula Kamińska

Herbacia rymowanka

Hania zaprasza dziś na herbatkę
Michała, Helę i Honoratkę.
Zapach herbatki czuć już z daleka.
Na chętnych ciasto z marchewki czeka,
chrupiące wafle, chałwy kawałki,
stos herbatników i kromki chałki.

Ch H

Tę samą głoskę możemy napisać za pomocą liter h, H lub ch, Ch, na przykład:

herbata herbatniki chałka chałwa

1. Jeśli potrafisz, to przeczytaj podpisy zdjęć. Wskaż litery h, ch.
2. Posłuchaj rymowanki. Naucz się jej na pamięć. Zapamiętaj pisownię wyrazów z h, ch.
3. Posłuchaj informacji w ramce. Zwróć uwagę na różny zapis tej samej głoski.
4. Jaki jest twój ulubiony przysmak do herbaty?

Jak przygotować słodkie kuleczki do herbaty?

Potrzebne będą:

miska

łyżka
do ucierania

pół
kostki masła

pół szklanki
cukru pudru

2 paczki
herbatników

2 łyżki
kakao

2-3 łyżki
rodzynek

wiórki
kokosowe

Przygotowanie:

1.

Utrzyj w misce za pomocą łyżki masło z cukrem pudrem.

2.

Dodaj kakao, rodzyнки i bardzo drobno pokruszone herbatniki.

3.

Całość dokładnie wymieszaj.

4.

Z gotowej masy uformuj niewielkie kuleczki i obtocz je w wiórkach kokosowych. Smacznego!

Czas na zimę

1.

W co można się bawić zimą?

Hurra! Tymku!
Nareszcie spadł
pierwszy śnieg!

Wszędzie jest
biało. I to jest
prawdziwa zima!

2.

Co to jest
śnieżyisko?

3.

Jak zwierzęta
przygotowują się
do zimy?

1. Za co można lubić zimę, a za co – jej nie lubić? W grupach uzasadnijcie swoje zdanie.
2. Jak myślisz, jak zwierzęta radzą sobie z zimnem i brakiem pożywienia?
3. Porozmawiajcie o tym, czy dawanie prezentów może sprawiać radość. Dlaczego?

Pieter Bruegel (starszy) (czytaj: piter brojgl) „Zimowy pejzaż z łyżwiarzami i pułapką na ptaki”

4. Obejrzyj obraz. Co jest na nim przedstawione? Jak spędzają czas pokazane na nim osoby? Wymień kilka innych zimowych aktywności na świeżym powietrzu.
5. Zamknij oczy i wyobraź sobie, że jesteś jednym z dzieci z obrazu. Co czujesz? Mróz, wiatr? A może radość? Opowiedz o tym koleżance lub koledze z ławki.

1. W co można się bawić zimą?

Czas na poradę!

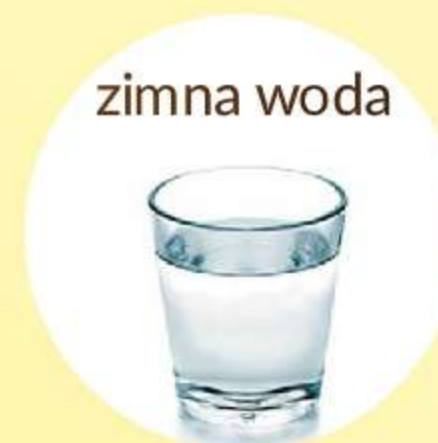
1. Do zabaw na śniegu wybieraj bezpieczne miejsca, z dala od ruchliwych ulic.
2. Nie ślizgaj się na chodnikach i przejściach dla pieszych.
3. Podczas zabawy w rzucanie się śnieżkami uważaj, żeby nie trafić innych dzieci w głowę, a zwłaszcza w twarz.
4. Nigdy nie rzucaj śnieżkami w przechodniów, zwierzęta, przejeżdżające pojazdy.
5. Korzystaj wyłącznie ze specjalnie przygotowanych lodowisk. Nie wchodź na lód na zamrzniętych zbiornikach wodnych – jeziorach, kanałach czy stawach.
6. Do jazdy na nartach zawsze zakładaj kask.

1. Obejrzyj obrazki. Powiedz, które zachowania dzieci są bezpieczne, a które – niebezpieczne. Uzasadnij swój wybór.
2. W co najbardziej lubisz się bawić zimą? Co robisz, żeby zabawa była bezpieczna?
3. Wymyśl nową zimową zabawę. Opowiedz o niej w klasie.

Jak zrobić kulę śnieżną z bałwankiem?

Materiały:

Wykonanie:

1.

Z plasteliny ulep figurkę bałwana.

2.

Dokładnie przyklej ją plasteliną do zakrętki słoika.

3.

Wsyp do słoika trochę brokatu, a następnie wlej zimną wodę.

4.

Zakręć dokładnie zakrętkę słoika razem z bałwankiem. Wstrząśnij i odwróć słoik. Gotowe!

Danuta Wawiłow

Śnieżysko

Padało, padało
puszyste śnieżysko.
Na białe, na białe
zasypało wszystko.

Białe są huśtawki,
całe białe schody,
białe w parku ławki,
białe samochody.

Wysoko, wysoko
nad zielonym płotem
leci Biała Zima
białym samolotem.

Co tam teleferie,
co tam teleranki,
kiedy my wolimy
w śniegu przewracanki!

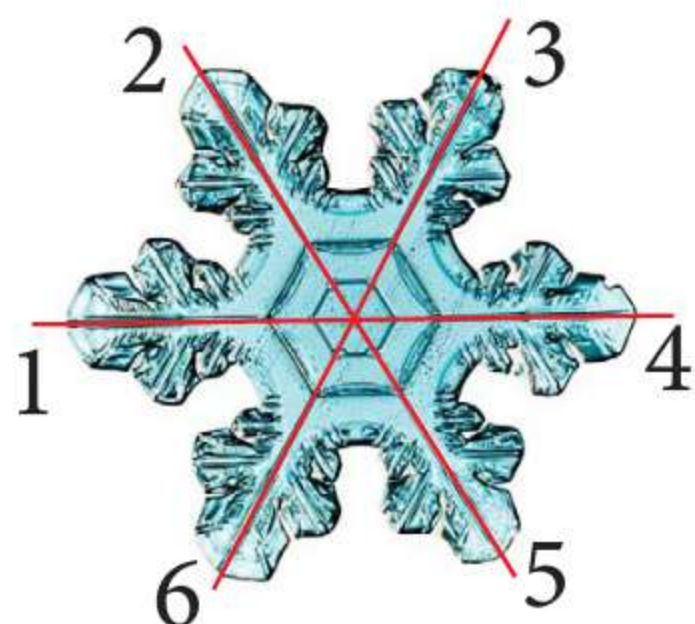
Wiwat, niech nam żyje
puszyste śnieżysko!
Ulepimy z niego
białe niedźwiedzisko!

1. Posłuchaj wiersza i powiedz, o czym on opowiada.
2. Jak myślisz, dlaczego śnieg w wierszu jest nazywany **śnieżyskiem**? Co zostało zasypane przez puszyste śnieżysko?
3. Czym leciała Biała Zima w wierszu? Czy mogła lecieć naprawdę?

Śnieg tworzą pojedyncze płatki śniegu, nazywane także śnieżynkami. Powstają z cząsteczek wody w chmurach, gdy jest niska temperatura powietrza. Gdy płatki śniegu spadają, przybierają różne kształty – najczęściej gwiazdek. Śnieżynki mają zawsze po sześć ramion, ale każda jest inna! Nie ma dwóch takich samych.

4. Czy wiesz, czym były **teleferie** i **teleranek**? Jeśli nie, to zapytaj rodziców lub dziadków.
5. Czy lubisz, gdy pada śnieg? Dlaczego? Z czym kojarzy ci się padający śnieg?
6. Spróbuj poobserwować spadające płatki śniegu. Czy zawsze mają one kształt gwiazdek?
7. Narysujcie na kartkach z bloku wymyślone przez was śnieżynki. Wytnijcie swoje śnieżynki, przyklejcie je na jeden duży karton i utwórzcie własne śnieżysko.

Patrycja Zarawska

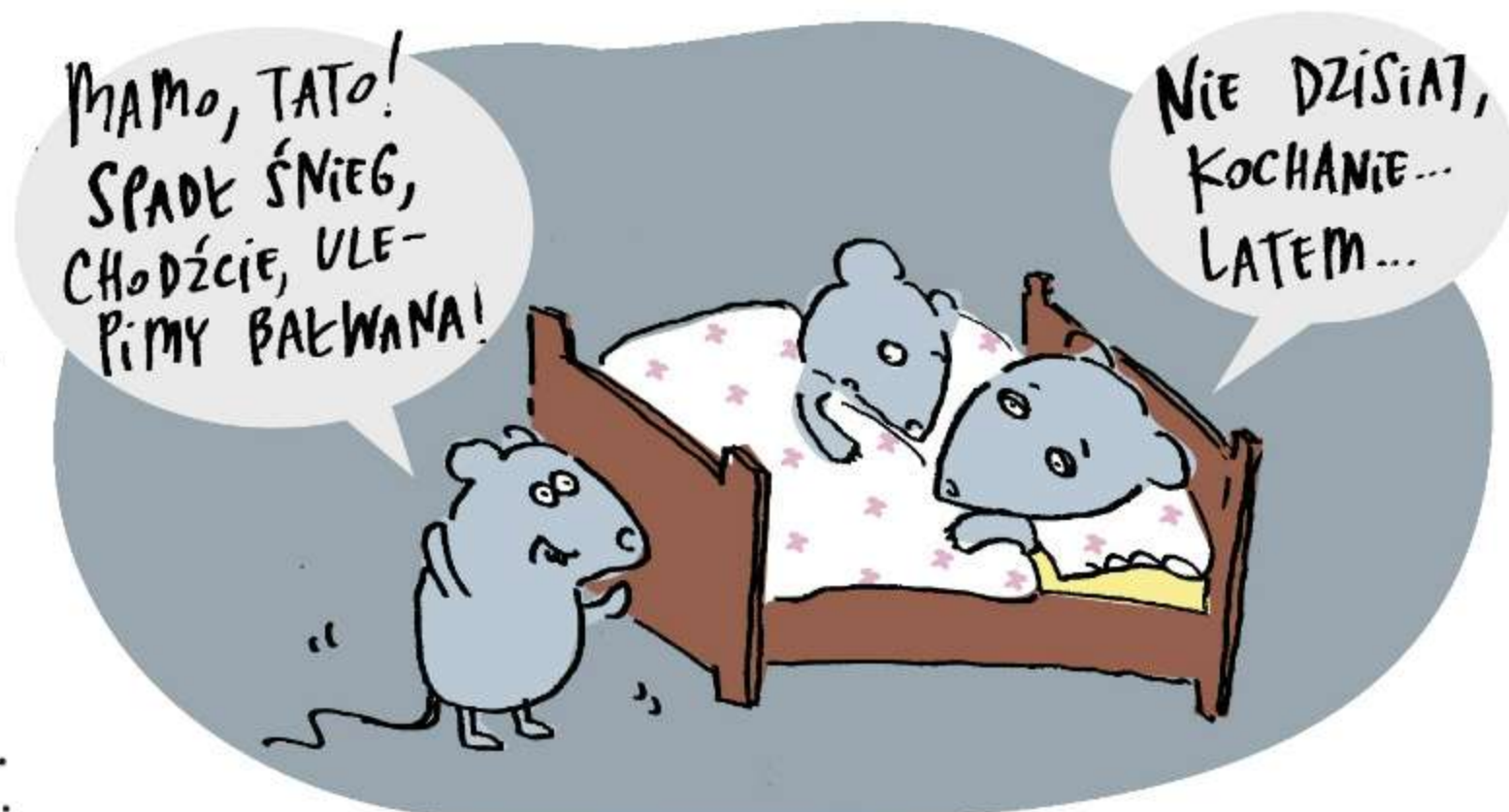
Dlaczego niektóre zwierzęta przesypiają zimę?

(fragment książki „Jak to działa? Świat zwierząt”)

Zima to trudny czas, dlatego wiele zwierząt woli go przeczekać w bezpiecznej, zacisznej kryjówce. Nie da się jednak tak po prostu przespać kilku miesięcy. Sen zimowy, naukowo nazywany **hibernacją**, to specjalny stan.

Zасыpianie na zimę przypomina przełączenie urządzenia elektrycznego z włączonym oszczędnym zużywaniem energii. I właśnie o to chodzi u zwierząt. Podczas hibernacji wyraźnie spada temperatura ciała (staje się ono chłodne), zwierzę oddycha powoli, nie porusza się, jest odrętwiałe. Na przykład serce koszatki leśnej w śnie zimowym bije tylko kilka razy na minutę! Wszystko po to, aby oszczędzać cenną energię. Oprócz koszatki „wyłączają się” także świstaki, jeże, susły, orzesznice i inne drobne zwierzęta.

Ten, kto zamierza przespać zimę, musi się przed nią porządnie najeść. Dlatego jesienią hibernujące zimą zwierzęta uczują w najlepsze. Starają się w ten sposób zgromadzić w ciele jak najwięcej tłuszczu. W trakcie snu będzie on działał niczym ciepła bielizna oraz pozwoli przetrwać długi czas bez jedzenia.

1. Wyjaśnij własnymi słowami, dlaczego niektóre zwierzęta przesypiają zimę.
2. Jak naukowo jest nazywany **sen zimowy**? Czym się charakteryzuje?
3. Jakie zwierzęta zapadają w sen zimowy?
4. Co robią zwierzęta, żeby przygotować się do snu zimowego?
5. Zastanówcie się w parach, jaki może być sen zimowy. Przedstawcie swoje pomysły w klasie. Która para stworzyła najbardziej zaskakujące określenia?

Zwierzęta zimą

Przed nadejściem zimy zwierzęta dużo jedzą, żeby zgromadzić tłuszcz, który zabezpieczy je przed zimnem.

Niektóre zwierzęta pozostają zimą aktywne.

sarna

dzik

sójka

Inne zwierzęta zapadają w sen zimowy.

jeż

borsuk

niedźwiedź

Są też takie zwierzęta, które zbierają zapasy na zimę.

bóbr

wiewiórka

Coś ciekawego

Zimą wiewiórka jest aktywna kilka godzin dziennie. Przesypia tylko czas dużych mrozów.

1. Posłuchaj opowiadania „Dlaczego one tyle jedzą?” z cyklu „Lena i Tymek poznają świat”, które znajduje się na stronie 134. Odpowiedz na zawarte w nim pytania.
2. Jak zwierzęta przygotowują się do zimy? Co jedzą?
3. Przypomnij, jak nazywają się dom bobrów i zimowe legowisko niedźwiedzia.
4. Zamknij oczy i wyobraź sobie las, w którym znajdują się zwierzęta pokazane na fotografiach. Opowiedz koleżance lub koledze z ławki, co się dzieje w tym lesie.

1. Obejrzyj ilustrację i opowiedz, jak pokazana na niej rodzina obchodzi święta Bożego Narodzenia. Jakie tradycje pielęgnuje? Jakie znasz inne tradycje bożonarodzeniowe?
2. Jeśli potrafisz, to przeczytaj wyrazy umieszczone na ilustracji. Ułóż ustnie po jednym zdaniu z każdym wyrazem.
3. Porozmawiajcie o tym, czy wszyscy obchodzą święta Bożego Narodzenia. Dlaczego?

Świąteczne podarki

Pod choinką są prezenty.
Każdy prezent jest zamknięty.
Każdy prezent na mnie zerka,
Bym rozwinął go z papierka.

Wyobraźnię już rysuję,
Co tam w środku się znajduje.
Może misiek, klocki może...
Ty prezencie! Ty potworze!

Złość już mnie za gardło ściska,
Chcę rozwinąć prezenciska!
Łypią na mnie pod choinką,
Kolorową kuszą minką!

To za wiele! Ponad siły!
Już nie będę dla nich miły!
Niech już idą z mego domu!
Ja je oddam byle komu!

Czas na poradę!

Zawsze podziękuj za każdy otrzymany prezent. Nawet jeśli jest on nietrafiony, nie okazuj swojego niezadowolenia, żeby nie sprawić przykrości osobie, która ci go dała.

Nawet łezka mi nie spłynie,
Gdy to wszystko w koszu zginie!
Ale... jeśli w tych paczuszkach
Dwa cukrowe są jabłuszka?!

Jeśli jest tam misio mały,
Co zielone ma sandały?
Może są tam cukiereczki
I orzeszki, i książeczki...!

Trudno!
Choć się czas odwleka,
To ja na nie już poczekam...

4. Posłuchaj uważnie wiersza i odpowiedz na pytania:

- a. Czego oczekiwały prezenty pod choinką?
- b. Jakie prezenty wyobrażał sobie chłopiec?
- c. Dlaczego chłopiec się zdenerwował i chciał oddać prezenty?
- d. Co ostatecznie postanowił zrobić chłopiec?

5. Jakie emocje towarzyszą oczekiwaniu na prezenty? Porozmawiajcie o tym w klasie.

6. Co byłoby twoim wymarzonym prezentem? O czym marzą inni?

7. Jak należy się zachować w sytuacji, gdy otrzymany prezent nam się nie podoba?

Wkraczamy w nowy rok

Szczęśliwego nowego roku!
Masz jakieś noworoczne postanowienia?

Wzajemnie!
Chciałbym, żebyśmy jak najczęściej się odwiedzali.

1. Jakie mamy noworoczne postanowienia?

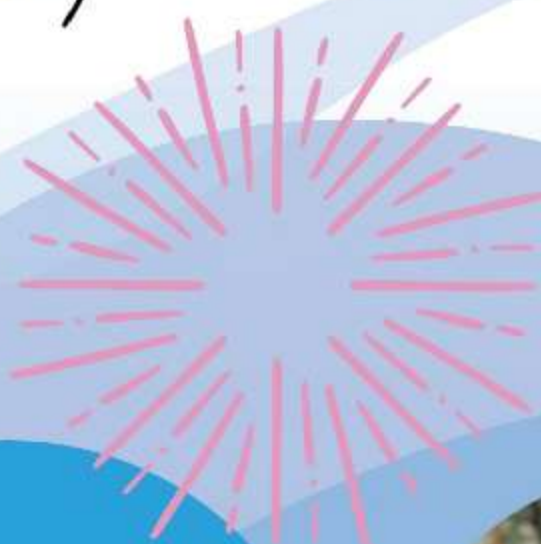
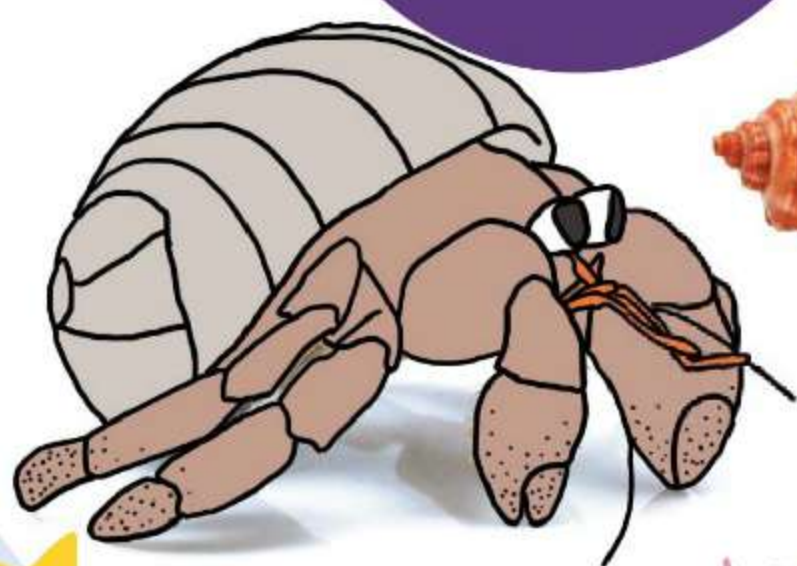
1. Jak nazywamy noc, w czasie której kończy się stary, a zaczyna nowy rok?
2. Jak oceniasz miniony rok? Co dobrego cię w nim spotkało? Opowiedz o tym.
3. Czy robisz noworoczne postanowienia? Czy udaje ci się potem je zrealizować?

2.
Jakie marzenie
może mieć
ślimak?

3.
Po co
zwierzęta mają
muszle?

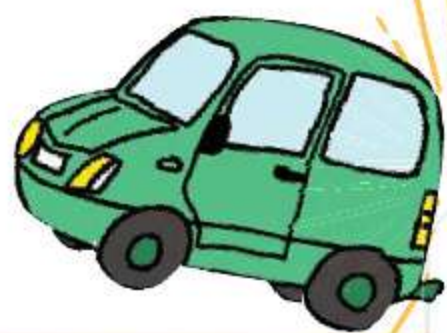

4.
Kiedy będę
mieć już
osiem lat?

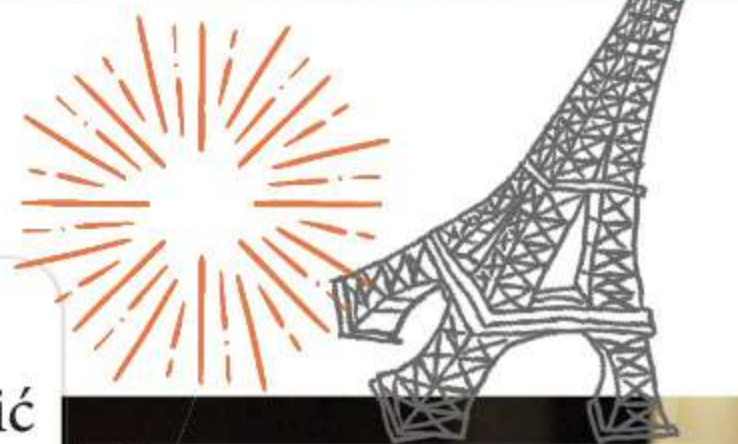
- 4. Wyobraź sobie, że w nowym roku możesz być, kim tylko zechcesz, i mieć jakąś supermoc. Poczuj tę moc w sobie i opowiedz, co robisz w swojej wyobraźni.
5. Podaj przykłady zwierząt, które mają osiem lub sześć kończyn, i takich, które mają cztery lub dwie kończyny. Czy znasz zwierzę, które ma tylko jedną nogę?

1. Jakie mamy noworoczne postanowienia?

W nadchodzącym roku w końcu zrobię kurs na prawo jazdy.

Od jutra będę co tydzień chodzić na zajęcia fitness.

W tym roku zamiast na działkę pojedziemy na wycieczkę do Paryża.

Zrobię uprawnienia instruktora sztuk walki.

Od wtorku zacznę się uczyć języka włoskiego.

Zapiszę się na kółko fotograficzne.

W ferie zimowe nauczę się jeździć na nartach.

1. Jakie postanowienia noworoczne mają osoby pokazane na fotografii?
2. Dlaczego ludzie robią noworoczne postanowienia? Czego mogą one dotyczyć?
3. Jak myślisz, dlaczego nowy rok sprzyja wyznaczaniu sobie nowych celów i zadań do zrealizowania? Uzasadnij swoje zdanie.

SamoDZIELNI

Zastanów się nad swoim noworocznym postanowieniem. Narysuj je na kartce, a kartkę schowaj do koperty. Co jakiś czas zaglądaj do niej i sprawdzaj, czy udało ci się sprostać wyzwaniu. Jeśli tak, to narysuj na kartce z postanowieniem wymyślony przez siebie symbol, na przykład gwiazdkę lub serduszko.

4. Posłuchaj noworocznych postanowień zapisanych w ramkach. Czy według ciebie są one możliwe do zrealizowania? Dlaczego? Od czego to zależy?
5. Czy warto być wytrwałym w swoich postanowieniach? Dlaczego?
6. Czy jest coś, nad czym chcesz popracować w tym roku? Pomyśl, jakie zobowiązanie warto podjąć.
7. Jaki cel na ten rok możecie sobie wyznaczyć jako klasa? Zapiszcie noworoczne postanowienie dla całej klasy na kartkach i wrzucie je do woreczka. W grupach losujcie kartki i omawiajcie razem zaproponowane postanowienia. Wybierzcie najważniejsze.

Jaś

ś Ś

ś Ś

ślimak

śli mak

ś l i m a k

miś gęś ryś śpi świat ślad
śliwka maślak Kaśka Gabryś

Jaś ogląda komiks o ślimaku.
Ślimak Staś lubi spacerować.
Ma jedną grubą nogę.

to jego dom.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Jakie marzenie miał ślimak Staś? Jak chciał się przygotować do jego zrealizowania?
3. Porozmawiajcie w parach, jakie przygody mogły spotkać ślimaka Stasia podczas podróży.

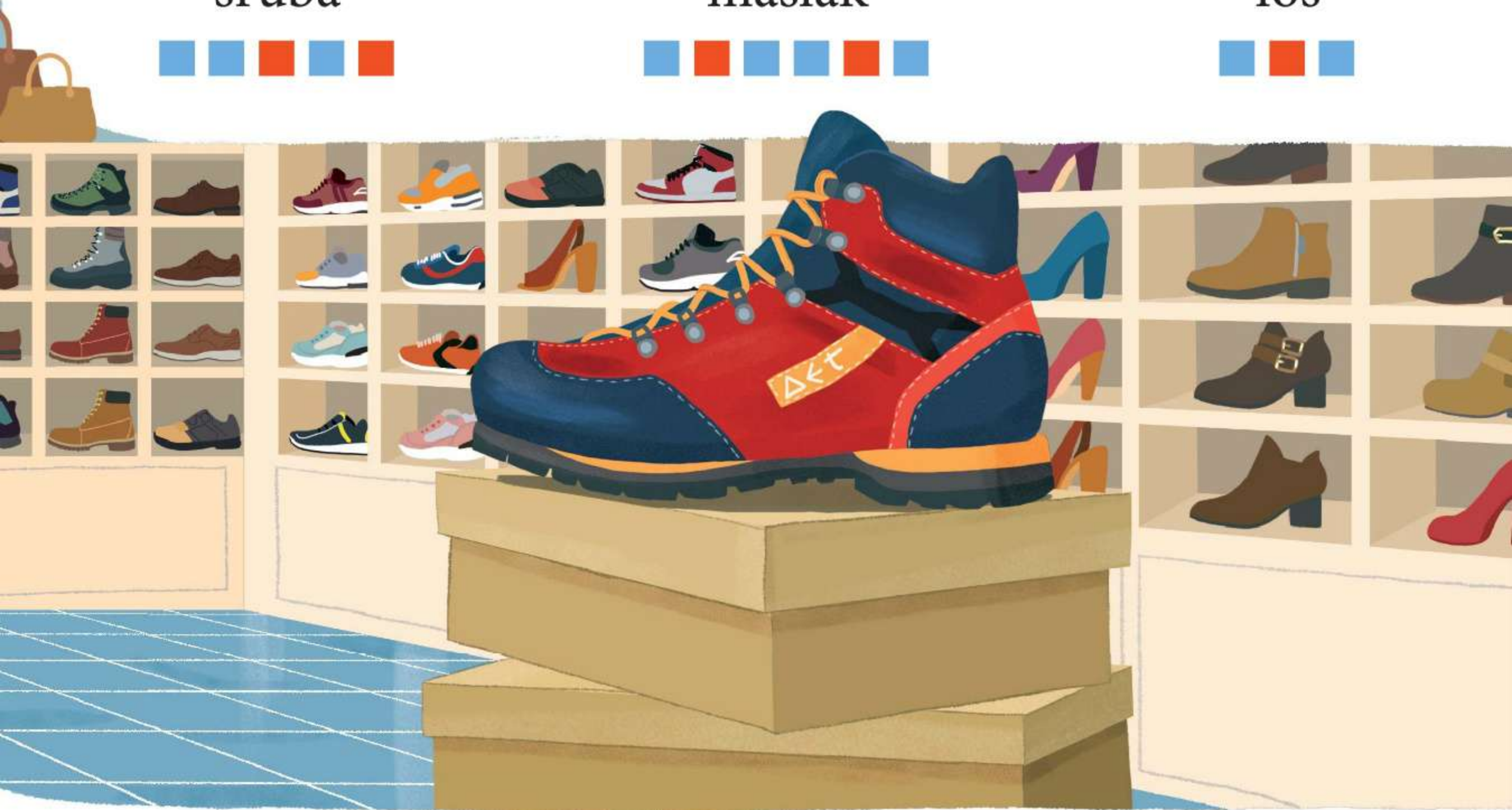
śruba

maślak

łoś

Ślimak Staś marzył o dalekiej podróży w nowym roku. Chciał się do niej dobrze przygotować.

Myślał: – Nie muszę płacić za hotel. Dom mam zawsze ze sobą. Ale przydałyby mi się porządne buty.

Ślimak Staś wybrał się więc do sklepu. Chciał przymierzyć buty. Jednak ani prawy, ani lewy but nie pasował na jego nogę. Staś będzie musiał iść boso!

4. Znajdź w tekście na tej stronie wszystkie litery ś, Ś.

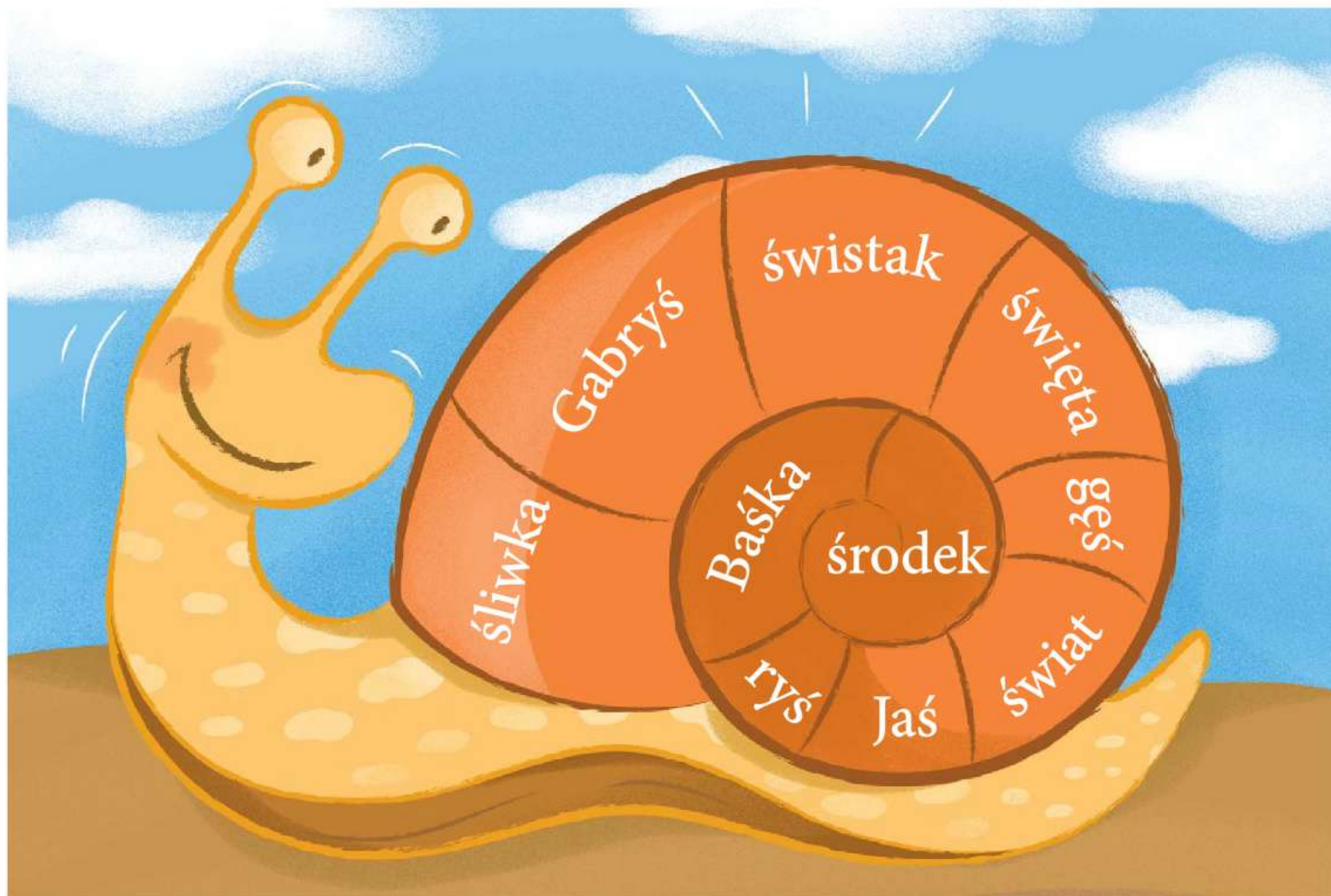

5. Narysuj na kartce z bloku kontur ślimaka. Wyklej go dokładnie wełną dowolnego koloru lub plasteliną.

Ślimak Roguś lubi trudne słowa. Zapisuje je na swojej muszli. Świetnie radzi sobie z ortografią. Ma też sposób na zapamiętanie różnych wyrazów.

Damy radę się nauczyć!

Różne słowa możesz lepiej zapamiętać, jeśli wymyślisz zabawną historyjkę, w której się one wszystkie pojawiają. Im bardziej nieprawdopodobna będzie ta historyjka, tym lepiej! Ważne, żeby zawierała szczegółowe opisy działające na wyobraźnię i pobudzała inne zmysły. Wtedy dobrze zapadnie w pamięć.

1. Odczytaj wyrazy zapisane na muszli ślimaka. Policz, ile ich jest.
2. Zapamiętaj te wyrazy i zapisz je z pamięci w zeszycie. Skorzystaj z podanego sposobu z wymyślaniem historyjki.
3. Ułóż zdania z trzema wybranymi wyrazami z muszli ślimaka.

Zwierzęta z muszlami

Ciało niektórych zwierząt jest miękkie, więc wymaga ochrony. Muszla zabezpiecza je przed uszkodzeniami i wyschnięciem. Zwierzęta z muszlami to **mięczaki**. Należą do nich ślimaki i małże.

ŚLIMAKI

lądowe

winniczek

wstężyk gajowy

wodne

skrzydelnik wielki

ślodniarka stawowa

MAŁŻE

szczężuja pospolita

sercówka bałtycka

omułek jadalny

ciekawego

Zimą ślimaki chowają się do swojej skorupki i zapadają w sen zimowy. Ich muszla jest zawsze skierowana otworem do góry. Wejście zamykają stwardniałym śluzem, który działa jak korek. Zostawiają tylko mały otwór do oddychania.

1. Jakie zwierzęta mają muszle? Do czego służy muszla?
2. Dowiedzcie się, czy wszystkie ślimaki mają muszle. Porozmawiajcie o tym w klasie.
3. Jak ślimaki spędzają zimę?
4. Jakie jeszcze zwierzę zawsze nosi swój dom ze sobą? Co o nim wiesz?

Basia

si Si

si Si

siedem

sie dem

si e d e m

się siad siatka kisiel misio
osiem Kasia Stasio Marysia

Basia ma siedem lat, a jej
siostra Marysia – osiem lat.

Basia uśmiecha się
na myśl o swoim

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Ile lat ma Basia, a ile – jej siostra Marysia? Kiedy Basia obchodzi urodziny?
3. Porozmawiajcie w klasie o tym, w których miesiącach macie urodziny. Kto z was jest najstarszy?

siano

siatka

osioł

Basia chce być już starsza. Czeka na swoje kolejne urodziny. Niestety będą one dopiero w sierpniu. Wtedy dziewczynka zaprosi przyjaciół na wspólną zabawę.

W nowym roku kalendarzowym wszyscy będziemy o rok starsi. Wiek mierzy się liczbą lat i dni od momentu narodzin. Jednak czasami podaje się wiek rocznikowy. Basia skończyła siedem lat. Ale rocznikowo ma osiem.

4. Wyjaśnij, co to jest **wiek rocznikowy**.

5. Znajdź w tekście na tej stronie wszystkie litery **si**.

6. Narysuj na kartce z bloku, jak wyobrażasz sobie swoje ósme urodziny. Jak chcesz je spędzić? Opowiedz o tym koleżankom i kolegom.

Pomagamy innym

Leno, zobacz,
jaki karmnik
zbudowałem
razem z dziadkiem.

1.
Jak można
pomóc
innym?

2.
Co to jest
pomocna
dłoń?

1. Jak myślisz, czy warto pomagać innym? Dlaczego? W jaki sposób można to robić?

2. Pomyśl, co możesz zrobić miłego i pomocnego dla drugiej osoby, i postaraj się to wykonać. Liczy się nawet mały gest. Poczuj, jak przyjemnie jest być życzliwym.

3.

Jak pomagać
zwierzętom
zimą?

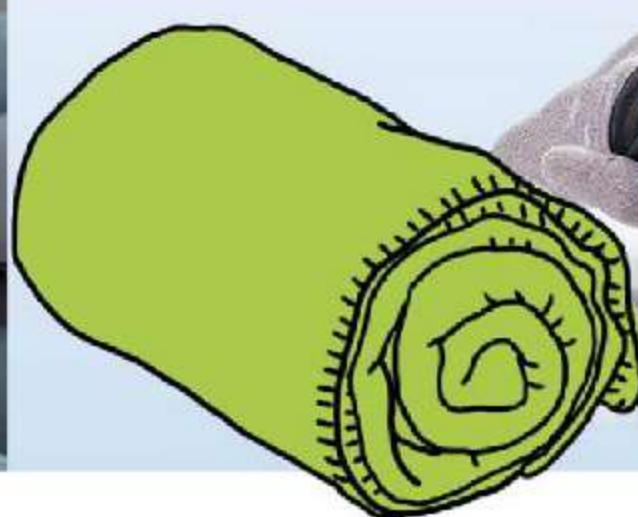

ń
ni Ni

Piękny! A moja klasa
organizuje w tym
tygodniu zbiórkę
koców i karmy dla
psów ze schroniska.

4.

Kim jest
niania?

3. Zastanówcie się w grupach, jak można pomóc zwierzętom przetrwać zimę.
4. W jaki sposób opiekujesz się ptakami lub innymi zwierzętami zimą?
5. Kto opiekuje się tobą, kiedy twoi rodzice są w pracy?

Melania Kapelusz

Korona z głowy nie spadnie

- Masz zielony? – Filip zaczął przeglądać pisaki Kuby.
- Eeeej! Kto ci pozwolił? – Kuba jednym ruchem zabrał swój piórnik. – Mam.

I co z tego?

- Pożycz, chcę dokończyć rysowanie kaktusa.
- A co mnie to obchodzi?
- No co ty? Pożycz.
- Mogłeś sobie przynieść. Ja jakoś nie potrzebuję twoich pisaków.

Filip wzruszył ramionami. Właściwie wszystko było jasne. Kuba taki był. Kiedyś Karol spytał go, co było zadane, a ten odburknął, że trzeba było słuchać podczas lekcji. Gdy Hani zginęła rękawiczka, wszyscy jej szukali. Wszyscy z wyjątkiem Kuby.

– Weź mój. – Łukasz podał Filipowi pisak. – A tobie – zwrócił się do Kuby – to, jak mówi moja babcia, chyba korona by z głowy spadła, jakbyś dla kogoś coś zrobił.

Dwa dni później Filip, wchodząc do klasy, zobaczył, że mama Kuby rozpakowuje mu plecak i układa rzeczy na ławce. Zwykle rodzice odprowadzali dzieci tylko do szatni. A Kuba mieszkał bardzo blisko i do szkoły przychodził sam.

– O jaaa! Co ci się stało?! – wykrzyknął Filip, widząc, że Kuba ma rękę w gipsie od łokcia aż po czubki palców.

– Poślizgnąłem się, i tyle. Złamana – dodał z dumą Kuba. – W dwóch miejscach. Na szczęście lewa.

– Czujesz coś? – spytał Filip, stukając w gips kolegi.

– No coś ty! Trochę mnie tylko swędzi ręka. Zdejmą mi go za parę tygodni.

– Fajnie byłoby coś na nim namalować... – Filip się rozmarzył.

– Hm, może to i niezły pomysł – zgodził się Kuba.

1. Posłuchaj tekstu i odpowiedz na pytania: Jak zachowywał się Kuba w stosunku do innych dzieci z klasy? Co mu się przytrafiło? Dlaczego potrzebował pomocy kolegów?
2. Jaką postawę koleżeńską prezentował Filip?
3. Czy Filip powinien pomóc Kubie w przeniesieniu talerza do stołu? Spróbujcie w klasie zebrać argumenty za i przeciw. Czy łatwo było je znaleźć?

Podczas dużej przerwy dzieci pobiegły do stołówki. Kuba przyszedł ostatni, bo dużo czasu zajęło mu wyciąganie karty obiadowej z plecaka. Filip już dawno siedział przy stole i zjadał chrupiące placki ziemniaczane, gdy Kuba odebrał talerz z okienka. Ale jedną ręką nie dał rady zanieść go do stolika.

- Patrz na Kubę – powiedział Łukasz.
- Ciekawe, jak sobie poradzi – mruknął Filip.
- Niech zje tam.
- Moglibyśmy pomóc.
- Daj spokój. On by ci w życiu nie pomógł. Nawet głupiego pisaka nie chciał pożyczyć.

Początkowo Filip był zadowolony. W końcu Kuba dostał za swoje i przekonał się, jak to jest nie liczyć się z innymi. Ale kiedy kolejne osoby przechodziły obok Kuby, nawet na niego nie spojrzawszy, Filipowi zrobiło się żal kolegi...

4. Posłuchaj dwóch możliwych zakończeń tej historii, które znajdują się na stronie 128. Czego mogą one cię nauczyć?
5. Podejmij wyzwanie, żeby przez najbliższe dwa tygodnie komuś w czymś pomagać. Może pomożesz mamie w przygotowaniu obiadu, młodszemu rodzeństwu w czytaniu książeczek lub koleżance czy koledze z klasy w odrabianiu pracy domowej? Otwórz szeroko oczy i rozejrzyj się, kto potrzebuje twojej pomocy. Powodzenia!

2. Co to jest pomocna dłoń?

Mańka

ń

ń

dłoń

dłoń

d ł o ń

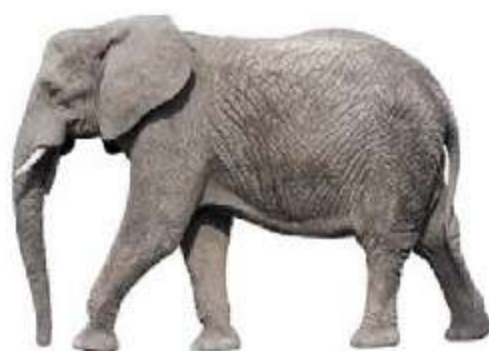
koń leń jeleń bańka tańce
stopień promień kamień

Po tańcach brat Mańki ma
brudną . Oboje myją ręce.
Mydlane bańki wirują
nad pianą w umywalce.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Wyjaśnij swoimi słowami, co to znaczy pomocna dłoń.
3. Pomyśl, co możesz zrobić, żeby podać komuś pomocną dłoń.

słońce

słoń

koń

Mańka usłyszała w telewizji o akcji „Pomocna dłoń”. Wyrażenie **pomocna dłoń** łączy się bardziej z dobrym sercem niż z ręką. To bezinteresowna pomoc osobom w potrzebie. W czasie powodzi, katastrof, huraganów, wojen ludzie spieszą z pomocą pokrzywdzonym. Mańka zawsze pomaga młodszemu bratu, babci czy koleżankom w szkole. Tak podaje pomocną dłoń.

4. Znajdź na ilustracji przedmioty, w których nazwach słyszysz głoskę **ń**.
5. Co oznacza, że jakaś akcja czy wydarzenie są **charytatywne**? Czy znasz to słowo?
6. Narysujcie plakat promujący wymyśloną przez was akcję „Pomocna dłoń”. Na czym by ta akcja polegała i co miałyby na celu? Porozmawiajcie o tym w klasie.

Iwona Salach

Kto pamięta o zwierzętach?

Leśnik sarnom wyniósł siano
i sól do solniczki,
a wiewiórka chowa w dziupli
swoje smakołyczki.
Lis futerko kupił nowe,
wróble zaś zmieniły piórka.
W sen zapadły jeże, żaby,
śpi już nawet mała pszczołka.
Cisza w lesie coraz głębsza,
pochowały się zwierzęta.
Co też zimą będą jadły?
Czy też o nich ktoś pamięta?
Pan leśniczy dba o sarny
w swej leśnej zagrodzie.
My o ptaki dbać musimy,
lecz w naszym ogrodzie.

Czas na poradę!

Jak dokarmiać ptaki zimą?

- Nie dawaj im pieczywa ani solonego jedzenia.
- Wystawiaj pojemnik z wodą.
- Syp do karmnika różne ziarna i zawieszaj słoninę. Rób to systematycznie, bo ptaki przyzwyczajają się do miejsc, w których mają pokarm, i do nich wracają.

1. Posłuchaj wiersza. Opowiedz, jak zwierzęta przygotowały się do zimy.
2. Kto i w jaki sposób dokarmia zwierzęta leśne?
3. Wymień nazwy zwierząt z wiersza. Ułóż ustnie zdanie o każdym zwierzęciu.

Pomaganie zwierzętom zimą

Psom trzeba dawać ciepłe jedzenie dwa razy dziennie oraz należy sprawdzać, czy ich buda jest dobrze ocieplona.

Kotom żyjącym na wolności należy zapewnić schronienie i zostawiać suchą karmę.

Łabędziom i kaczkom można zostawiać na brzegu stawu otręby, płatki owsiane i warzywa gotowane bez soli.

Wiewiórkom można dawać orzechy, nasiona, rodzyнки i marchew.

Sarnom, dzikom, zającom i innym zwierzętom leśnym wyklada się w paśnikach ziarna zbóż, warzywa, siano, kasztany, żołądźcie. Przy paśnikach stawia się lizawki.

Coś ciekawego

Lizawka to drewniany słupek z kostką soli, która jest źródłem minerałów. Pod wpływem wilgoci sól się rozpuszcza i spływa po słupku. Zwierzęta ją zlizują z ziemi i pnia.

1. Posłuchaj opowiadania „Kiedy trzeba dokarmiać zwierzęta?” z cyklu „Lena i Tymek poznają świat”, które znajduje się na stronie 135. Odpowiedz na zawarte w nim pytania.
2. Opowiedz, w jaki sposób pomagamy zwierzętom zimą. Dlaczego trzeba to robić?
3. Jak ty możesz pomóc zwierzętom zimą? Zaplanujcie wspólnie w klasie jakieś działania na rzecz zwierząt zimą.

4. Kim jest niania?

Muniek

ni Ni

ni Ni

niania

nia nia

ni a ni a

nie sanie konie koniec niebo
kamienie niebieski Aniela

Muniek ma siostrę Hanię. Ona
ma osiem miesięcy. Opiekuje się
nią niania. Niania to obca osoba,
ale niekiedy staje się bliska.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Znajdź w tekście na stronie obok wszystkie litery ni.
3. Kim jest niania? Czy miałaś / miałeś nianię? Jakie cechy powinien mieć dobry opiekun?

niebo

latarnia

pranie

Niania opiekuje się małym dzieckiem w domu pod nieobecność jego rodziców. Zapewnia mu bezpieczeństwo. Bawi się z dzieckiem, wychodzi z nim na spacer, przygotowuje mu posiłki, kładzie je do snu.

Z czasem niania może stać się członkiem rodziny. Muniek bardzo lubi nianię Hani. A jego rodzice doceniają jej pracę, dobroć i zaangażowanie.

4. Przeczytaj wyrazy. Powiedz, który wyraz nie pasuje do pozostałych. Dlaczego?

Ania Sonia Mańka Henio Genio

5. Wykonaj z dowolnych materiałów zabawkę, którą mogą się bawić małe dzieci.

Moi dziadkowie

1.

Jak sprawić
radość
dziadkom?

Wiesz, Tymku,
przygotowałam
niespodziankę
dla babci i dziadka.

2.

Jakimi farbami
maluje się
obraz?

Julian Fałat „Pejzaż zimowy z rzeką”

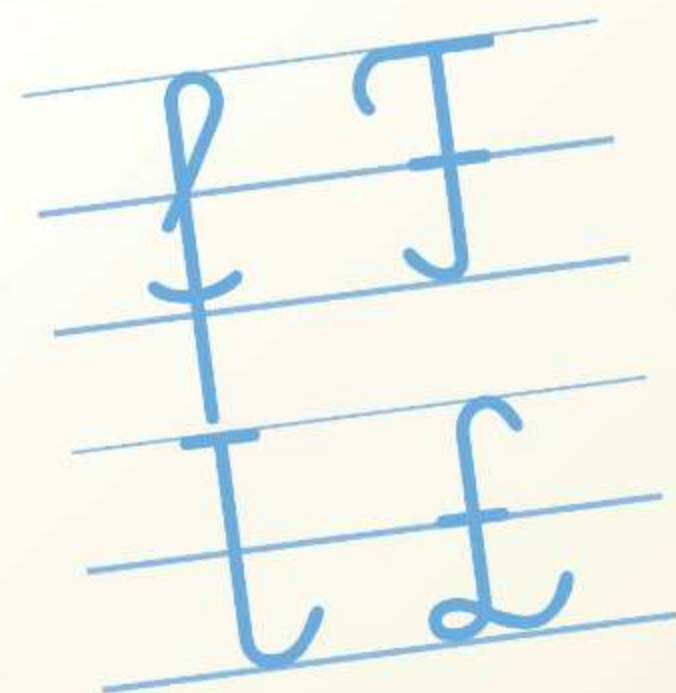
1. Kim dla ciebie są rodzice twoich rodziców? Podaj imiona tych osób.

2. Pomyśl przez chwilę o swoich dziadkach lub pradziadkach. Co czujesz, gdy o nich myślisz? Czy lubisz się z nimi spotykać? Dlaczego? Jakie sytuacje przychodzą ci do głowy?

3.

Co się dzieje,
kiedy
jest mróz?

Ojej, a ja zapomniałem
o Dniu Babci i Dniu
Dziadka... Na szczęście
jeszcze zdążę coś
dla nich wymyślić.

4.

Po co odśnieżać
jezdnie
i chodniki?

- 3. Obejrzyj zimowy obraz. Powiedz, czy ci się on podoba i dlaczego. Opisz krajobraz, który został przedstawiony na obrazie. Jakich kolorów użył malarz?
4. Jakie obrazy maluje dla nas zima? Czy używa do tego farb?
5. Czym może dokuczyć nam zima? Wymieńcie się swoimi obserwacjami w parach.

1. Jak sprawić radość dziadkom?

Czas na poradę!

Pamiętaj, że szacunek to grzeczność połączona z troską o uczucia i dobro drugiej osoby. Czy potrafisz okazywać szacunek innym? Odpowiedz na pytania.

- Czy w czasie rozmowy z drugą osobą używasz kulturalnego języka i zwrotów grzecznościowych?
- Czy zachowujesz się grzecznie w stosunku do osób starszych, chorych, kobiet w ciąży lub z małymi dziećmi?
- Czy pomagasz innym w różny sposób? Może to być na przykład pomoc w odrobieniu pracy domowej, zrobieniu porządków lub przyniesieniu zakupów.
- Czy okazujesz szacunek nawet tym osobom, których nie lubisz?

przepuszczasz
w drzwiach

ustępujesz
miejsca

1. Jak można sprawić radość dziadkom? Jak robią to dzieci pokazane na zdjęciach?
2. Jak ty obchodzisz Dzień Babci i Dzień Dziadka ze swoimi dziadkami?
3. W jaki sposób możemy okazywać szacunek innym, a zwłaszcza osobom starszym? Odegrajcie odpowiednie scenki.

sł. i muz. Malina Sarnowska

Mruczanka dla dziadka i babci

1. Dla wszystkich dziadków świata
niech wszędzie dzisiaj słońce.
Przypomni o wspólnych spacerach, rowerach
i meczach piłkarskich na łące.
Po zmroku fotel już czeka na dziadka
i kot, co się w słońcu wygrzewał.
A obok stoi dziecięca gromadka
i kocią mruczankę tak śpiewa.

Ref.: Mmmmmmmmmmmmmmmmm...

2. Dla wszystkich babć na świecie
niech zabrzmí ta mruczanka.
Zaprośi wesoło do biegu po śniegu,
do jazdy na łyżwach i sankach.
Wieczorem babcia w szalowej fryzurze
usiądzie przy stole z farbami
i namaluje gerbery i róże,
co myśmy od serca jej dali.

Ref.: Aaaaaaaaaaaaaaaaaa...

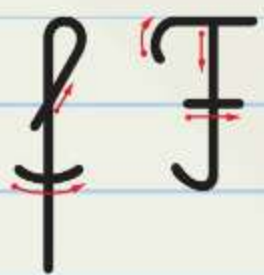
1. Posłuchaj piosenki odtwarzanej przez nauczyciela. Powiedz, o czym ona opowiada.
2. Przygotuj kartkę i flamastry w dwóch kolorach. Jeden flamaster weź w lewą rękę, a drugi – w prawą. Podczas słuchania zwrotki o dziadku kreśl dowolne linie i kształty jednym flamastrem. Podczas słuchania zwrotki o babci zmień rękę i rysuj drugim flamastrem. Podczas refrenu tylko mrucz melodię razem z nagraniem.
3. Popatrz na wykonany przez siebie rysunek. Wybierz linie i kształty w jednym kolorze i przesuwając wzdłuż nich palec, wydawaj głosem dźwięki, które według ciebie do nich pasują.
4. Powtórzcie ćwiczenie w parach. Niech każde z was wybierze jeden z kolorów, a później jednocześnie przesuwajcie palce wzdłuż wybranych linii, wydając głosem pasujące dźwięki. Dwukolorowy rysunek zamieni się w dwugłos!

2. Jakimi farbami maluje się obraz?

Franek

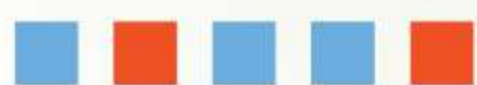
f F

farby

far by

f a r b y

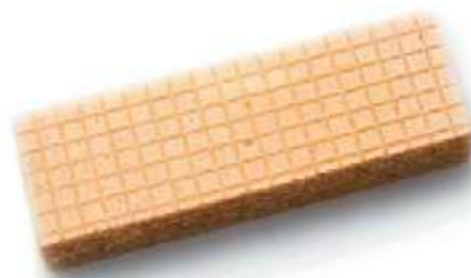
flet fala fotel figura fartuch
agrafka fortepian Fryderyk

Franek lubi lekcje plastyki.
Ma nowe farby plakatowe.
Maluje fokę. Praca Franka
trafi na klasową wystawę.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Powiedz, jak spędza czas babcia Ania. Po kim Franek odziedziczył talent?
3. Znajdź jak najwięcej przedmiotów, które w nazwach mają głoskę f.

foka

wafelek

amstaf

Franek lubi spędzać czas z babcią Anią. Babcia jest już na emeryturze i robi dużo ciekawych rzeczy. Zapisła się na kurs malarstwa w domu kultury. Kupiła sztalugę, płótno, pędzle i farby. Ma akwarele i farby olejne.

Obrazy namalowane przez babcię zostały pokazane na wystawie w galerii. Cała rodzina była wtedy dumna. Wiadomo już, po kim Franek ma talent malarski.

4. Wypowiedz głośno wyrazy: **paw**, **staw**, **rów**. Ostatnia litera w tych wyrazach to **w**. A jaką głoskę słyszysz na ich końcu?

 5. Dowiedz się, jakie są rodzaje farb, którymi można malować obrazy. Czym się różnią?

 6. Weź farby i namaluj to, co podpowiada ci twoja wyobraźnia.

Irena Suchorzewska

Zimowa piosenka

Lubię śnieżek,
Lubię śnieg,
Chociaż w oczy prószy.

Lubię mrozik,
Lubię mróz,
Chociaż marzną uszy.

Lubię wicher,
Lubię wiatr,
Chociaż mnie przewiewa.

Lubię zimę,
Idę w świat
I wesoło śpiewam.

ciekawego

Mróz odczuwa się na dworze, kiedy temperatura powietrza spada poniżej zera. Mróz nie tylko szczypie w nos i uszy. Potrafi także malować na szybach piękne wzory: kwiaty, gałązki, a nawet pióropusze. Gdy wilgotne powietrze styka się z zimną powierzchnią, to tworzą się igiełki lodu.

1. Jeśli potrafisz, to przeczytaj wiersz. Powiedz, kto i o czym w nim mówi. Czy zgadzasz się z osobą mówiącą w wierszu? Dlaczego?
2. Czy ilustracja pasuje do wiersza? Dlaczego tak uważasz? Porozmawiajcie w parach, jak inaczej można by zilustrować ten utwór.
3. Co to jest **mróz**? Czy udało ci się kiedyś zobaczyć wzory wymalowane na szybach przez mróz? Jak one wyglądały?

Jak zrobić witraż ze śnieżynki?

Materiały:

kartka
z bloku

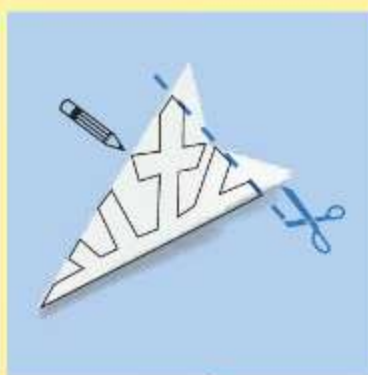
niebieska
bibuła

klej

nożyczki

Wykonanie:

1.

Przytnij i złoż kartkę z bloku według instrukcji obrazkowej.

2.

Na złożonej kartce narysuj i wytnij pokazany kształt. Jeśli zrobisz to dobrze, po rozłożeniu kartki powstanie śnieżynka.

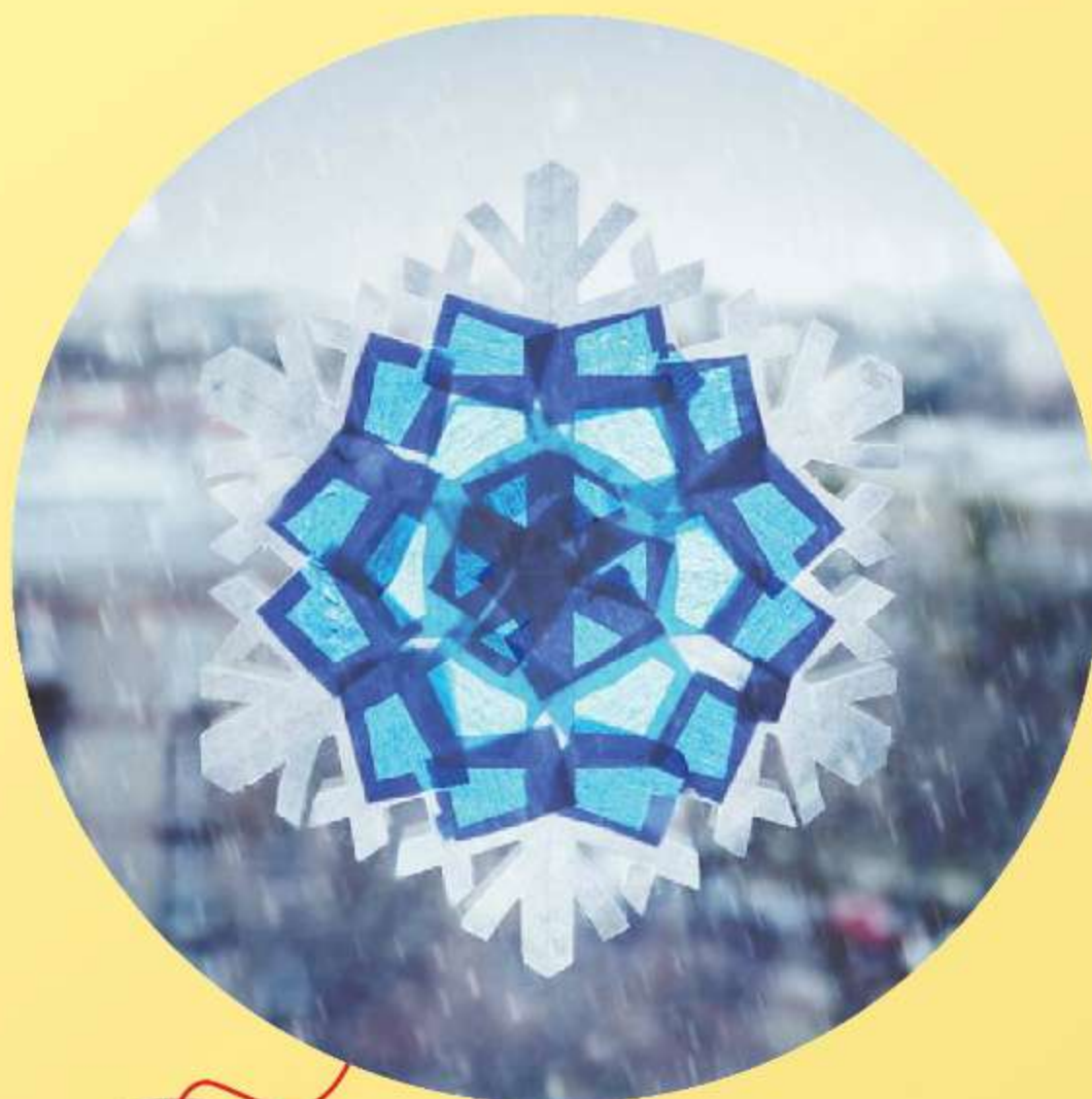

3.

Potnij bibułę na kawałki i podklej nimi z tyłu śnieżynkę.

4.

Twoja śnieżynka jest gotowa. Umieść ją na szybie.

Zimowe zjawiska przyrodnicze

sójka

Śnieg to nie tylko rodzaj opadów, lecz także pokrywa śnieżna tworząca się na powierzchni ziemi.

zając bielak

łasica

Szron to drobne lodowe kryształki, podobne do cukru, które skrzą się na roślinach.

1. Na podstawie ilustracji opowiedz, jak świat przyrody zmienia swoją szatę na zimę.
2. Wymień zimowe zjawiska przyrodnicze.
3. Jak można byłoby przedstawić mróz? Kreśląc rękami w powietrzu, wykonaj malowidła, jakie może tworzyć mróz.

A vibrant winter scene featuring a frozen river flowing through a snowy forest. Tall evergreen trees are heavily laden with snow. A small robin with a bright orange-red breast is perched on a snow-covered branch. In the foreground, a pine marten with brown and white fur is visible. A long, thin icicle hangs from a branch. The sky is a clear, bright blue.

Sopel to lodowy szpikulec,
który zwisa z gałęzi.

Lód na rzece jest jak szyba,
która przykrywa zimną wodę.

rudzik

Kra to odłamane
kawałki lodu, które
płyną zimną po rzece.

Czas na poradę!

Jeśli jest ślisko, to spróbuj poruszać się jak pingwin:
chodź małymi kroczkami, lekko pochylając się do przodu.

4. Z pomocą osoby dorosłej sprawdź na termometrze wiszącym na zewnątrz, ile jest stopni ciepła. Dowiedz się, czy to jest temperatura, w której zamarza woda, czyli poniżej zera.
5. Czy byłeś / byłaś kiedyś na spacerze po ośnieżonym zimowym lesie? Czy w miejscu, w którym mieszkasz, da się zaobserwować wszystkie pokazane zjawiska?

Łucja

ł Ł

ł Ł

łopata

ło pa ta

ł o p a t a

tył łyk słoń łąka łapa piła
głowa słońce Paweł Sławek

Wokół jest biało. Napadało
śniegu. Tata ma łopatę. Łucja
i Paweł bawią się na podwórku.
Łatek wesoło kopie śnieg.

1. Przeczytaj wyrazy i tekst pod ilustracją na tej stronie, a jeśli potrafisz, to także tekst znajdujący się na stronie obok.
2. Powiedz, co robią Łucja, Paweł i tata. A co robi pies Łatek?
3. Jak wygląda zima w twojej miejscowości? Czy pada śnieg? Kto odśnieża drogi i chodniki?

łuk

bałwan

anioł

Śnieg zasypał okolicę. Na jezdni i chodniku utworzyły się zasy. Pług odgarnia śnieg z drogi. Samochody mogą już po niej jechać. Ważne jest także zapewnienie bezpiecznego przejścia dla pieszych.

Za odśnieżanie chodników wzdłuż ogrodzenia odpowiadają właściciele domów. Paweł i Łucja pomogą tacie w odśnieżaniu łopatami podwórka.

4. Wytłumacz własnymi słowami, co to jest pług śnieżny.

5. Przepisz do zeszytu tylko te wyrazy, które są nazwami sprzętów służących do odśnieżania.

pług widły miotła piła łopata

Marcin Przewoźniak

Skarb z biblioteki

Odcinek 2. Co wskazuje zegar?

– Mamo, musimy rozwiązać zagadkę – szeptali Ula i Olek.
– Przecież śledztwo prowadzi detektyw Caps. – Mama kręciła głową.
– Chaps, nie Caps! Caps to jego pies! – odparła Ula, śmiejąc się.
– Macie rację! – Mama klepnęła się w czoło. – Chaps jest wysoki, a Caps kudłaty. W takim razie, moi mali detektywi, idziemy na lody, a wy mi powiecie, gdzie można obejrzeć wystawy w naszym mieście.

Lody bardzo pomagają w śledztwie. Bo gdy się myśli o lodach, to nie da się myśleć o niczym innym. Ale gdy się już dostanie te pyszności, można zająć się rozwiązywaniem zagadek!

– Wystawy są w bibliotece, w muzeum i w domu kultury – wyliczała Ula.

– Babcia Wandzia mówiła, że to napisało dziecko. – Olek zastanawiał się głośno.

– Czyli gdzie ta wystawa może być? – Mama zmrużyła oko. Czy już wiedziała? – Kto zgadnie...

– Wystawa plus babcia, plus dzieci – wyliczali Ula z Olkiem. – Tak!!! To szkoła! Biegniemy!

Szkoła wciąż była otwarta. Na korytarzu wisiały rysunki z wystawy „Legendy naszego miasta”. Przecież oglądali ją każdego dnia od ubiegłego wtorku! Piąte i szóste klasy narysowały różne legendy. Tę o królu Kazimierzu, który założył miasto. I o Syrence, która

1. Przypomnij sobie, jak zakończył się odcinek 1. opowiadania „Kto ukradł księgę?”.
2. Posłuchaj uważnie kolejnego odcinka opowiadania. W jakie miejsce dotarli dzieci z mamą i kogo tam spotkali?
3. Wytłumacz, jak rozumiesz hasło przepisane z zaginionej książki.

ukradła rybakom ryby z sieci. I o Neptunie, który podzielił się skarbami. I o skarbie ukrytym w mieście. Tu zastali detektywa Chapsa i psa Capsa. Chaps notował hasło, które autorka jednej pracy przepisała wcześniej z tej zaginionej książki, żeby ozdobić rysunek króla zakopującego skarb w ziemi: *Dzwonią trzy dzwony na trzy korony, o trzeciej cień doradzi, a wyciągnięta ręka zdradzi.*

– Skąd pan wiedział, że wystawa jest w szkole? – spytała Ula.

– Nie marnowałem czasu na lody. – Chaps się uśmiechnął. – Tylko że nadal wiemy niewiele. Gdzie mogą być korony w tym mieście?

– Na pomnikach! – zawołała Ula.

Natychmiast poszli na główną ulicę miasteczka. Już dawno nie jeździły tędy samochody. Ustąpiły miejsca ławeczkom, rowerom i spacerowiczom.

Ustawiono tu w rzędzie trzy figury: jedna przedstawiała Syrenkę i pięć żab, druga – króla Kazimierza, a trzecia – Neptuna, króla mórz. Cała trójka miała na głowach korony.

– Gdy dzwonią dzwony, cień doradzi? Ale co doradzi? – zapytała Ula.

– Ja wiem! Trzy dzwony to godzina trzecia. Cień, który pokazuje godzinę, to zegar słoneczny! – krzyknął Olek.

– A gdzie jest ten zegar? – Zainteresował się Chaps.

– Na rynku! – zawołała mama. – Za mną, odkrywcy!

Biegli, ile sił. Caps, choć miał najkrótsze łapki, dobiegł do zegara pierwszy. Niestety, niczego nie odkryli. Zegar słoneczny stał tam, gdzie go postaviono pięćset lat temu, na rynku przed kościołem. Cień wskazówki nie pokazywał na żadne korony, tylko na zaparkowane auta.

– Eee tam. To jakaś bajka i już! – Olek się zasmucił.

– Sądzę, że kiedyś te figury mogły stać na rynku. I wtedy pokazywał na nie zegar – powiedział Chaps, a Caps zaszczekał i zatańczył na dwóch łapkach wokół swego pana.

– Tylko skąd się o tym dowiemy? – westchnęła mama.

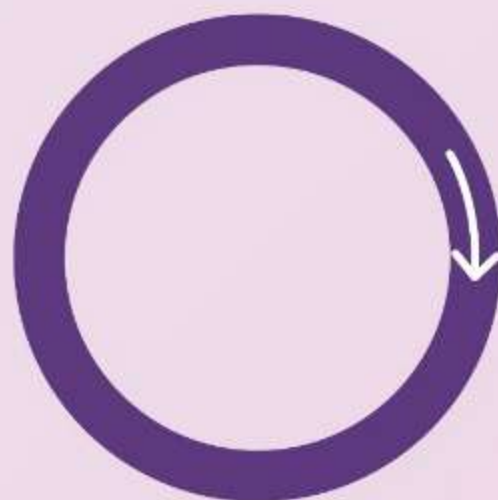
4. Pomóż detektywowi Chapsowi w dalszym przebiegu śledztwa i odpowiedz na pytania:

- Skąd wiadomo, jak wyglądało miasto wiele lat temu?
- Gdzie można sprawdzić ustawienie figur na rynku przed laty?
- Gdzie można znaleźć stare mapy i plany miasta?
- Kto ostatnio był widziany na wystawie z mapami i gdzie to było?

5. Jak myślisz, co może się wydarzyć dalej? Dokąd powinni się udać bohaterowie opowiadania, żeby rozwiązać zagadkę?

1. Przesuń kilka razy palec wzdłuż linii w kierunkach wskazanych przez strzałki. Następnie przesuвай powoli wzrok wzdłuż każdej linii. Głowę trzymaj nieruchomo. Postaraj się nie zbaczać wzrokiem z linii.

2. Odszukaj i wskaż w każdym rzędzie sylabę zapisaną w ramce.

mu

mo ma me mi mó mu

wo

wi wó wo wa we wy

di

da du de di dy do

sa

sy si so su sa se

3. Popatrz na czarną kropkę. Spróbuj patrzeć tylko na nią i jednocześnie bez poruszania oczami staraj się dostrzec wszystkie litery, które znajdują się wokół kropki.

a s
 w m
 r d
 p

4. Weź ołówek i najpierw wskazuj nim wyraz, a dopiero potem go czytaj.
Przeczytaj w ten sposób poniższe wyrazy i teksty. Nie musisz czytać od razu wszystkiego. Zacznij od jednej linijki i stopniowo wydłużaj czytanie.
Jeśli potrafisz, to przeczytaj również ostatni tekst.

rak rok krok mrok pas park wiatr Piotr
rama tarty karta pole pada pasta pasek
patyk prosto lawa mewa kawa trawa
prawo worek krowa towar rower
papryka parasol potrawa wesele
wodospad wersalka Waldemar

To ramka Marioli, a to rama Patryka.
Ramka Marioli jest pusta. A rama
Patryka to rama od roweru.

Tu jest pusty park. Pada i wieje wiatr.
Ale Wojtek ma kolorowy parasol.

Niektóre ptaki już pod koniec sierpnia odlatują
do ciepłych krajów. Jako pierwsze robią to bociany,
jaskółki, skowronki, jerzyki, słowiki i żurawie.

Są też takie ptaki, które przylatują do nas z miejsc,
gdzie zima jest bardziej mroźna. Spotkamy wtedy:
gile, sowy śnieżne, jemiołuszki czy grubodzioby.

1. Usiądź wygodnie. Popatrz przed siebie. Potem skieruj wzrok na swoją prawą stronę. I znowu popatrz przed siebie. Następnie skieruj wzrok na swoją lewą stronę, a potem ponownie spójrz na wprost. Powtórz to ćwiczenie dziesięć razy. Nie ruszaj głową, powinny pracować tylko twoje oczy.
2. Przesuwaj najpierw wzrok wzdłuż linii od punktu oznaczonego **START** do punktu **META**, a potem odwrotnie: od punktu **META** do punktu **START**. Następnie przesuwaj palec wzdłuż linii w ten sam sposób co wzrok.

3. Popatrz na tekst. Bez czytania go odszukaj i wskaż w nim każdą sylabę **ma**. Sprawdź, czy jest ich tyle, ile wskazuje liczba w ramce. Jeśli potrafisz, to przeczytaj cały tekst.

Moja mama od maja umawia się z panią Dagmarą, mamą Adama, na warsztaty malarskie. Chce namalować łąkę pełną maków. Jednak wciąż ma mało czasu na malowanie obrazów.

13

4. Weź ołówek i najpierw wskazuj nim wyraz, a dopiero potem go czytaj. Przeczytaj w ten sposób poniższe wyrazy i teksty. Nie musisz czytać od razu wszystkiego. Zacznij od jednej linijki i stopniowo wydłużaj czytanie. Jeśli potrafisz, to przeczytaj również ostatni tekst.

pąk bąk kąk dąb nos bok sęp pęd pręt
pająk trąbka wąsy idą mają nuta notes
nora knedle burak robot buda bukiet
bajka robak borsuk ręka wędka stoję
kanarek pętelka pękaty Barbara

Tata Bolka ma wąsy. Bolek ma wędkę
i robaki na ryby. Ta wędka ma pętelkę.
Bolek i tata idą po Kubę. O, Kuba ma
katar! Mama da mu krople do nosa.

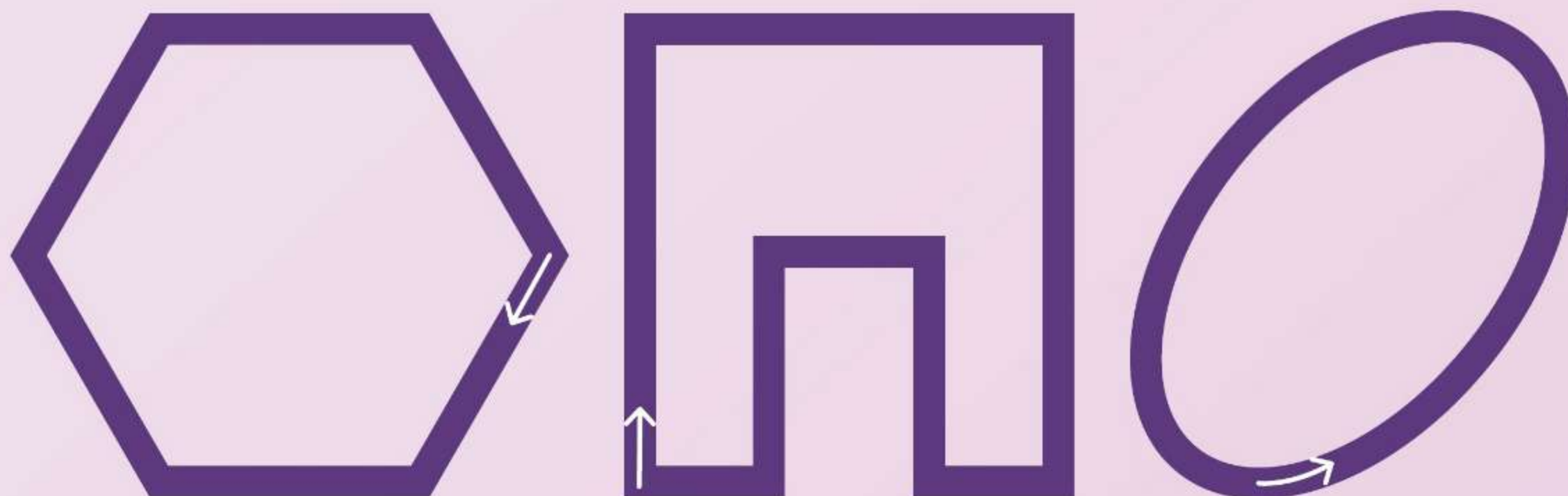
Mama Kubby robi knedle. Są naprawdę
dobre. Kuba i Bolek lubią tę potrawę.

Z nadchodzącą zimą robi się coraz chłodniej. Łatwo
w tym czasie zachorować. Aby uniknąć choroby, trzeba
szczególnie o siebie dbać. Oto kilka wskazówek:

- Codziennie jedz warzywa i owoce. To źródło witamin.
- Ubieraj się odpowiednio do temperatury i warunków pogodowych.
- Wysypiaj się i odpoczywaj.

1. Przesuń kilka razy palec wzdłuż linii w kierunkach wskazanych przez strzałki. Następnie przesuвай powoli wzrok wzdłuż linii. Głowę trzymaj nieruchomo. Postaraj się nie zbaczać wzrokiem z linii.

2. W każdym wyrazie najpierw wyszukaj i wskaż słowo **kot**. Następnie przeczytaj cały wyraz.

kotek spiekota kotlet terakota kotara

- A teraz, bez czytania wyrazów, jak najszybciej wskaż w każdym z nich słowo **kot**.

markotny zakotwiczyć Szkot kotlina
kotłownia łoskot koturny stukoty

3. Popatrz na czarną kropkę. Spróbuj patrzeć tylko na nią i jednocześnie bez poruszania oczami staraj się dostrzec wszystkie sylaby, które znajdują się wokół kropki.

ga
bo
hi
ce
wę
no
pu

4. Weź ołówek i najpierw wskazuj nim wyraz, a dopiero potem go czytaj. Przeczytaj w ten sposób poniższe wyrazy i teksty. Nie musisz czytać od razu wszystkiego. Zaczynij od jednej linijki i stopniowo wydłużaj czytanie. Jeśli potrafisz, to przeczytaj również ostatni tekst.

gol gra cyrk huk hak herb chleb mech
waga gama globus noga garnek taca
cukier klocki kucyk humor hokej ucho
echo chata chusta chomik schody
uwaga cebula kolacja hipopotam
choinka muchomor marchewka

Helena i Celina piją herbatę. Hubert
woli sok marchewkowy. A Jacek i Gutek?
Obaj piją wodę.

Na kolację są kanapki. Ale smaki! Ale
cuda! Mama podaje je na tacy. Na chlebie
są ser, wędlina i pomidory. Do tego
herbata i cytryna. A na deser będą owoce.

Herbata to najpopularniejszy napój na świecie.
W niektórych krajach liście herbaty stosuje się jako
przyprawę, a nawet gotuje się na nich zupę. Herbata
wpływa bardzo dobrze na zdrowie. Kiedyś była
bardzo droga. Podawano ją tylko na specjalne okazje.

Sposób na czytanie

1. Przesuwaj najpierw wzrok wzdłuż kropkowanej linii od punktu oznaczonego **START** do punktu **META**, a potem odwrotnie: od punktu **META** do punktu **START**. Następnie wykonaj ćwiczenie jeszcze raz, ale teraz zatrzymuj na chwilę wzrok na każdej kropce.

2. Odszukaj i wskaż pary tych samych wyrazów.

chleb
gąsior
noga
ślimak
bochen

bochen
waga
córką
chleb
siano

mech
waga
siano
gąsior
mech

córką
noga
pąki
pąki
ślimak

3. Popatrz krótko na parę wyrazów zapisanych w pierwszej ramce. Następnie załóż ją dłonią i powiedz, jakie to były wyrazy. Postępuj tak z każdą ramką.

kotek

banan

1.

groch

hak

2.

wąsy

notes

3.

chata

hotel

4.

4. Weź ołówek i najpierw wskazuj nim wyraz, a dopiero potem go czytaj. Przeczytaj w ten sposób poniższe wyrazy i teksty. Nie musisz czytać od razu wszystkiego. Zacznij od jednej linijki i stopniowo wydłużaj czytanie. Jeśli potrafisz, to przeczytaj również ostatni tekst.

ryś gęś miś świat śpi sierp Staś Jaś

ślimak świeca świstak śliwka środa

środek święta śruba tatuś uśmiech

kisiel siedem siostra osiem siatka

siano Kaśka Baśka Krysia Stasiek

roślina owsianka kosiarka Marysia

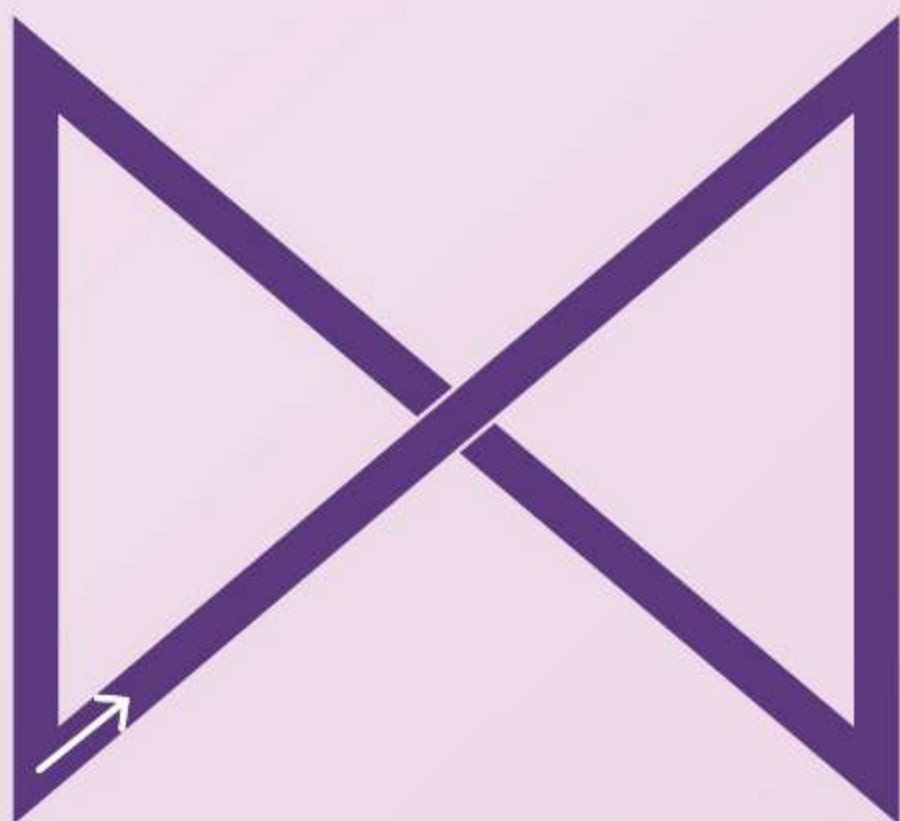
Jaś ma siedem ślimaków i osiem roślin w pokoju. Tata Kasi kosi trawę. Kasia ma sianko dla swojej świnki morskiej.

Krysia to siostra Stasia. Krysia lubi kisiel i owsiankę śliwkową. To dobre potrawy.

Ślimaki zamieszkują całą ziemię. Większość z nich żyje na lądzie. Ich wzrok jest bardzo słaby. Ślimaki nie mają uszu. Wydzielają bezbarwny śluz. Pomaga im on przemieszczać się z miejsca na miejsce. W niektórych krajach ślimaki są popularnym przysmakiem. Przygotowuje się z nich dania.

1. Przesuń kilka razy palec wzdłuż linii w kierunkach wskazanych przez strzałki. Następnie przesuwaj powoli wzrok wzdłuż linii. Głowę trzymaj nieruchomo. Postaraj się nie zbacać wzrokiem z linii.

2. Odszukaj i wskaż w każdym rzędzie liczbę zapisaną w ramce.

7	536373839302823364209221
5	193209572936282980422278
2	878795167489233567108534
4	557879366283839411098672

3. W każdym wyrazie zamień literę s na r. Jakie wyrazy powstaną?

kasa – ka ? a

sok – ? ok

mus – mu ?

susy – ? u ? y

sama – ? ama

nosy – no ? y

4. Weź ołówek i najpierw wskazuj nim wyraz, a dopiero potem go czytaj.
Przeczytaj w ten sposób poniższe wyrazy i teksty. Nie musisz czytać od razu wszystkiego. Zacznij od jednej linijki i stopniowo wydłużaj czytanie.
Jeśli potrafisz, to przeczytaj również ostatni tekst.

dłoń koń słoń skroń pień niech flet łyk
jelen bańka słońce sierpień promień
kania niania sanie wieniec fala farby
frytki filet fotel łapa łąka głowa miły
kamienie niebieski firanka agrafka
fasola łopata ortografia pocałunek

Paweł lubi ortografię, a Frycek woli frytki.

Niania Mańki jest miła. Jej ulubiony fotel
ma niebieski kolor. Niania lubi figi.

Mańka stoi na pniu. O, tam spada bańka!
Wylądowała na dłoniach Mańki.

Nie trzeba być artystą, żeby namalować obraz.
Wystarczy tylko chcieć! Najpierw zastanów się,
co chcesz namalować. Potem przygotuj materiały:
blok rysunkowy, pędzle, farby, kubek z wodą.
Zacznij od zrobienia szkicu ołówkiem. Następnie
chwyć pędzel, zamocz go w farbie i maluj obraz!

PIERWSZE ZAKOŃCZENIE

Julek spuścił głowę i wolno poszedł w stronę domu. Rodzice wrócili, kiedy już spał.

– Gdzie jest twoja nowa piłka? – zapytała mama na drugi dzień.

Wtedy Julek wybuchnął płaczem i wszystko mamie opowiedział.

– A mówiłam, żeby jej nie brać? – Mama pokiwała głową. – I co to za bajki z tym panem Leonem? Dlaczego go nie poprosiłeś o pomoc?

– Żadne bajki. On naprawdę przynosi pecha. I jest straszny. Wszyscy tak uważają.

– Ech, te wasze wymysły! – westchnęła mama. – No chodź, poszukamy twojej piłki.

Ale kiedy Julek z mamą przyszli na sąsiednie podwórko, piłki już tam nie było.

Sprawdzali wszędzie. Bez skutku.

DRUGIE ZAKOŃCZENIE

Julek stał i chciało mu się płakać. Piłka leżała w kałuży. Nagle zobaczył, że Drakula podnosi się z ławki i odwraca.

– Proszę pana – wyjąkał Julek – czy... czy mógłby pan...

– Messi? – Usłyszał w odpowiedzi głos Drakuli. – Wiesz, że to też mój ulubiony piłkarz?

– Pan ogląda mecze? – wyrwało się Julkowi.

– No pewnie – odparł pan Leon. – Kiedyś nawet trochę kopałem w szkolnej reprezentacji. Ale... – Drakula przyjrzał się chłopcu – jesteś w stroju do gry, a nie masz piłki.

– Jest tam! – Julek pokazał w stronę kałuży. – Poda mi ją pan?

– Oczywiście – zgodził się pan Leon. – To musiał być świetny strzał – pogratulował chłopcu. – Opłuczę ją, tu jest kran.

Pan Leon umył piłkę i przerzucił ją nad ogrodzeniem. Julek złapał piłkę i przycisnął ją mocno.

– Dziękuję! – powiedział.

Pan Leon uśmiechnął się. I wcale nie wyglądał już strasznie. Był naprawdę miły.

A Julek pomyślał, że ta sobota jednak bardzo dobrze się skończyła. Nie tylko odzyskał piłkę, lecz także odczarował Drakulę!

Egzamin na przyjaciela

PIERWSZE ZAKOŃCZENIE

– To jak? – spytała ciocia. – Idziemy?

– Idziemy! – zawołał wesoło Tomek.

W cyrku było fantastycznie. A najzabawniejszy był klaun. Jednak kiedy Tomek śmiał się, od czasu do czasu przypominał sobie Jasia i zastanawiał się, jak wytłumaczyć przyjacielowi swoją nieobecność.

O wpół do czwartej Jaś nie mógł się już doczekać gości. Zadzwoił telefon. Franek zakaszlał do słuchawki. Był chory, więc mama nie chciała go puścić na przyjęcie.

– Ojej... – zmartwił się Jaś – szkoda, że nie przyjdiesz.

Ela z Krysią przyszły pół godziny spóźnione. A Tomka wciąż nie było...

Tort czekoladowo-truskawkowy okazał się pyszny. Potem Jaś ograł koleżanki w grzybobranie. Jednak wciąż czekał na Tomka. Kiedy o siódmej wieczór dziewczynki poszły do domu, Jaś nie miał już wątpliwości: Tomek nie przyjdzie.

– Nawet nie zadzwonił! – Przycisnął piąstki do oczu, aby się nie rozpłakać. – Nie jest już moim przyjacielem. Nie chcę go znać!

DRUGIE ZAKOŃCZENIE

– Ciociu... – jęknął Tomek. – Nie mogę iść do cyrku.

– Nie możesz? A to czemu?

– Są urodziny Jasia. Gdybym nie przyszedł, to chyba... by się załamał – odparł poważnie chłopiec.

U Jasia Tomek dowiedział się, że nie będzie Eli i Krysi. Potem zadzwonił Franek, że jest chory. Jasiowi zrobiło się trochę smutno. Dopiero kiedy rozpakował wspaniałe samochodziki od przyjaciela, poprawił mu się humor.

– Rewelacyjne! – wykrzyknął. – Ścigamy się? Który chcesz?

– Wybieraj – powiedział Tomek wspaniałomyślnie. – Dziś są twoje urodziny.

– Biorę zieloną terenówkę! – zawołał Jaś.

Po wyścigach był tort czekoladowo-truskawkowy. Jaś jednym dmuchnięciem zgasił wszystkie świece.

– Dzięki tobie – zwrócił się poważnie do Tomka – mam naprawdę fajne urodziny. Jesteś moim najlepszym przyjacielem.

Tomek rozpromienił się.

– Ty moim też.

Korona z głowy nie spadnie

PIERWSZE ZAKOŃCZENIE

Aby nie myśleć więcej o Kubie, Filip opowiedział Łukaszowi o kółku plastycznym, na które chodził. Po lekcjach nie widział Kuby w szatni. Zastanawiał się, jak on daje sobie radę z włożeniem kurtki i butów, skoro z głupim talerzem miał problem.

- Ciekawe, czy on zjadł ten obiad – powiedział do Łukasza, gdy szli razem do domu.
- Co mnie to obchodzi?! – wykrzyknął Łukasz.
- Przestań, Kuba tak mówi. – Filip się rozzłościł.
- No i co?
- To, że strasznie mnie to denerwuje. I że nie chcę się zachowywać tak jak on.
- Nie zachowujemy się tak jak on.
- Jesteś pewien? Przecież mu nie pomogliśmy. – Filip zawahał się. – Jutro chyba spytam go, czy czegoś nie potrzebuje.
- I myślisz, że on zacznie pożyczać ci pisaki? Czy coś zrobi dla ciebie?
- Nie wiem. Ale... jak mówi twoja babcia... korona mi z głowy nie spadnie...

DRUGIE ZAKOŃCZENIE

Filip zerwał się od stolika, nie zważając na Łukasza.

- Chodź, łamago – powiedział, szturchając lekko Kubę. – Widzę, że trzeba ci pomóc.
 - Dam sobie radę – fuknął Kuba.
 - Taaa... – parsknął Filip. – Na pewno. A mnie wyrośnie kaktus na ręce – dodał, biorąc talerz. Kuba przestał protestować i poszedł za kolegą.
 - Jak ty się z tą ręką ubierasz? – zapytał Filip po chwili.
 - Nooo... – Kuba zawahał się. – Rodzice mi trochę pomagają.
 - Aha! – Filip pokiwał głową. – To jak pójdziesz do domu?
 - Muszę zostać w świetlicy godzinę, aż mama po mnie przyjdzie. Beznadzieja.
 - Beznadzieja – przytaknął Filip. – Chyba że ktoś by ci pomógł z kurtką...
- Kuba popatrzył na Filipa, ale nic nie powiedział.
- Pomogę ci, chcesz?
 - Poważnie? – zdziwił się Kuba.
 - Pewnie! I z butami też. Korona mi z głowy nie spadnie.
 - Zielony pisak... – zaczął Kuba z wahaniem. – W ogóle moje pisaki... – wymamrotał – możesz sobie brać... no wiesz, bez pytania.
 - Super! – ucieszył się Filip. – To namaluję ci pięknego kaktusa na gipsie!

Małgorzata Szczęsna

Dlaczego niektóre ptaki odlatują na zimę, a inne – nie?

To ja – Tymek. Pojechałem z rodzicami do dziadków do ich domku w lesie. Był słoneczny, ale chłodny, listopadowy dzień.

– Tymku, chodźmy na spacer do lasu, wezmę lornetkę! – zaproponował dziadek.

– Świetnie! A ja wezmę aparat. Porobimy zdjęcia – powiedziałem.

Szliśmy cicho przez las. Nagle usłyszeliśmy dziwne dźwięki.

– Co to za trąbienie?! – zawołałem. Podniosłem do oczu lornetkę i zacząłem obserwować duże ptaki sunące po niebie, a dziadek Karolek wyjaśnił:

– To nie trąbienie, tylko klangor. W taki sposób odzywają się żurawie. Właśnie widzimy, jak ostatnie stada odlatują do Afryki lub ciepłych regionów Azji.

– A bociany, kukułki i gęsi? – zapytałem.

– Bociany i kukułki już dawno odleciały. Gęsi, podobnie jak żurawie, też już kończą swoje przeloty. Te ptaki muszą odlecieć, bo u nas nie miałyby zimą wystarczającej ilości jedzenia – wyjaśnił dziadek, przedzierając się przez krzewy w kierunku polany.

Jakie ptaki odlatują na zimę do ciepłych krajów?

Na jej środku zobaczyliśmy dwoje ludzi w zielonych ubraniach. Mężczyzna patrzył przez lornetkę, a kobieta zapisywała coś w notesie.

– Dzień dobry, pani Ado i panie Jacku! Czym się państwo dziś zajmują? – zapytał dziadek Karolek. **Kim mogli być ludzie spotkani na polanie? Co robili?**

– Obserwujemy ostatnie odloty żurawi i gęsi, które wcześniej zaobserwowaliśmy – powiedziała pani Ada i pokazała mi zdjęcia, które dziś zrobiła.

Okazało się, że spotkaliśmy znajomych ornitologów. Opowiedzieli nam o swojej pracy. Dzięki niej poznają zwyczaje ptaków i trasy ich przelotów. W notesie prowadzą dokładne zapisy swoich obserwacji. **Czym zajmuje się ornitolog?**

– Popatrzcie! Z dziupli wychodzi kowalik. Jako jedyny porusza się po pniu głową w dół – powiedział pan Jacek i położył palec na ustach. – Kowaliki, dzięcioły i wróble możemy obserwować cały rok. One nie odlatują, bo potrafią zimą znaleźć ziarna, owoce. To pozwala im przetrwać.

Zrobiło się bardzo chłodno, więc dziadek Karolek zaprosił wszystkich na gorącą czekoladę i ciasto. W leśnym domku długo rozmawialiśmy o ptakach i oglądaliśmy zdjęcia zrobione w lesie. Zadzwońiem do Leny. Postanowiliśmy, że ona będzie obserwowała ptaki przylatujące do jej karmnika, czyli gile, sikory i wróble. Ja będę podglądał zwyczajnie kowalików, dzięciołów i sójek, które mieszkają wokół domku dziadków. Ciekawe, co nam się uda zobaczyć.

Co postanowili Lena i Tymek? Dlaczego niektóre ptaki odlatują z Polski na zimę, a inne – nie?

Małgorzata Szczęsna

Co mam zrobić, żeby wyzdrowieć?

To ja – Lena. Dziś w nocy nie mogłam spać. Miałam złe sny i bolała mnie głowa.

– Lenko, jesteś cała rozpalona, zmierzmy temperaturę! – Mama przyłożyła mi rano termometr do głowy. – Ojej, masz 39 stopni! Dam ci syrop na zabicie gorączki i zadzwonię do lekarza.

Wszystko mnie bolało: ręce, nogi, plecy. Nie miałam siły. Było mi bardzo zimno, to chyba od tej gorączki. Prosiłam, żeby tata nie odsłaniał okna, bo raziło mnie światło. **Jakie objawy miała Lena? Co mogło się stać, że tak się czuła?**

– Dzwoniłam do pediatry. Powiedział, że teleporada nie wystarczy. Pan doktor musi cię zobaczyć i zbadać – wyjaśniła mama.

Rodzice pomogli mi się ubrać i pojechaliśmy do przychodni. W gabinecie lekarskim znajdowała się kozetka, a obok – szafka z lekarstwami oraz opatrunkami. Na stole leżały stetoskop i ciśnieniomierz, w kubeczku stały szpatułki. Przy wejściu była waga lekarska. **Jakie sprzęty znajdują się w gabinecie lekarskim? Do czego służą?**

– Dzień dobry, Leno! Widzę, że przyprowadziłaś rodziców do lekarza! Zaraz ich zbadam. – Pan doktor jak zwykle żartował, więc od razu lepiej się poczułam. – Otwórz buzię... Gardło trochę zaczerwienione. Połóż się na kozetce... Brzuszek miękki. Dotknij brodą do klatki piersiowej... Dobrze. Usiądź, zbadam cię... Oddychaj głęboko... Nie słysząc żadnych szmerów. **Co robił lekarz, żeby postawić diagnozę?**

– Co mi jest, panie doktorze? – zapytałam. – Jestem słaba, wszystko mnie boli.

– Pierwszego dnia choroby to trudno powiedzieć. Może to grypa. Przepiszę ci syrop na gorączkę i ból oraz tabletki do ssania. Pamiętaj, dużo pij! Może to być woda z miodem i cytryną, z sokiem malinowym lub napar z lipy. Dużo odpoczywaj i śpij. Pokaż się u mnie za trzy dni. **Co zalecił Lenie pediatra?**

Wróciliśmy do domu. Wykąpałam się. Założyłam piżamę i położyłam się w łóżku. Czułam, że gorączka rośnie, a głowa mi pęka.

– Martynko, poczytaj Lence, a ja przygotuję mleko z miodem i bułkę z masłem i czosnkiem – powiedział tata do mamy, otulając mnie kocem.

Gdy tata przyniósł mi te „smakołyki”, odwróciłam się i udawałam, że śpię.

– Lenko, spróbuj! To pomoże ci szybciej pokonać chorobę! – nalegał tata.

– Mleko wypiję, ale nie zjem kanapki! Nie lubię czosnku! – Usiadłam na łóżku i zaczęłam pić. – Nie czuję smaku! Ani zapachu! – powiedziałam, wachając bułkę.

– Tym bardziej zjedz, bo nie poczujesz czosnku – dodał tata.

Przez trzy dni dużo spałam, brałam lekarstwa i trzymając się za nos, piłam syrop z cebuli. W czasie kontrolnej wizyty pan doktor powiedział, że mam zostać jeszcze kilka dni w domu.

Wreszcie miałam siłę, żeby zadzwonić do Tymka. Opowiedziałam mu, jak to jest dziwnie nie czuć smaku i zapachu.

Co robiła Lena, żeby szybciej wyzdrowieć?

Małgorzata Szczęśna

Czy mój piesek jest chory?

To ja – Lena. Od niedawna mamy Fuksa, jamnika. Piesek śpi u mnie w pokoju w swoim legowisku. Sypię mu karmę i dolewam wodę. Fuks bardzo lubi chodzić na spacer. Radośnie mnie wita, gdy wracam ze szkoły. Ale dziś zachowywał się inaczej.

– Leno, Fuks jest jakiś dziwny! – zawołał tata. – Nie pije, nie je, nie chce iść na spacer...

– Ma bardzo ciepły nos, chyba ma gorączkę. Pamiętasz, Mateuszu, jakiś czas temu wyjąłeś mu kleszcza? – przypomniała mama. **Jak zachowywał się Fuks? Co mogło mu się stać?**

– Martynko, to chyba niemożliwe, żeby był chory przez kleszcza. Przecież ma specjalną obrozę – powiedział zdenerwowany tata.

– Musimy natychmiast iść do weterynarza! Boję się o niego! – krzyknęłam.

Pani weterynarz zbadała Fuksa, zmierzyła mu temperaturę, pobrała krew do analizy. **Co zrobiła pani weterynarz, żeby postawić diagnozę?**

– Lenko, teraz zaniesiemy go do drugiego pokoju, gdzie dostanie kroplówkę. Nie chce pić, a musimy go jakoś nawodnić. Dam mu też zastrzyk z lekarstwem. Zobaczymy, jak sobie poradzi – powiedziała pani weterynarz. **Jakie leczenie zastosowała pani weterynarz, żeby pomóc Fuksowi?**

Siedziałam z Funiem, głaskałam go i płakałam. Czy da sobie radę? Czy wyzdrowieje? Mój piesek leżał i ze spokojem znosił kroplówkę.

– Mam już wyniki. To babeszjoza, choroba przenoszona przez kleszcze. Na szczęście to dopiero początek choroby. Zrobię jeszcze jeden zastrzyk. – Pani weterynarz przytrzymała chwilę drżącego Fuksa. **Na jaką chorobę zachorował pies?**

Gdy skończyła się kroplówka, wróciliśmy do domu. Podaliśmy naszemu pupilowi lekarstwa przepisane przez panią weterynarz. Fuks zasnął, a ja położyłam się koło niego i też zasnąłam. Rano obudziło mnie łaskotanie w policzek.

– Mamo, tato! Funio chyba czuje się lepiej. Merda ogonem i tak na mnie patrzy!

– Bardzo dobrze się nim opiekujesz. Ubieraj się, idziemy z nim na zastrzyk – zdecydował tata i wziął Fuksa na ręce.

Pod blokiem tata postawił psa, żeby się załatwił. Fuks był jeszcze bardzo słaby, chwiał się, ale się nie przewrócił. Do lecznicy pojechaliśmy samochodem.

Pani weterynarz dokładnie zbadała Fuksa, zrobiła mu zastrzyk i spojrzała na mnie.

– Młoda damo! Twój piesek pokona chorobę! To tobie zawdzięcza życie, bo go szybko do mnie przyprowadziłaś i mogliśmy podjąć leczenie!

Płakałam z radości i mocno przytulałam Fuksa. Nie wypuszczałam go z ramion aż do domu. Zadzwoiłam do Tymka. A on powiedział, że poprosi rodziców, żeby go do mnie przywieźli w weekend. Wtedy razem będziemy opiekować się pieskiem.

Co trzeba zrobić, gdy nasze zwierzę dziwnie się zachowuje? Dlaczego to takie ważne, żeby jak najszybciej jechać do weterynarza?

Małgorzata Szczęsna

Dlaczego pijemy herbatę?

To ja – Tymek. W sobotę odwiedziliśmy z Leną moich dziadków w ich domku w lesie. Gdy bawiliśmy się na poddaszu, poczuliśmy przyjemny zapach dochodzący z dołu. **Co to mógł być za zapach?**

– Zapraszamy na podwieczorek! Zejdźcie do nas! – zawołała babcia Gosia.

– Szarlotka dziadka Karolka! Pycha! – krzyknąłem z radością, gdy już byliśmy w salonie, i nałożyłem Lenie ciasta.

– Co jest w tym dzbanku? – zapytała Lena. – Ma taki ładny kolor.

– To biała herbata. Rzeczywiście w szkle wspaniale wygląda – powiedziała babcia.

– Dziadku, opowiedz nam o herbacie! Ty wszystko wiesz! – poprosiłem.

– Opowiem wam legendę o chińskim cesarzu Shennongu (czytaj: szenongu). Wędrował on po świecie i próbował różnych roślin, żeby się dowiedzieć, które z nich są pożyteczne. Cesarz był nieśmiertelny, ale gdy zjadł coś trującego, źle się czuł. Wtedy odpoczywał i pił przegotowaną wodę. Pewnego dnia, gdy zjadł trującą roślinę, położył się pod krzewem i gotował wodę w kociołku. Nagle zerwał się wiatr i wrzucił mu kilka listków do wody. Cesarz poczuł przyjemny zapach i zauważył, że woda się zabarwiła. Gdy spróbował tego naparu, nagle ozdrowiał i trucizna opuściła jego ciało. Od tej pory cesarz wszędzie nosił wysuszone liście tego krzewu, który okazał się herbacianym. Ludziom przekazał wieść o cudownych właściwościach herbaty i teraz pije się ją na całym świecie.

– Oj, Tymku, nalej mi szybko tej wspaniałej herbaty, bo bardzo boli mnie brzuch! – zawołała Lena.

– Przejadłaś się ciastem! Kto słyszał, żeby zjeść aż cztery kawałki! Leno, pij teraz małymi łyчками gorzką herbatę! Zaraz poczujesz się lepiej! – pocieszała ją babcia.

– Dlaczego wszyscy piją herbatę? – dopytywała Lena.

– Dlatego, żeby można było sobie przy niej porozmawiać. Tak jak teraz – odpowiedziałem.

– Jeśli dodamy miodu i cytryny, to łatwo się nią rozgrzać – wyjaśniła babcia.

– A latem, żeby się ochłodzić, możemy pić mrożoną herbatę – dodał dziadek.

– Ja piję ją zawsze rano. Orzeźwia mnie, dodaje sił i energii – powiedziała babcia.

– Czy możemy tę roślinę posadzić w ogródku? – Wpadłem na pomysł.

– Krzew herbaciany, czyli kamelia chińska, jest teraz uprawiany w różnych miejscach na świecie. Ale u nas w ogródku ta roślina by się nie przyjęła – wytłumaczył dziadek. – Potrzebuje gorąca i wilgoci. Lubi ziemię kwaśną, żyzną, przepuszczalną. Rośnie tam, gdzie dzień jest długi. Ale posiejemy ją w doniczce. **Dlaczego w naszym kraju nie uprawiamy herbaty? Jakich warunków do wzrostu potrzebuje krzew herbaciany?**

Dziadek wyjął doniczki. Wsypaliśmy do nich ziemię i nasiona.

– Ile będziemy czekać, żeby zaparzyć swoją herbatę? – dopytywała Lena.

– Trzy lata! – powiedziała babcia.

Spojrzelismy na nią. Leżała na kanapie z okładami nasączonymi naparem herbaty na oczach. **Dlaczego babcia zrobiła sobie okłady z naparu herbacianego?**

Dlaczego ludzie piją herbatę? Opowiedz legendę o chińskim cesarzu i odkryciu herbaty. Jak nazywa się krzew herbaciany?

Małgorzata Szczęsna

Dlaczego one tyle jedzą?

To ja – Tymek. Ostatnio znowu byliśmy z Leną w domku w lesie. Dziadek zaproponował, żebyśmy wzięli swoje lornetki i wybrali się podglądać zwierzęta.

Szliśmy przez las, przedzierając się przez gęsto rosnące krzewy.

– Teraz cichutko... Staniemy za tym pnem i będziemy czekać – wyszeptał dziadek.

Nagle usłyszeliśmy szelest suchych liści i trzask łamanych gałązek. **Co mogło być przyczyną tych dźwięków?**

Staliśmy cicho. Najpierw zobaczyliśmy sarny, które cały czas skubały pędy i łodygi roślin. Po naszej drugiej stronie dwa zajęce jadły liście i korzonki. Poryta polana była dowodem na żerowanie dzików.

– Dlaczego one tyle jedzą? – spytała Lena. **Dlaczego zwierzęta na zimę tyle jedzą?**

– W ten sposób gromadzą tłuszcz pod skórą i w szpiku kostnym, żeby móc przetrwać zimę. Wiewiórki robią zapasy i zakopują orzechy – wyjaśnił dziadek.

– A sójki? Łykają żołędzie jeden za drugim! – zauważyłem.

– Tak robią. W odgałęzieniu przelyku, czyli wolu, przenoszą połknięte żołędzie w wybrane miejsce w lesie. Wiercą w ziemi dziurki i do każdej z nich wypływają po kolei żołędzie, żeby je ukryć. **Jak sójki robią zapasy na zimę?**

Zatrzymaliśmy się na polanie. Lena rozglądała się niepewnie.

– Czy w tym lesie mogą być niedźwiedzie? – zapytała.

– Coś ty! Przecież pan leśniczy nam o tym mówił. Teraz gdzieś tam w górach zajądają się, żeby przetrwać zimę podczas snu – wytłumaczyłem.

– Aua! Coś mnie ukłuło w nogę! – zawołała nagle Lena, bo potknęła się i przewróciła na kupkę liści. **Co mogło ukłuć Lenę?**

Pod liśćmi leżała kolczasta kulka wielkości pięści. Powoli z kulki wysunął się pyszczek. Spojrzały na nas zaspane i przestraszone oczka.

– Biedak, obudziliśmy go. Przykryjmy go liśćmi, żeby w cieple mógł przespać zimę. – Wziąłem w ręce dużą kopę liści i położyłem je na jeża.

Gdy wracaliśmy do domu przez błotnisty teren, dziadek przystanął.

– Tu, w mule, żaby w stanie odrętwienia przetrwają zimę, a żółwie błotne prześpią nawet pięć miesięcy. Obudzą się dopiero wiosną – powiedział.

Do domu wracaliśmy ostrożnie, żeby nie nadepnąć żadnego śpiącego zwierzaka.

Jakie zwierzęta dzieci spotkały w czasie wyprawy? Co robiły zwierzęta przed nadejściem zimy? Jakimi liśćmi mógł być przykryty jeż?

Małgorzata Szczęsna

Kiedy trzeba dokarmiać zwierzęta?

To ja – Tymek. Ferie zimowe spędziliśmy z Leną u moich dziadków w domku w lesie. Pewnego dnia zauważyliśmy przez okno, że ktoś przedziera się przez ośnieżone gałęzie w kierunku domu. **Kto to mógł być? Dlaczego szedł w stronę domu?**

– To pan leśniczy! – zawołaliśmy jednocześnie, biegnąc do drzwi.

– Dzień dobry! Mam kłopot. Gajowy się rozchorował, więc nie mam pomocnika do rozwiezienia pokarmu dla leśnych zwierząt. W nocy padał śnieg i przysypał wszystko, co mogłyby zjeść – powiedział leśniczy.

Szybko się ubraliśmy. Pan leśniczy jechał traktorem z przyczepką, a my z dziadkiem – za nim samochodem. Z daleka zobaczyliśmy paśnik – to taka stołówka dla zwierząt. Nie mogliśmy jednak tam bliżej podejść, więc zatrzymaliśmy się na skraju lasu.

Wkrótce wydeptaliśmy w śniegu ścieżkę z paśnika do pojazdów. Uprzątnęliśmy resztki karmy i położyliśmy świeże jedzenie. Nosiliśmy słomę, siano i suche gałązki z liśćmi. Wysypaliśmy z worków żołądzie i kasztany – przysmaki dla saren, dzików i jeleni. Pan leśniczy z dziadkiem dźwigali ziemniaki i owies. Ułożyliśmy rozłupane dynie i inne warzywa. **Co zostało wysypane do paśnika?**

– Po co przy paśniku stoi ten drewniany słupek? – zapytałem.

– Położymy na nim bryłę soli, którą będą zlizywały zwierzęta. W ten sposób wzbogacą swoją dietę w potrzebne składniki – wyjaśnił leśniczy.

– Ja wiem, to lizawka. Tak się nazywa, bo liżą ją zwierzęta – dodała Lena.

Patrzyliśmy, jak dziadek pomaga umieścić sól na słupku. **Do czego służy lizawka?**

– A co jest w tych mniejszych workach? – zapytałem, wydając je z przyczepy.

– To karma dla ptaków, mieszanka różnych nasion. Są tam nasiona słonecznika, konopi, prosa, pszenicy i płatki owsiane. Mamy też pokrojone owoce i niesoloną słoninę. Zaniesiemy to wszystko do karmników. **Jaki pokarm znalazł się w karmnikach?**

– Ale zmarzłam! Palce mam lodowate! – krzyknęła Lena, chuchając w dłonie.

– Właśnie w taką pogodę, gdy leży śnieg i jest mróz, musimy dokarmiać zwierzęta. Trzeba robić to regularnie przez całą zimę – wyjaśnił leśniczy.

Dziadek zaprosił pana leśniczego do domu. Babcia podała rozgrzewającą herbatę z imbirem, cytryną i miodem. Leśniczy opowiadał nam swoje leśne przygody.

Kiedy należy dokarmiać zwierzęta? Dlaczego?

Źródła ilustracji i fotografii

Okładka: (fot. dzieci – Leny i Tymka) Piotr Ratajski/INTO THE LIGHT/WSiP, (dorysowane ubrania i inne rysunkowe elementy) Emilia Pryśko

Tekst główny:

Ilustracje: (elementy rysunkowe na stronie tytułowej) Emilia Pryśko; ilustracje do bloków tematycznych: („Świat wokół nas” – liść, kwiat) Bartosz Wojciechowski, („Sposób na czytanie” – litery) Wojciech Chełchowski, („Ortografia”, „Gramatyka”, „Czas na poradę!”, „Samodzielni”, „Damy radę się nauczyć!”; znak zapytania z chmurką, roślina w doniczce) Misha Lesner, (siedzący ludzik, pędzel) Joanna Plakiewicz; s. 3, 4, 5, 14, 15, 17, 26, 27, 36, 37, 48, 49, 60, 61, 62, 72, 73, 82, 83, 84, 92, 93, 102, 103 (dorysowane ubrania i inne rysunkowe elementy na zdjęciach) Emilia Pryśko; s. 3 (tło zdjęć) Wojciech Chełchowski; s. 4 (Brzydkie Kaczętko) Marta Kitka, (krasnal, postacie z bajek) Daniel de Latour; s. 6–7 (ilustracje do baśni) Marta Kitka; s. 8, 12, 16, 18, 21, 24, 30, 32, 34, 38, 42, 46, 52, 55, 58, 62, 64, 68, 74, 78, 80, 84, 86, 88, 90, 96, 98, 100, 104, 106, 108, 112 (obrazki na górnym pasku) Daniel de Latour; s. 8 (ilustracja z postaciami z bajek) Karolina Kucharska; s. 10 (ptaki) Natalia Tilszner-Mazurczyk; s. 12–13, 18–19, 24–25, 30–31, 34–35, 42–43, 46–47, 52–53, 58–59, 64–65, 68–69, 86–87, 90–91, 96–97, 100–101, 106–107, 112–113 (ilustracje do wprowadzanych liter) Agnieszka Surma; s. 20 (ilustracja do piosenki) Wojciech Stachyra; s. 21 (deszcz i kałuże) Wojciech Stachyra; s. 23 (symbole pogody) Elżbieta Śmietanka-Combik; s. 24 (krowa, podkowa, waga, wałek, paw) Natalia Tilszner-Mazurczyk; s. 27 (niedźwiedź) Daniel de Latour; s. 29, 50, 51, 94, 95 (ilustracje do opowiadań wychowawczych) Monika Pollak; s. 33 (ikonki) Joanna Plakiewicz; s. 36 (siedmiomilowe buty) Daniel de Latour; s. 39 (kurtka) Aleksandra Woldańska-Płocińska, (suwak) Natalia Tilszner-Mazurczyk; s. 40–41 (ilustracja do wiersza) Wojciech Stachyra; s. 48 (przyjaciele) Tomasz Minkiewicz; s. 49 (zwierzęta) Daniel de Latour, (klaun) Natalia Tilszner-Mazurczyk; s. 52 (gra – pudełko) Joanna Plakiewicz, (obrazki na pudełku) Wojciech Pawliński; s. 54 (ilustracja do piosenki) Wojciech Stachyra; s. 55 (ilustracja do wiersza) Wojciech Stachyra; s. 61 (herbatniki i filiżanka) Daniel de Latour, (hamak, chmurka) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 63 (zasady savoir-vivre) Natalia Tilszner-Mazurczyk; s. 67 (plantacja herbaty) Wojciech Stachyra; s. 71 (kuleczki do herbaty) Joanna Purzycka; s. 72 (rękawiczki) Monika Woźniak; s. 73 (niebieskie tło) Agnieszka Kowalska, (zielony prezent) Ewa Kozłowska; s. 74 (zabawy zimowe) Wojciech Stachyra; s. 75 (bałwanek) Joanna Purzycka; s. 76–77 (ilustracja do wiersza) Monika Pollak; s. 78 (ilustracja do tekstu) Maciej Maćkowiak; s. 80 (Wigilia) Małgorzata Detner; s. 81 (ilustracja do wiersza) Małgorzata Detner; s. 83 (gwiazdki) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 88 (ślimak) Natalia Tilszner-Mazurczyk; s. 98 (ilustracja do wiersza) Monika Pollak; s. 102 (prezenty, gwiazdki, serduszko) Agnieszka Żelewska; s. 105 (ilustracja do piosenki) Wojciech Stachyra; s. 108 (ilustracja do wiersza) Marta Krzywicka; s. 109 (śnieżynka) Joanna Purzycka; s. 110–111 (montaż zdjęć) Wojciech Chełchowski; s. 114–115 (ilustracja do opowiadania) Natalia Tilszner-Mazurczyk

Fotografie:

INTO THE LIGHT/WSiP: s. 5, 14, 26, 36, 38, 48, 60, 72, 82, 93, 102, 129, 130, 131 (dziewczynka – Lena) Piotr Ratajski; s. 3, 4, 15, 27, 37, 38, 48, 60, 72, 82, 92, 103, 129, 132, 134, 135 (chłopiec – Tymek) Piotr Ratajski

overline/WSiP: s. 86 (chłopiec Jaś) Piotr Ratajski

fotoputto.com/WSiP: s. 44 (gimnastyka stóp – dziewczynka z woreczkiem) P. Kubat i W. Wójtowicz

WSiP: s. 23, 109 (klej) Grażyna Bryk; s. 71 (instrukcja przygotowania słodkich kuleczek do herbaty) Joanna Purzycka; s. 75 (plastelina, instrukcja wykonania kuli śnieżnej z bałwanikiem) Joanna Purzycka; s. 99 (lizawka) Natalia Marszałek; s. 109 (kartka z bloku, niebieska bibuła, instrukcja wykonania śnieżynki) Joanna Purzycka

Getty Images: s. 12 (łabędzie) Vladimirs; s. 70 (wafelki w filiżance) Vadim Serebrenikov; s. 71 (kokos) Adam Smigielski; s. 89 (wstężyk gajowy) SteveByland, (błotniarka stawowa) VitalisG

Wojciech Jaruszewski: s. 23, 109 (nożyczki)

Muzeum Narodowe w Warszawie: s. 37 (Tadeusz Makowski „Szewc”) Piotr Ligier

Zakłady Ceramiczne „BOLESŁAWIEC”: s. 61 (serwis do herbaty)

BE&W: s. 67 („Dziadek do orzechów” w wykonaniu chińskiego baletu) Antony Nettle; s. 98 (sikora) Petr Bonek

Shutterstock.com: ilustracje do bloków tematycznych: („Świat wokół nas” – liście) kotoffei, („Gra muzyka” – nuty i bębnek) a© Cienpies Design&Communication, („Złota rączka” – plakietka) Thomas Pajot, („Złota rączka” – dłoń) a© Cienpies Design&Communication, („Sprawa dla detektywa” – lupa) musicman, („Sprawa dla detektywa” – odcisk palca) artemiya, („Sposób na czytanie” – książka) Petrianova, („Lektura” – książka) Hurca; s. 2, 4, 14, 26, 36, 48, 60, 72, 82, 92, 102 (kredka – rysunek) kostolom3000; s. 3 (szachy, gry planszowe) Ballda, (dziewczynka) Africa Studio; s. 4, 5, 14, 15, 26, 27, 36, 37, 48, 60, 72, 82, 92, 93, 102, 103 (dymki) mattasbestos; s. 4–5 (rama) janniwet, (odlatujące żurawie) Kenneth Keifer, (sikora) Balazs Justin, (szpak) vitalii_otroshko, (ramki) Maaik Boot, (gil) BogdanBoev; s. 9, 36 (ślady) Rhea Khoiri; s. 10 (dudek) cowboy54, (kos) Ziga Camernik, (lelek) CezaryKorkosz; s. 11 (bocian) Fercast, (żuraw) Ondrej Prosicky, (gęsi) imageBROKER.com, (kukułka) Digital Wildlife Scotland, (dzieci) June Molloy, (sójka) StockPhotoAstur, (sikory) Bachkova Natalia, (gil) Wildlife World, (wróble) Daykiney; s. 12 (chłopiec Radek) DenisProduction.com, (zdjęcia) Vadim Georgiev, (ramka na zdjęcia) Evgeniya L; s. 13 (rekin) Alexius Sutandio, (wróbel) Gallinago_media, (tor) Jaroslav Pachy sr; s. 14, 15, 17 (karteczka z plasterkiem) Yaska; s. 14 (liście) Anton Watman, (kropla) piccaninny, (kubek z szalikiem) Rustle, (dzieci bawiące się liśćmi) Syda Productions, (chodzenie po kałużach) Tanya49, (kasztań) oriori; s. 15 (parasol leżący na liściach) LedyX, (jesienny park) Subbotina Anna; s. 16 (dzieci na basenie) BRG.photography, (zabawa z rodzicami w domu) Olesia Bilkei, (rodzice czytający dzieciom bajkę) Pressmaster, (dziewczynka z babcią w kuchni) fizkes, (zajęcia taneczne) Master1305, (zajęcia plastyczne) Lordn; s. 17 (sikora) aBachkova Natalia, (jesienna szaruga) Daniel Munch, (ikonki – emotki) VikiVector; s. 18 (dziewczynka Pola z psem) Tatyana Vyc, (park) MarKord; s. 19 (palma) Lev Kropotov, (mapa) AridOcean, (mop) mihalec; s. 22 (słońce) djgis, (kałuża) Mr Twister, (drzewo) Albert Yarullin, (śnieg na gałęziach) Kichigin, (szyszki) Anna Kucherova, (chmurka – ikonka) Sarmena, (smartfon) Fetullah Mercan; s. 23 (kredki) Nattika, (pinezka) Yuri Samsonov, (kredka) NDT, (korek) Zhukov Oleg; s. 24 (chłopiec Wojtek) Volurol, (kropla) ifong, (kałuża – rysunek) Arcady; s. 25 (wilk) Iakov Filimonov, (trawa) PRANEE JIRAKITDACHAKUN, (żółw) Studio Empreinte; s. 26 (maska kota) Siriporn-88, (szkolne przedstawienie) T.TATSU, (dzieci) Rawpixel.com; s. 27 (dzieci w przebraniach) FamVeld, (muchomor) Evlakhov Valeriy, (stopa) Napat Chaichanasiri; s. 30 (kameleon) mashe, (dziewczynka z wąsami) Yuliya D'yakova; s. 31 (bąk) Smirnova Elena, (pająk) pets in frames, (trąbka) OZaiachin; s. 32 (gęsi) Steve Oehlenschlaeger, (grzyby w lesie) Serrgey75, (jeżyny) Nitr, (ręka na mchu) MrSorbias; s. 33 (dziewczynka wachająca kwiatek) Sergei Kolesnikov, (chłopiec z lupą) Julia Kuznetsova, (dziewczynka z jabłkiem)

wong sze yuen, (chłopiec ze słuchawkami) Luis Molinero, (biegnący chłopiec) sandsun, (dziewczynka przy drzewie) MJTH, (szpatułki) Sultanmr, (ciśnieniomierz) Marek Mnich, (dziewczynka u lekarza) Ilike; s. 34 (dziewczynka Nela) Africa Studio, (nos) studio on line; s. 35 (narty) Billion Photos, (okno) kontur-vid, (kran) ifong; s. 36, 37 (kokardka, węzeł – rysunek) nickolai_self_taught; s. 36 (sznurowadła) Kozak Sergii, (trampki – rysunek) Sylfida; s. 37 (nogi konia) Olga_i, (kopyto szewskie) Magdalena photographer, (węzły) Jannarong; s. 38 (zastony) 24Novembers, (okno) d1sk, (widok z okna Leny) PaulSat, (zastony ze wzorem) Dima Moroz, (śnieg za oknem) Ravindra37; s. 39 (okno) djgis, (termometr) HP, (ubrania dziecięce – rysunek) nataka, (dziewczynka wiążąca buty – rysunek) Kastoluza, (dziewczynka w czapce – rysunek) Kastoluza, (cebula – rysunek) Inna Kharlamova; s. 42 (chłopiec Bartek) Veronica Louro, (buty) ANURAK PONGPATIMET; s. 43 (bratek) haraldmuc, (ryba) Ingram Publishing, (zab) montego; s. 44 (Ziemia) vivat, (samolot) SashaShuArt, (ćwiczenia stóp – rysunek) ann131313.s, (stopy) Olga Danylenko, (ślady na piasku) Andrey_Popov, (ćwiczenia) Microgen; s. 45 (stopy) Purple Clouds, (kopyta) Alexia Khruscheva, (szpony) Gallinago_media, (łapy) Eric Isselee, (racice) red-feniks, (płetwy) PeskyMonkey, (bóbr) benny337, (czapla) battybattribick; s. 46 (chłopiec Jędrak) Danylo Kamianskoi, (węzeł) Jannarong; s. 47 (bęben) Boris Medvedev, (rękawice) Africa Studio, (gęś) DenisNata, (węzły) Lars Poyansky, (wiązanie węzła ratowniczego) Kwaczek; s. 48 (pokój – tło) In Green; s. 49 (kostka do gry) Tomislav Forgo, (szachy) bitt24, (chłopiec z psem) Africa Studio, (akrobacja w cyrku) Artem Kozhyn, (cyrk) Ankor Light; s. 52 (chłopiec Gutek) iconogenic; s. 53 (gitara) AlexMaster, (kogut) Pokdang, (pług) smspsy; s. 56 (koty) Rita_Kochmarjova, (kot z piłeczką) Onishchenko Natalya, (śpiący kot) antibydni, (koty – rysunki) evellade, (pies) BIGANDT.COM, (pies z patykiem) Alexey Androsoy, (wyjający pies) Igor Normann, (pies biało-rudy) GPPets, (zły pies) alexei_tm, (bawiący się kot) Andrey_Kuzmin; s. 57 (lew) PHOTOCREO Michal Bednarek, (trop – rysunek) VectorPlotnikoff, (szympanse) Ari Wid, (świnka domowa) Joe Herlong, (ośmiornica) Boris Pamikov, (weterynarz) didesign021; s. 58 (dziewczynka Cela) Tatyana Bakul, (cyrk) abramsdesign; s. 59 (cytryna) Maks Narodenko, (serce) tatevrika, (zając) Colin Edwards Wildside; s. 60, 61 (imbryk – rysunek) Route66, (filiżanka – rysunek) annata78; s. 60 (pokój – tło) New Africa, (róża wiatrów – rysunek) Vector Tradition, (liście herbaty) artphotoclub, (pole herbaciane – rysunek) Vectorgoods studio; s. 61 (dom w górach) Val Shevchenko, (dzbanek z herbatą i ciastka) Giancarlo Polacchini; s. 62 (rodzina w restauracji) BearFotos; s. 63 (sztućce) exopixel, (talerz, serwetka) Seregam, (szklanka) koosen; s. 64 (dziewczynka Helenka) Pixel-Shot, (herbata) Valentyn Volkov; s. 65 (hamak) Sanit Fuangnakhon, (bohater) varuna, (druh) SergiyN, (filiżanka – rysunek) Bibadash; s. 66 (pole herbaciane) Top Photo Corporation, (krzew herbaty) lamTK, (zielona herbata w filiżance) NataliTerr, (krem do twarzy) Dssart studio, (chiński rytuał zaparzania herbaty) fuyu liu; s. 68 (chłopiec Lech) Mark Nazh, (chata) Maciej Czekajewski; s. 69 (chmura) ESB Professional, (muchy) Anteromite, (fartuch) Dmitry Zimin; s. 70 (serwis do herbaty) petereleven, (herbatniki) Angorius, (ciastka z czekoladą) Anton Starikov, (chałka) Neta Livne, (chałwa) akita2011, (ciasto marchewkowe) New Africa; s. 71 (miska) anaken2012, (łyżka) phana sitti, (masło) Robyn Mackenzie, (cukier) bigacis, (herbatniki) wk1003mike, (kakao) Soho A Studio, (rodzynki) Wealthylady; s. 72 (zając – rysunek) Tally18, (bałwan) Max Topchii, (zimowy krajobraz) Adam Vilimek; s. 73 (wieniec z ziarnami dla ptaków) Oksana_Schmidt, (gałązka świerka) Anton Starikov, (pudełko z prezentami) Timmary, (prezent) Graphic.mooi; s. 75 (stoik) AlenKadr, (brokat) Tarzhanova, (szklanka wody) Pavlo Loushkin; s. 77 (śnieżynki) Kichigin; s. 79 (słoma) xpixel, (sarny) Szymon Bartosz, (żołędzie) New Africa, (dzik) kyslynskahal, (orzechy włoskie) Yeti studio, (sójka) WildMedia, (ślimak) Eric Isselee, (jeź) Coatesy, (dżdżownica) ppl, (borsuk) Milan Zygmunt, (jagody) Valentyn Volkov, (niedźwiedź) Volodymyr Burdiak, (patyki) xpixel, (bóbr) Jody Ann, (szyszka) Anna Kucherova, (wiewiórka) Yuriy Balagula; s. 82 (pokój – tło) New Africa, (balony) M. Dykstra, (konfetti) maximmmum; s. 83 (ślimak) Aleksandar Dickov, (muszle) zcw, (dziecko na rowerze) Pavel Kobysh, (siostry) Petrenko Andriy; s. 83, 84 (fajerwerki – rysunek) memej; s. 84 (przyjęcie) Syda Productions; s. 85 (ramki) Maaik Boot, (serduszka) Studio Barcelona, (koperta) Alex Staroseltsev; s. 86 (ślimak) Aleksandar Dickov, (muszla) Adam Zoltan; s. 87 (śruba) dgcampillo, (maślak) Beautiful landscape, (łoś) Wesley Aston, (ślimak – rysunek) Yevgen Glukhov; s. 89 (winniczek) Ihor Hvozdetyskyi, (skrzydelnik wielki) Shane Gross, (szczężują pospolita) Johenus, (sercówka bałtycka) ABS Natural History, (omułek jadalny) barmalini; s. 90 (dziewczynka Basia) Pressmaster, (tort) Gokcen cukadar, (balon – cyfra 7) Dmitry Zimin; s. 91 (siano) photomaster, (siatka) Nerthuz, (osioł) Rosa Jay; s. 92 (zimowe tło – rysunek) April Turner, (dzieci stojące w kole) New Africa, (karmnik) Vitalii Bashkatov, (dłonie z serduszkami) Sharomka; s. 93 (zimowy las – rysunek) Rustic, (jelenie – rysunek) Juliana Brykova, (chłopiec z babcią) fizkes, (puszki) Claude Beaubien, (kot) oksana2010, (kot – rysunek) Okuneva, (tropy) VectorPlotnikoff, (pies – rysunek) GardenProject; s. 96 (dziewczynka Mańka) Satyrenko, (dłonie) Picsfive; s. 97 (słońce) ZaZa Studio, (słoń) Jakub Krechowicz, (koń) Svetlieisha Olena; s. 98 (ikonka – chleb) myupoo, (ikonka – solniczka) Martial Red, (karmnik) Kichigin, (słonina) Radomir; s. 99 (ikonka – pies) Artco, (ikonki – zwierzęta) ProfiTrollka, (pies w budzie) NAR studio, (miska) photka, (koty) Zanna Pesnina, (łabędzie) papucka, (karmnik dla wiewiórek) Miroslav Hlavko, (orzechy laskowe) Tim UR, (orzechy włoskie) Lepas, (jelenie przy paśniku) Michalichenko; s. 100 (chłopiec Muniek) Sergiy Bykhunenko, (niania) Valua Vitaly; s. 101 (niebo) Pakhnyushchy, (latarnia) Kondor32, (pranie) Brian A Jackson; s. 102 (serce – rysunek) donatas1205, (dziecięcy pokój – tło, paleta z pędzlami) Africa Studio, (plama) donatas1205; s. 103 (plamy) donatas1205, (szron na szybie) Elena Grigorieva, (pług śnieżny) Hakan Eliacik, (łopata) Hurst Photo, (pokój chłopięcy – tło) In Green; s. 104 (dziewczynka dająca dziadkowi laurkę) Evgeny Atamanenko, (wideorozmowa z babcią) Maria Symchych, (dziadkowie i wnuczki selfie) hedgehog94, (dziadek grający z wnuczkiem w szachy) VGstockstudio, (ikonka – drzwi) notbad, (ikonka – miejsce siedzące) Om Yos; s. 106 (chłopiec Franek) LightField Studios, (farby) Africa Studio; s. 107 (foka) Eric Isselee, (wafelek) Garsya, (amstaf) Adam Puschhaus; s. 108 (mróz na szybie) elen_studio, (mróz na szybie) Whiteaster; s. 110–111 (zające bielaki) Chanonry, (szron na trawie) kadetfoto, (gałąź z soplem) Kenneth Keifer, (wiewiórki) Mr Twister, (rudzik) Menno Schaefer, (sójka) Martin Grossman, (łasica) Vaclav Sebek, (łasica) Standa Michalek, (drzewo) Wolfgang Kruck, (szron) Olga Timofeyeva, (liście pokryte śniegiem) kwww, (kra na rzece) Kuttelvaserova Stuchelova, (rzeka) graja, (zima – tło) Vitalii_Mamchuk, (zima – tło) pavant; s. 112 (dziewczynka Łucja) Jarosław Pawlak, (łopata) abramsdesign; s. 113 (łuk) Dja65, (bałwan) Christopher Elwell, (anioł) NinaM; s. 130 (gil) WildlifeWorld; s. 133 (filiżanka herbaty) Yermek; s. 135 (sarna) Dagobert Kubis

Reprodukcje: s. 4–5 (Józef Chełmoński „Świt. Królestwo ptaków”); s. 73 (Pieter Bruegel Starszy „Zimowy pejzaż z tyżwiarzami i pułapką na ptaki”); s. 102 (Julian Fałat „Pejzaż zimowy z rzeką”)

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że podjęły starania mające na celu dotarcie do właścicieli i dysponentów praw autorskich wszystkich zamieszczonych utworów. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, przytaczając w celach dydaktycznych utwory lub fragmenty, postępują zgodnie z art. 27¹ ustawy o prawie autorskim. Jednocześnie Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że są jedynym podmiotem właściwym do kontaktu autorów tych utworów lub innych podmiotów uprawnionych w wypadkach, w których twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

Autorki: **Danuta Kręcis, Beata Lewandowska, Katarzyna Nowacka;**
Małgorzata Szczęśna (treści przyrodnicze), **Malina Sarnowska** (treści muzyczne);
Bożena Drzycimska (zestaw ćwiczeń do bloku „Sposób na czytanie”)
Opieka merytoryczno-dydaktyczna: **prof. UP dr hab. Iwona Czaja-Chudyba, prof. UW dr hab. Małgorzata Żytko**

Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego do edukacji wczesnoszkolnej, na podstawie opinii rzeczoznawców: **mgr Agaty Tatary, dr Katarzyny Kochan, dr hab. Doroty Zdunkiewicz-Jedynak.**

Etap edukacyjny: I
Typ szkoły: szkoła podstawowa
Rok dopuszczenia: 2023
Numer ewidencyjny w wykazie: 1160/1/2023

Podręcznik wpisany do wykazu podręczników MEiN dopuszczonych do użytku szkolnego, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu z dnia 14 lutego 2017 r. (Dz.U. poz. 356, z 2018 r. poz. 1679, z 2021 r. poz. 1533 oraz z 2022 r. poz. 609).

Cyfrowe odzwierciedlenie podręcznika jest dostępne na eduranga.pl.

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 2023

Wydanie I (2023)

ISBN 978-83-02-21016-7 (część 2.) – podręcznik w wersji elektronicznej (flipbook)
ISBN 978-83-02-21019-8 (całość)
ISBN 978-83-02-20958-1 (część 2.) – podręcznik w wersji drukowanej
ISBN 978-83-02-20961-1 (całość)

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne: **Bożena Drzycimska** (redaktor koordynator), **Agnieszka Więckowska** (redaktor merytoryczny)
Konsultacje merytoryczne: **dr Monika Just, Sylwia Mroczek-Poniatowska**
Redakcja językowa: **Danuta Kownacka**
Redakcja techniczna: **Małgorzata Chmielewska**
Projekt I strony okładki: **Emilia Pryśko**
Projekt graficzny i opracowanie graficzne: **Joanna Plakiewicz**
Fotoedycja: **Joanna Bańka**
Opracowanie kartograficzne: **Adrian Bergiel**
Skład i łamanie: **Illustris-Fotoserwis Barbara Górak**

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna
00-807 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 96
KRS: 0000595068
Infolinia: 801 220 555
www.wsip.pl

Publikacja, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

 prawolubni

Szanujmy cudzą własność i prawo.
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

Imię i nazwisko ucznia	Klasa	Rok szkolny

**WYDAWNICTWA
SZKOLNE
i PEDAGOGICZNE**

wsip.pl

sklep.wsip.pl

infolinia: 801 220 555

orke.pl